

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
REGIONŲ PLĖTROS INSTITUTAS

Agnė Klybaitė

Studijų programos Lietuvių kalbotyra

II kurso studentė

**PAKRUOJO RAJONO GYVENAMOSIOS VIETOS: ADMINISTRACINIS
PRIKLAUSYMAS IR TARMINĖS OIKONIMŲ YPATYBĖS**

Baigiamasis magistro darbas

Darbo vadovė
doc. dr. Rūta Kazlauskaitė

Šiauliai, 2019

TURINYS

ĮVADAS.....	2
1. LIETUVOS TERITORIJOS ADMINISTRACINIS SKIRSTYMAS XX–XXI AMŽIUJE.....	8
2. DABARTINIO PAKRUOJO RAJONO GYVENAMŪJŲ VIETŲ PADĖTIS XX–XXI AMŽIUJE.....	13
2.1. Administracinis priklausymas.....	13
2.2. Gyvenamųjų vietų skaičiaus kitimas ir jo priežastys.....	14
3. VIETOVARDŽIAI IR JŲ NORMINIMO PRINCIPAI.....	20
4. RYTŲ AUKŠTAIČIŲ PANEVĖŽIŠKIŲ PATARMĖS APIBŪDINIMAS.....	22
4.1. Plotas, jo dalys ir skiriamosios ypatybės.....	22
4.2. Kitos būdingosios fonetinės ypatybės.....	24
5. OIKONIMUOSE UŽFIKSUOTOS FONETINĖS YPATYBĖS.....	27
5.1. Tarmybių samprata ir rūšys.....	37
5.2. Leksikos ir žodžių darybos ypatumai.....	38
5.3. Morfologijos ypatumai.....	39
IŠVADOS.....	41
SANTRAUKA.....	43
SUMMARY.....	44
SUTRUMPINIMAI.....	45
ŠALTINIAI IR LITERATŪRA.....	46
METRIKA.....	51
BIBLIOGRAPHIC DESCRIPTION.....	51
PRIEDAI.....	52
1 priedas. Pakruojo rajono vietovardžių pavadinimai šaltiniuose.....	53
2 priedas. 1974 m. ir vėlesniuose šaltiniuose neužfiksuoti Pakruojo rajono vietovardžiai.....	63
3 priedas. Kitiems rajonams priskirtų vietų pavadinimai, 1923 m. ir 1974 m. priklausę Pakruojo rajonui.....	68

ĮVADAS

Magistro darbo **tema** – Pakruojo rajono gyvenamosios vietos: administracinis priklausymas ir tarminės oikonimų ypatybės.

Gyvenamoji vieta apibrėžiama kaip teritorijos dalis, kurią žmogus laiko savo asmeninių, socialinių ir ekonominių interesų buvimo vieta (CKĮ įstatymas 2000). Įprastai gyvenamoji vieta turi savo vietovardį – tikrinės vietos pavadinimą (DLKŽe). Pagal apibūdinamą objektą vietovardžiai yra skirstomi smulkiau. Magistro darbui aktualius gyvenamųjų vietovių pavadinimus apibūdina terminas *oikonimas*. Tai vietovardžio rūšis, apimanti gyvenamųjų vietų vardus.

Tarmė yra „kalbos teritorinė, istoriškai susiformavusi atšaka“ (LKŽe). Lietuvių kalboje skiriamos dvi pagrindinės tarmės – aukštaičių ir žemaičių. Aukštaičių tarme kalbama šalies centrinėje, pietinėje ir rytinėje dalyje. Jos pagrindu susiformavo bendrinė lietuvių kalba (Zinkevičius 2006, 183–185). Aukštaičių tarmė skirstoma į patarmes pagal dvigarsių *am, an, em, en* ir balsių *ą, ę* tarimą. Skiriamos trys aukštaičių patarmės: vakarų, pietų ir rytų. Rytų patarmės šiaurinė dalis pagal galūnių trumpinimą, kirčio atitraukimą ir trumpųjų *u, i* tarimą skiriama į šiaurės ir pietų. „Rytų aukštaičių šiaurės panevėžiškių tarmė apima šiaurinę panevėžiškių patarmės dalį, t. y. beveik visą Pasvalio rajono teritoriją <...>, beveik visą Pakruojo rajoną, išskyrus nedidelę juostą į vakarus nuo Mikniūnų, Norvaišų, Joniškaičių, šiaurinę Radviliškio rajono dalį <...> ir pačią rytinę Joniškio rajono dalį“ (Kačiuškienė 2006, 5). Pagrindinė skiriamoji panevėžiškių ypatybė – trumpųjų galūnių balsių suplakimas, vadinamoji balsių redukcija, pagal kurią panevėžiškiai skyla į pietinius ir šiaurinius. Šiaurės panevėžiškių plote trumpieji galūnės balsiai virto neaiškios kokybės murmamaisiais garsais.

Tiriamieji oikonimai pavadina Pakruojo rajono gyvenamąsias vietas. Rajonas yra šiaurės Lietuvoje, jis sudaro Šiaulių apskrities administracinį vienetą. Rajonas buvo sudarytas 1950 m. iš tuometinių Šiaulių, Radviliškio ir Joniškio apskričių apylinkių ir 1950–1953 m. priklausė Šiaulių sričiai. 1959 m. rajonui perduotos panaikinto Linkuvos rajono apylinkės.

Darbo **objektas** – panevėžiškių tarmės ypatybės, kurias rodo Pakruojo rajono oikonimai, ir gyvenamųjų vietų administracinis priklausymas skirtingais laikotarpiais.

Darbo **tikslas** – aptarti Pakruojo rajono gyvenamųjų vietų administracinį priklausymą nuo 1918 m. iki šių dienų ir vietovardžiuose matomas panevėžiškių tarmės ypatybes.

Darbo **uždaviniai**:

1. išsiaiškinti, koks buvo Lietuvos Respublikos administracinis skirstymas XX–XXI amžiuje;

2. aptarti, kokios aplinkybės veikė dabartinio Pakruojo rajono gyvenamųjų vietų priskyrimą administraciniams vienetams, paaiškinti gyvenamųjų vietų jungimo priežastis;
3. aptarti vietovardžio ir oikonimo sąvokas, apibūdinti jų norminimo principus;
4. apibrėžti panevėžiškių patarmės vietą lietuvių tarmių sistemoje ir sistemiškai aprašyti panevėžiškių tarmės fonetines ypatybes: skiriamąsias ir būdingąsias;
5. nustatyti, susisteminti ir aprašyti Pakruojo rajono oikonimuose užfiksuotas tarmines kalbos ypatybes;
6. nustatyti netinkamai kodifikuotus gyvenamųjų vietų pavadinimus ir pateikti rekomendacijas kalbos normintojams.

Darbo **šaltiniai** – Pakruojo rajono gyvenamųjų vietų pavadinimai. Iš registro *Lietuvos apgyventos vietos: pirmojo visuotinio Lietuvos gyventojų 1923 m. surašymo duomenys* (LAV; knyga išleista 1925 m.) išrašyti 419 Pakruojo rajonui priklausę ir priklausantys pavadinimai. Dėmesys atkreiptinas į tai, kad kai kuriais atvejais pavadinimas kartojasi: pavydžiui, *Guostagalio km.* ir *Guostagalio pv.* Tokie pavadinimai skyriuje „Tarminės ypatybės Pakruojo rajono vietovardžiuose“ skaičiuojami ir nagrinėjami kaip vienas, net jei žymi kelis objektus, pavyzdžiui, ir palivarką, ir dvarą, ir kaimą. Jeigu pavadinimas užrašytas dvejopai – *Linkaučių (Guostagalio) mišk.* ir *Linkaučios Didž. dv.* – tuomet skaičiuojami du skirtingi pavadinimai. Atmetus pasikartojančius iš LAV išrinkti 336 pavadinimai. Iš *Lietuvos TSR administracinio-teritorinio suskirstymo žinyno* (LATSŽ) – 598, iš *Šiaurės Aukštaitijos turistinio žemėlapio* (ŠATŽ 2001), kuris parengtas po 2001 m. visuotinio surašymo – 347 pavadinimai. Iš viso tyrinėjami 1281 oikonimai.

Darbo **naujumas ir aktualumas**. Oikonimai yra nematerialusis tautos kultūros paveldas. Jame užfiksuota kalbinė, kultūrinė ir istorinė informacija. Vietovardžius tirti yra svarbu, nes per ankstesnius gyvenamųjų vietų surašymus ir tyrimų metu užfiksuoti ne visi vietovių pavadinimai. Kiekvienas naujas tyrimas leidžia papildyti faktų sąrašus. Be to, naujai surinkti vietų vardai atskleidžia jų kitimus skirtingu laikotarpiu.

Pasitaiko klaidingai užrašytų vietovardžių pavienių užrašymų, todėl atsiranda netikslių sunormintų formų. Nustatinėjant formas remiamasi skirtingais dokumentais ir gyvenamųjų vietų registrais. Vienas iš darbo uždavinių yra nustatyti atvejus, kada apsirakta kodifikuojant gyvenamųjų vietų pavadinimus.

Vardyną tyrinėjantys *Lietuvos valsčių* serijos rengėjai yra išleidę keletą monografių, kuriose publikuojama straipsnių apie Pakruojo rajonui priklausančias, šiame magistro darbe nagrinėjamas vietas: *Lygumai. Stačiūnai* (2001), *Žeimelis. I–II dalys* (2010), *Pašvitinys* (2014). Pirmojoje ir trečiojoje monografiuose skelbiama straipsnių apie vietovardžių ir pavardžių kilmę,

darybą. Tik monografijos *Žeimelis II* dalyje Juozas Šliavas, nagrinėdamas Žeimelio krašto gyventojų pavardes, aptaria ir tarminę fonetiką (Šliavas 2010).

Be *Lietuvos valsčių* serijos autorių, įvairius Lietuvos objektų vardus yra tyrę kiti onomastikos specialistai. Minėti keli naujesni darbai, glaudžiau susiję su magistro darbe aprašomu tyrimu. Ilona Mickienė ir Sandra Gailiūnaitė straipsnyje „Radviliškio rajono agronimai: Baisogalos, Radviliškio ir Šeduvos valsčių agronimų darybos linkmės“ aptarė valsčių agronimų darybą; daryba papildyta semantine analize (Mickienė, Gailiūnaitė 2016). Laimutis Bilkis straipsnyje „Panemunėlio vandenvardžiai“ analizavo Panemunėlio valsčiaus vandenvardžius: aptarta vandenvardžių daryba, kilmė ir semantika (Bilkis 2009). Filomena Kavoliūtė publikacijoje „Gyvenamųjų vietovių vardai – nematerialusis šalies kultūros paveldas“ oikonimus nagrinėjo kultūros aspektu (Kavoliūtė 2014). Autorė savo darbu atkreipia „dėmesį į kaimų ir viensėdžių, kaip socialinių teritorinių vienetų vardus, jų semantinę prasmę ir užkoduotos informacijos kultūrinę vertę“ (Kavoliūtė 2014, 89). Vėliau autorė savo tyrimą praplėtė ir parengė ataskaitą „Lietuvos gyvenamųjų vietovių vardo kaitos apžvalga (XX a. II pusė)“; joje aptariamas požiūris į vietovardžių svarbą ir pristatomas sąrašas tų vietovardžių, kuriems reikalinga vienokia ar kitokia apsauga (Kavoliūtė 2017). Veronika Adamonytė yra tyrusi Daujėnų valsčiaus vietovardžius, kurie publikuoti prieškariniuose vietovardžių rinkiniuose, papildytuose 2011 m. ekspedicijos medžiaga (Adamonytė 2015). Marija Razmukaitė straipsnyje „Jiezno valsčiaus gyvenamųjų vietų vardų kilmė ir daryba“ aptarė Jiezno valsčiaus gyvenamųjų vietų vardus, jų kilmę bei darybą (Razmukaitė 2008).

Nors įvairūs vardai tiriami kalbininkų, tačiau konkrečios gyvenamosios vietos oikonimus tarminiu aspektu aptariančių tyrimų nėra. Tarmės fonetinės ypatybės pristatomos paviršutiniškai (nesistemiškai) ir tai daroma tik tuomet, kada to reikia aiškinant atskiro vardo darybą ar kilmę. Dėl šios priežasties magistro darbas yra naujas ir aktualus: jis rodo, kaip per beveik šimtmetį Pakruojo rajone kito žodžių norminimas, kokios tarminės ypatybės buvo ir tebėra būdingos rajono šnektoms. Šis tyrimas galėtų būti naudingas onomastikams, sociolingvistams, taip pat visiems kultūros žmonėms, pavyzdžiui, serijos *Lietuvos valsčiai* rengėjams ir skaitytojams.

Darbo **principai**. Dirbti pradėta nuo dabartinio Lietuvos Respublikos administracinio suskirstymo: aiškintasi administracinio skirstymo raida nuo 1918 m. iki šių dienų. Naudotasi Antano Algirdo Gliožaičio knyga *Lietuvos administracinis suskirstymas žemėlapiuose: Nuo seniausių laikų iki XXI a. pradžios* (Gliožaitis 2008). Šioje knygoje ir vėliau išleistuose žemėlapiuose, kuriais naudotasi magistro darbe, remiamasi 2001 m. balandžio 6–16 d. vykdyto Lietuvos gyventojų surašymo duomenimis. Taip pat naudotasi Lietuvos Respublikos Seimo

įstatymais dėl šalies administracinio skirstymo ir Pakruojo rajono savivaldybės bei jai priklausančių įstaigų dokumentais, kuriuose skiriamos Pakruojo rajono ribos.

Po to surašyti Pakruojo rajono seniūnijose esantys vietovių pavadinimai. Remtasi labai smulkiu ŠATŽ ir Pakruojo rajono savivaldybės interneto puslapyje skelbiamu *Pakruojo rajono žemėlapiu* (PRŽ). Suregistruoti dabartinių vietovių pavadinimai sukirčiuoti remiantis internetine *Vietovardžių žodyno* versija (VŽe). Atkreiptinas dėmesys, kad ne visi Pakruojo rajono vietovių pavadinimai įtraukti į kalbamąjį žodyną – beveik nėra mažiausių gyvenviečių, todėl darbe liko nekirčiuotų tiriamųjų pavyzdžių.

Po to duomenys rinkti iš Zigmunto Noreikos ir Vincento Stravinsko parengto LATSŽ II dalies, išleistos 1976 m. Joje pateikiamas tikslus abėcėlinis visų gyvenviečių sąrašas, nurodomas gyvenviečių kirčiavimas ir administracinis pavaldumas – apylinkė ir rajonas pagal 1976 m. liepos 1 d. būklę. Rengiant žinyną vietovių pavadinimus tikslino Lietuvos TSR mokslų akademijos Lietuvių kalbos ir literatūros instituto mokslininkai, darbui vadovavo Aleksandras Vanagas. Iš žinyno išrinkti vietovardžiai, kurie pagal dabartinę teritorinę skirstymą priklausytų Pakruojo rajonui.

Laikantis tokio pat priklausymo dabartiniam Pakruojo rajonui principo, išrinkti LAV registre pateikti vietovių pavadinimai. Šio seniausiojo iš trijų tyrimui pasirinktų šaltinių pavadinimai nėra kirčiuojami. Kirtis ir (ar) kirčiuotė nenurodomi veikiausiai dėl to, kad kirčiavimas tuo metu dar nebuvo sunormintas, bet labai svarbu tai, kad registruojamas „apgyventos vietos pavadinimas buvo rašomas taip, kaip ten ją vietos žmonės vadina“ (LAV IV). Vadinas, dažnu atveju tarmės fonetiką, taigi ir kirčiavimo dalykus, rodo rašyba. Šis registras reikšmingas tuo, kad visos pavadinimus turinčios vietovės laikytos gyvenamosiomis („apgyventomis“) vietomis. Į sąrašus pateko vienkiemiai, bobilių kaimai, priemiesčiai, palivarkai, malūnai, lentpjūvės ir panašūs objektai. Buvę vardai patikrinti rusų ir vokiečių valdymo laikotarpiu sudarytuose sąrašuose: „Užpildytus, patikrintus ir sutvarkytus lapelius valsčių valdybos siuntė apskričių valdyboms, kurios dar kartą turėjo juos patikrinti“ (LAV V).

Pavadinimai vietovių, kurios 1923 m. ir 1976 m. priklausė Pakruojo rajonui, bet dabar jau priskiriamos kitiems rajonams, surašyti skyrium (žr. 3 priedą). Jie darbe nenagrinėjami.

Į tyrimo imtį nepateko ir nežinia kuriam rajonui pagal dabartinę skirstymą priklausantys naujesniuose šaltiniuose nebefiksuojamų, realiai išnykusių gyvenviečių pavadinimai. Jie taip pat pateikiami atskiroje lentelėje 2 priede. Šis priedas rodo buvusį teritorinį priklausymą.

Tikrinant kai kurių vietovių priklausymą Pakruojo rajonui remtasi šiais teisiniais dokumentais: 2014 m. rugpjūčio 26 d. Lietuvos Respublikos vyriausybės kanceliarijos viešojo valdymo ir socialinės aplinkos departamento viešojo valdymo skyriaus pažyma, 2014 m. rugpjūčio 26 d. Nr. NV-2552 Lietuvos Respublikos vyriausybės kanceliarijos viešojo valdymo

ir socialinės aplinkos departamento viešojo valdymo skyriaus pažyma dėl Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarimo „Dėl kai kurių Pakruojo rajono savivaldybės gyvenamųjų vietovių panaikinimo ir nustatymo, pavadinimų suteikimo ir teritorijų ribų nustatymo“ projektui, 2014 m. UAB „Pakruojo komunalininkas“ didelio gabarito atliekų, buityje susidarančių pavojingų atliekų, elektros ir elektronikos įrangos atliekų, naudotų padangų surinkimo grafiku, 2014 m. Pakruojo rajono savivaldybės teritorijos seniūnijos kaimų gyvenamųjų vietovių ribų nustatymo ir Linkuvos miesto ribų keitimo planais, 2014 m. gegužės 29 d. Nr. T-192 sprendimu dėl Pakruojo rajono savivaldybės kai kurių gyvenamųjų vietovių panaikinimo, teritorijų ribų nustatymo ir pavadinimų gyvenamosioms teritorijoms suteikimo. Aiškinantis, kur buvo įsikūrę vienkiemiai ir kitos nedidelės gyvenamosios vietovės, naudotasi TSRS topografiniu žemėlapiu (interaktyvus žemėlapis iš <https://maps.vlasenko.net/>).

Darbą **sudaro**: įvadas, dėstymas, susidedantis iš skyrių „Lietuvos teritorijos administracinis suskirstymas XX–XXI amžiuje“, „Dabartinio Pakruojo rajono gyvenamųjų vietų padėtis XX–XXI amžiuje“, „Vietovardžiai ir jų norminimo principai“, „Rytų aukštaičių panevėžiškių patarmės apibūdinimas“ ir „Oikonimuose užfiksuotos fonetinės ypatybės“, išvados, darbo santrauka lietuvių ir anglų kalbomis, literatūros sąrašas, priedai.

Darbo aprobacija. 2019 m. gegužės 16 d. Šiaulių universitete vykusioje jaunųjų tyrėjų tarptautinėje mokslinėje konferencijoje „Jaunasis tyrėjas išmaniajai visuomenei“ skaitytas pranešimas tema „Tarminės ypatybės Pakruojo rajono gyvenamųjų vietų pavadinimuose: 1923 m. duomenys“.

1. LIETUVOS TERITORIJOS ADMINISTRACINIS SKIRSTYMAS XX–XXI AMŽIUJE

Lietuvos administracinis suskirstymas per valstybės istoriją įvairavo. Iš pradžių administracinių teritorijų linijas nubrėždavo valstybę valdanti okupantė. Vėliau, paskelbus Lietuvos Respublikos nepriklausomybę, bandyta administracines teritorijas pertvarkyti savarankiškai, tačiau tokiam išgrynintam „lietuviškam“ administraciniam skirstymui prireikė laiko. Skyriuje apžvelgiami pagrindiniai Lietuvos administracinio skirstymo etapai ir įvykiai nuo 1918 iki 2007 metų.

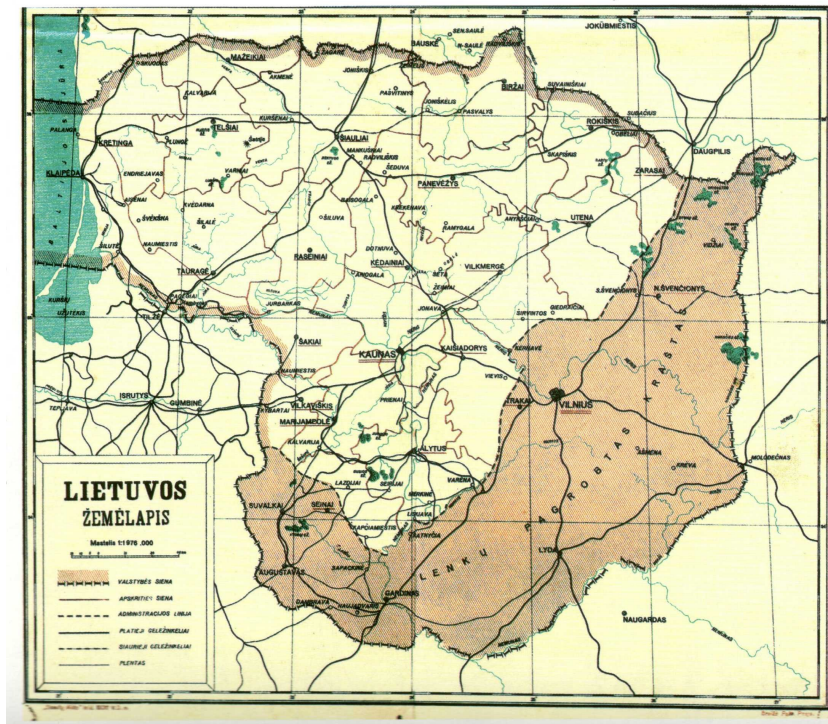
1918 m. vasario 16 d. Lietuvos nepriklausomybės akte Valstybės Taryba skelbė atkurianti Lietuvos valstybę demokratiniais pamatais. Atkuriant valstybingumą Lietuva laikinai naudojosi karo metu Vokietijos sudarytu administraciniu skirstymu. Realūs valstybės kūrimo darbai prasidėjo vėliau – lapkritį. 1918 m. lapkričio 11 d. Valstybės Tarybos prezidento Antano Smetonos ir kitų valdžios asmenų atšaukime *Lietuvos piliečiai!* (1918) siūlyta parapijas ir apskritis daryti kaip vietos savivaldos pagrindą. Tokios minties atsisakyta po to, kai „Lietuvos vidaus reikalų ministerijos 1918 m. gruodžio 17 d. *Cirkuliaru Nr. 1* nustatyta, kad apskritims paliekamos Vokietijos karinės valdžios nustatytos kreisų¹ ribos, o valsčiams ir gminams² (buvusioje Suvalkų gubernijoje) paliekamas Rusijos imperijos buvęs administracinis teritorinis suskirstymas“ (Gliožaitis 2008, 246). Parapijų ir valsčių savivalda netruko pradėti maišytis tarpusavyje dėl vietinio valdžios lygmens interesų, todėl buvo nuspręsta parapijų komitetus naikinti ir visą savivaldos valdžią perleisti valsčiams.

Pirmojo pasaulinio karo pradžioje Lietuva priklausė Sovietinei Rusijai, todėl turėjo perimti jos administracinį skirstymą. „<...> pradėti kurti „raikomai“, kurie turėjo veikti teritoriniu principu. Tokiu būdu „raikomus“ galima prilyginti administraciniams teritoriniams vienetais“ (Gliožaitis 2008, 227). Tokie vienetai ilgai neišsilaikė, nes kūrėsi nesistemiškai ir neturėjo tikslesnių ribų. Taip buvo dėl to, kad „raikomus“ ir kitus naujus administracinius teritorinius vienetus rusai kūrė priklausomai nuo Raudonosios armijos pozicijos, kuri vis keitėsi. Pasikeitus pozicijai reikėdavo iš naujo perbraižyti teritorinių vienetų ribas. Sovietams pasitraukus iš Lietuvos atsirado poreikis nustatyti valstybės ribas bei sienas ir priimti nutarimus dėl naujo administracinio suskirstymo. 1919 m. spalio 10 d. priimtas pirmasis *Lietuvos savivaldybių įstatymas* (SĮ 1919) pakeitė Lietuvos administracinio skirstymo tvarką. Įstatymu Lietuvos Respublika buvo padalinta į 31 apskritį: Suvalkų, Seinių, Vilkaviškio, Šakių, Marijampolės, Kauno, Alytaus, Trakų, Kėdainių, Raseinių, Tauragės, Kretingos, Telšių, Mažeikių, Šiaulių, Pasvalio, Panevėžio, Ukmergės, Utenos, Rokiškio, Ežerėlių, Naujųjų

¹ liet. *apskritys*.

² liet. *valsčiai*.

Švenčionių, Ašmenos, Vilniaus, Lydos, Gardino, Sokolų, Balstogės, Belsko, Valkavisko ir Belovežo. Vėliau valsčių sąrašas tvarkytas ir tikslintas, kai kuriose apskrityse pakeistos valsčių ribos. Dėl per didelio skaičiaus valsčiai perskirstyti: siekta juos stambinti, mažesnius naikinant ir suliejant su kitais.

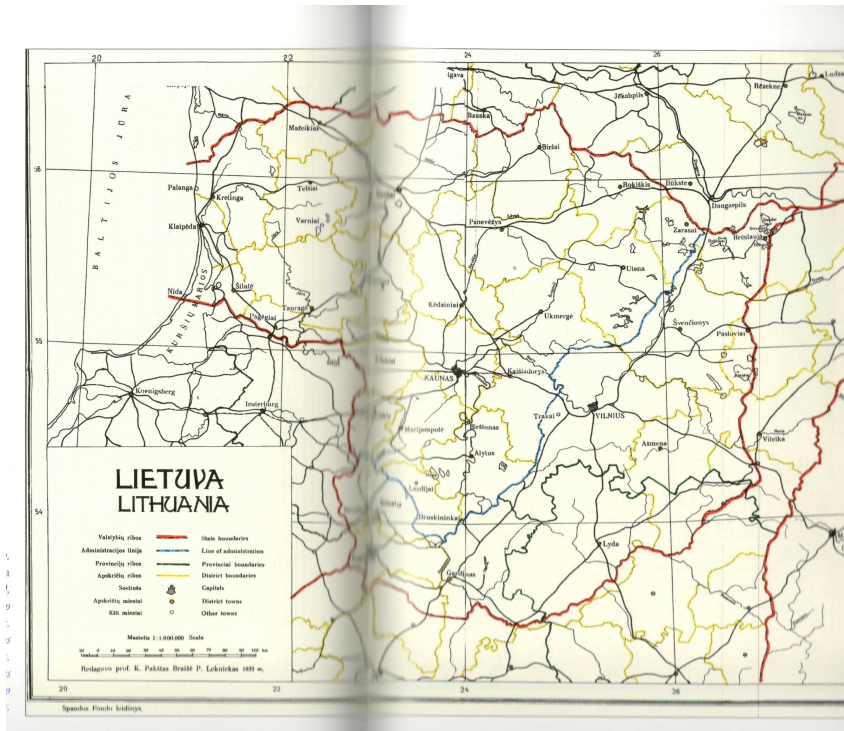

1 pav. Lietuvos žemėlapis 1930 m.³

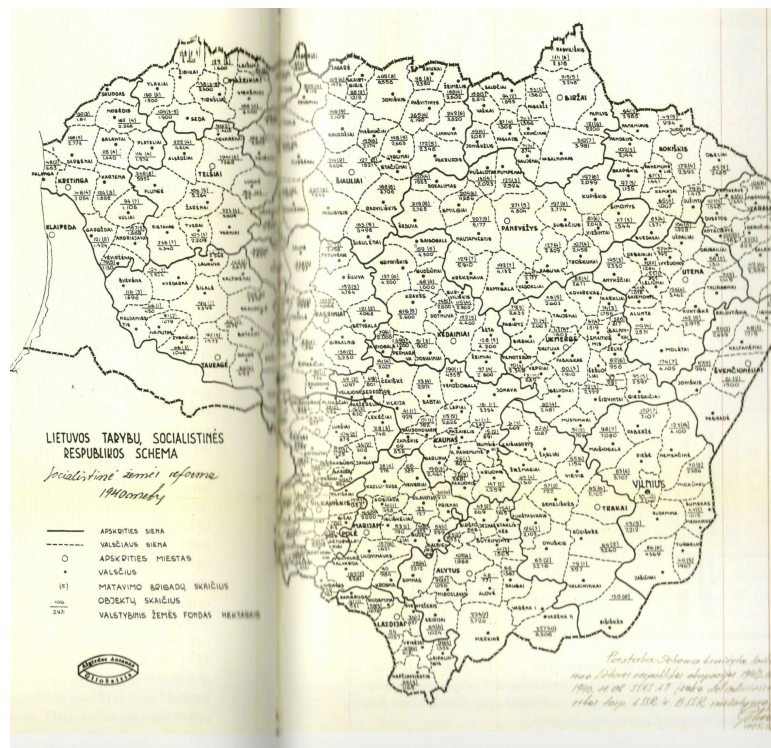
Nuo 1940 m. ėmus keistis valstybės valdžiai keitėsi ir teritorinis skirstymas. Vos įvedus sovietinę valdymo sistemą, teritorijos administracinis suskirstymas dar nebuvo keičiamas iš esmės. Liko tos pačios apskritys, nepakito valsčių ir miestų teritorinės ribos. Tuo metu Lietuvos teritorijos administracinių vienetų kaita priklausė nuo Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos Aukščiausios Tarybos Prezidiumo. „<...> 1940 m. rugpjūčio 25 d. patvirtinta Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos Konstitucija. Jos 14 straipsnyje išvardintos šalies apskritys (Alytaus, Biržų, Kauno, Kėdainių, Kretingos, Marijampolės, Mažeikių, Panevėžio, Raseinių, Rokiškio, Sinų, Šakių, Šiaulių, Švenčionėlių, Tauragės, Telšių, Trakų, Ukmergės, Utenos, Vilkaviškio, Vilniaus, Zarasų)“ (Gliožaitis 2008, 281). Šios apskritys sutapo su jau buvusiomis Lietuvoje, SSRS panaikino tik Valkininkų apskritį.

1941–1944 m. Lietuva buvo okupuota Vokietijos. Okupantė sudarė savo administracinius vienetus – šalį padalino į apygardas (vok. *gebiete*), šias į apskritis (vok. *kreise*), kurios dalintos į valsčius (vok. *amtsbezirke*). Vokietija Antrąjį pasaulinį karą pralaimėjo, Lietuvą vėl okupavo SSRS. Naujoji okupantė Lietuvos teritoriją suskirstė savaip.

³ Šaltinis: Gliožaitis Algirdas Antanas. *Lietuvos administracinis suskirstymas žemėlapiuose. Nuo seniausių laikų iki XXI a. pradžios*. Vilnius: Gairės, 2008, p. 262.

2 pav. Lietuvos žemėlapis 1940 m.⁴

3 pav. Lietuvos žemėlapis 1942 m.⁵

⁴ Ten pat, p. 366–367.

⁵ Ten pat, p. 286–287.

Rusams antrąsyk okupavus Lietuvą administracinis skirstymas nebebuvo keičiamas iš esmės. Apskritys paliktos tokios pačios, kokios buvo vokiečių okupacijos metu, tik jų ribos kiek pakoreguotos.

1950 m. valdžia ėmėsi administracinio skirstymo smulkinimo – panaikintos apskritys ir valsčiai, įteisintos 4 sritys (Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Vilniaus), 87 rajonai ir 2774 apylinkės. 1953 m. Prezidiumas nusprendė, kad yra reikalingas teritorinių vienetų stambinimas. Tai didino valdymo centralizavimą ir trukdė formotis teritorinei tapatybei (Daugirdas, Mačiulytė 2006, 91–110). Vėliau administracinių vienetų ribos ir skaičius kito dėl sovietų vis perbraižomų administracinių teritorinių ribų vienetų ir topografinių žemėlapių.

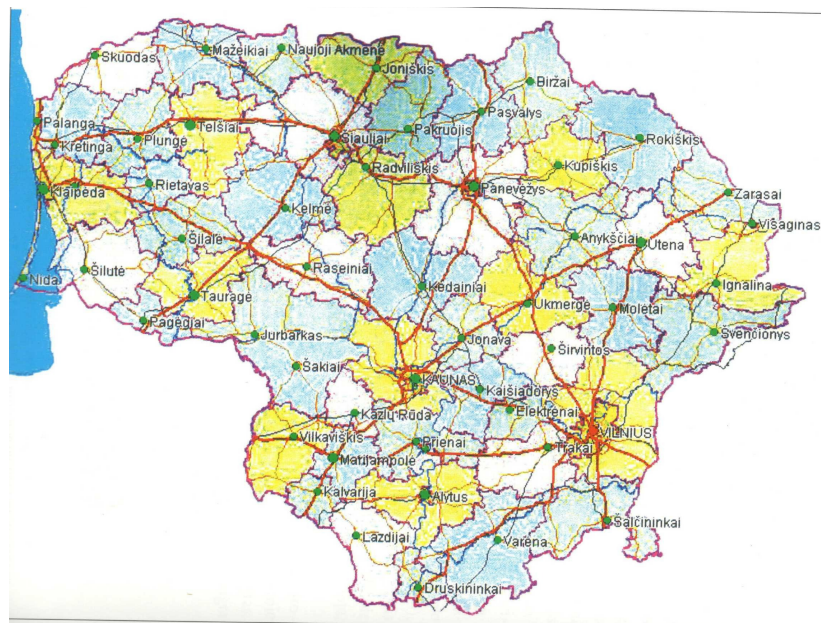
4 pav. Lietuvos žemėlapis 1945 m. ⁶

1990 m. Lietuvai atgavus nepriklausomybę iš pradžių liko sovietine idėja paremtas administracinės struktūros modelis. Pasikeitus socialinei bei ekonominei sistemai iškilo būtinybė reformuoti valstybės teritorijos administracinį suskirstymą ir įtvirtinti naujas teritorinės savivaldos institucijas. Suskirstymo darbai truko beveik penkmetį – dabartinis teritorinis skirstymas yra priimtas 1994 m. Prieš tai vadovautasi Lietuvos Respublikos įstatymu *Dėl Lietuvos Respublikos laikinojo pagrindinio įstatymo* (LPI 1990). Jo 12 skirsnis skelbia, kad Lietuvoje yra 44 rajonai ir 11 miestų. Tame pačiame įstatymo skirsnyje nurodoma, kad rajonai yra skirstomi į apylinkes.

⁶ Ten pat, p. 314–315.

1994 m. liepos 19 d. Lietuvos Respublikos Seimas priėmė *Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymą* (TAVRĮ 1994). Jame nurodyta, kad valstybė suskirstyta į 10 apskričių: Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Marijampolės, Panevėžio, Šiaulių, Tauragės, Telšių, Utenos ir Vilniaus. Joms pavaldūs rajonai pavadinti savivaldybėmis, o vietoje apylinkių pradėtos steigti seniūnijos.

Po paskutinių savivaldybių reformų, įvykdytų 1999–2000 m. ir 2007 m., padidėjo savivaldybių skaičius – jų yra 60. Įsteigtos naujos savivaldybės: Elektrėnų, Kalvarijos, Kazlų Rūdos, Pagėgių ir Rietavo. Po reformų seniūnijų yra 546.

5 pav. Lietuvos žemėlapis 2007 m.⁷

⁷ Ten pat, p. 342.

2. DABARTINIO PAKRUOJO RAJONO GYVENAMŪJŲ VIETŲ PADĖTIS XX–XXI AMŽIUJE

2.1. Administracinis priklausymas

Pakruojo rajonas skirtingais Lietuvos administracinio skirstymo raidos etapais priklausė skirtingiems administraciniam vienetais. Rajono ribos priklausė nuo tuometinės valdžios sprendimų, kaip turi atrodyti šalies administracinis skirstymas. Atidžiau panagrinėjus Lietuvos administracinį suskirstymą, matyti, kad rajono vietovės yra priklausiusios skirtingoms apskritys.

1918 m. Pakruojo rajonas pagal Vokietijos Lietuvai pritaikytus to meto administracinio suskirstymo principus priklausė Šiaulių apskričiai (žr. 6 pav.).

6 pav. Lietuvos žemėlapis 1917 m.⁸

1923 m. dalis rajono valsčių priklausė kitoms apskritys. Visas Rozalimo (to meto pavadinimas *Razalimas*) valsčius priskirtas Panevėžio apskričiai.

1940 m. Lietuvą okupavus SSRS, administracinio skirstymo ribos vėl keitėsi, bet Pakruojo rajonas bolševikų okupacijos metu priklausė tai pačiai apskričiai, kaip ir prieš tai – Šiaulių apskričiai. Vėliau, 1941–1944 m., pasikeitus okupantei, rajonas priskirtas Šiaulių krašto apygardai ir Šiaulių apskričiai (žr. 3. pav.).

⁸ Ten pat, p. 224.

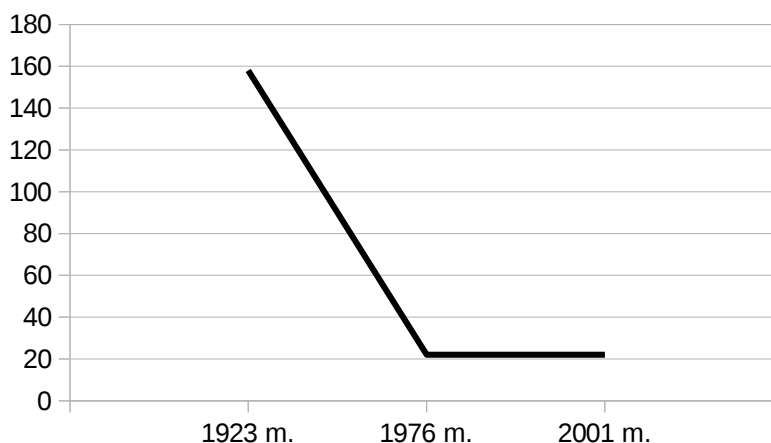
Sovietams smulkinant administracines teritorijas, 1950 m. buvo įkurtas naujas – Linkuvos – rajonas, padalinęs Pakruojo rajoną į beveik lygias dvi dalis. Linkuvos rajonas kaip administracinis vienetas egzistavo beveik dešimtmetį. Jam priklausė „trys miesteliai (Pašvitinys, Žeimelis, Vaškai), 14 apylinkių (Bardiškių, Butniūnų, Gaižūnų, Guostagalio, Lumbelių, Megučionių, Nairių, Pašvitinio, Pelaniškių, Ruponių, Šulaičių, Triškonių, Vaškų, Žeimelio). Rajoną panaikinus didžioji dalis jo teritorijos perduota Pakruojo rajonui, kita dalis priskirta Pasvalio rajonui“ (*Visuotinė lietuvių enciklopedija (VLEe)*, 2008).

Vėlesniu laikotarpiu rajono ribos ir administracinis priklausymas nekito. Atgavus Nepriklausomybę pagal *Dėl Lietuvos Respublikos laikinojo pagrindinio įstatymo (LPI 1990)* 12 skirsnį Pakruojo rajonas suskirstytas į apylinkes.

Pagal dabartinį skirstymą rajonas priklauso Šiaulių apskričiai. Panaikinus apylinkes rajone yra 8 seniūnijos.

2.2. Gyvenamųjų vietų skaičiaus kitimas ir jo priežastys

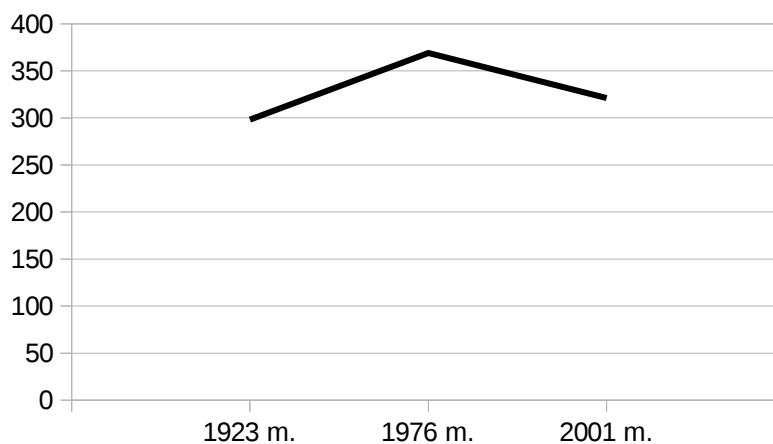
Remiantis 1923 m. surašymo duomenimis dabartinio Pakruojo rajono teritorijoje pirmaisiais Nepriklausomos Lietuvos metais iš viso buvo 158 viensėdžiai (kartu su šiuo metu priklausančiais kitam rajonui), dabartiniu pavadinimu – vienkiemiai. Viensėdis, arba vienkiemis, yra pati mažiausia gyvenamoji vieta, ji paprastai susideda iš vienos šeimos ūkio (DLKŽe). 1976 m. tokių gyvenviečių rajone buvo 22, 2001 m. jų skaičius išliko toks pats. Kolektyvizacijos ir melioracijos metu vienkiemių žemė atiteko kolūkiams. Atskiros sodybos nyko ir per Antrąjį pasaulinį karą, kai gyventojai ėmė keltis į didesnes gyvenvietes. Vienkiemių skaičius sumažėjo, be abejo, dėl to, kad pagausėjo kaimų: pavieniai ūkiai pradėti naikinti dėl melioracijos ar sunyko nebelikus gyventojų.

7 pav. Vienkiemių skaičiaus kitimas: 1923 m., 1976 m., 2001m.

Kolūkių ir tarybinių ūkių laikais ėmus stambinti gyvenvietes ir jas sujungus ėmė didėti kaimų skaičius. Pakruojo rajone iš visų gyvenviečių daugiausia kaimų. Kaimas, kaip terminas, apibrėžiamas nevienodai. *Terminų banke* (TB) *kaimas* apibrėžiamas kaip gyvenamoji vietovė, kurioje gyvena mažiau kaip 500 gyventojų ir kuri neturi viensėdžio požymių. VLE (VLEe 2006) pateikia kiek kitokį, išsamesnį, apibrėžimą: „istoriškai susiklosčiusi gyvenvietė (nuo kelių iki keliasdešimt ir daugiau sodybų), kurios dauguma gyventojų verčiasi žemės ūkiu (pajūryje – žvejyba) <...>. Kaimas, kuriame yra bažnyčia, Lietuvoje tradiciškai vadinamas bažnytkaimi“. Dabartinės lietuvių kalbos žodyne pateikiamas konkretesnis – į būnamąją vietą nukreipiantis apibrėžimas: „kaimas yra valstiečių gyvenamoji ir darbo vieta, sodžius“ (DLKŽe). Kaimo gyvenvietes pakeitė XIX a. pradžioje pradėtos žemės reformos ir vykdytas kaimo gyvenviečių skirstymas į vienkiemius.

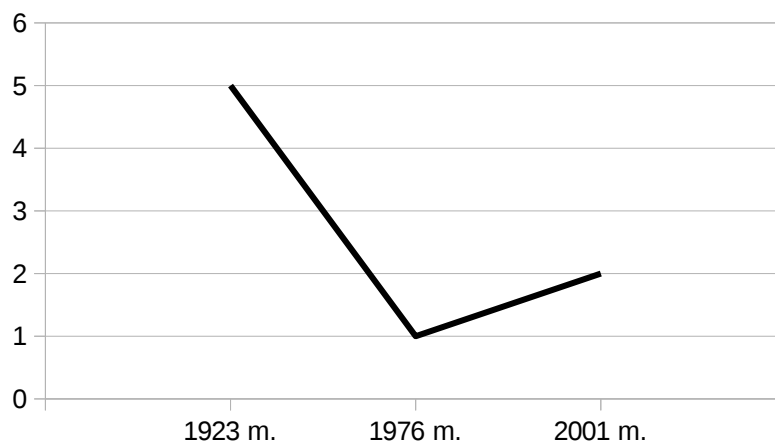
Žvelgiant į 1923 m. duomenis dabartiniame Pakruojo rajone buvo 298 kaimai. Po pusės amžiaus, 1976 m., jų padaugėjo iki 368 (kartu su pagal dabartinę situaciją priklausančiais kitam rajonui). 2001 m. kaimų liko aštuntadaliu mažiau – 321. Kaimų skaičiaus sumažėjimą galima aiškinti tuo, kad kiekvienas kolūkis priklausė administraciniams vienetams ir „braižant kolūkių ribas ne visada buvo paisoma nuo seno susiformavusių kaimų ribų. Taip kaimai buvo išdraskyti“ (Gliožaitis 2008, 302). Be to, kaimai taip pat galėjo sunykti ir dėl to, kad mažėjo jų gyventojų skaičius.

8 pav. Kaimų skaičiaus kitimas: 1923 m., 1974 m., 2001m.

Aptariant miestų ir miestelių skaičių pasakytina, kad pagal seniausią šaltinį miestų rajone buvo 5, pagal 1973 m. surašymą – 1 ir pagal naujausią – 2. Miestų skaičiaus mažėjimą paaikškina įdėmi 1 lentelės peržiūra. Matyti, kad, be Pakruojo, 1923 m. miesto statusą turėjo Linkuva, Lygumai, Klovainiai, Pašvitinys ir Žeimelis, o LATSŽ miestu laikoma tik Linkuva. *Miesto* sąvoka ilgainiui pakito: jais XX a. pradžioje veikiausiai vadinti bažnytkaimiai.

Kitos gyvenvietės vadinamos miesteliais. 1923 m. miestelių skaičius yra 2 (Razalimas, Žeimelis), vėliau jų pagausėjo iki 6 (Lygumai, Klovainiai, Pakruojis, Pašvitinys, Rozalimas, Žeimelis), nes dėl didėjančio miestelių gyventojų skaičiaus melioracijos metu kai kurie kaimai ėmė panašėti į miestelius ir jiems suteiktas tokios gyvenvietės statusas. Paskutinio surašymo duomenimis jų sumažėjo minimaliai – liko 5 (Pakruojis jau gavęs miesto statusą).

9 pav. Miestų skaičiaus kitimas: 1923 m., 1974m., 2001m.

10 pav. Miestelių skaičiaus kitimas: 1923 m., 1974m., 2001 m.

Seniausiojo surašymo metu „atskiromis gyvenamomis vietomis buvo laikomi visi miestai, miesteliai, bažnytkaimiai, kaimai, dvarai, palivarkai, vienkiemiai ir kt.“ (LAV III), vadinasi, 1923 m. gyvenamųjų vietovių buvo daugiau negu vėlesniu laikotarpiu. Joms priskirti 82 dvarai, 19 palivarkų, 2 geležinkelio stotys, po 1 bažnytkaimį, kleboniją, altariją, mišką, mokyklą ir plytinę. Šių dienų požiūriu tai darbo vietos. Tarnaujantys žmonės: dvaro darbininkai, geležinkelininkai, kunigai, girininkai, mokytojai, plytų dirbėjai – gyveno ten pat,

kur ir dirbo, t. y. šalia esančiuose ūkio trobesiuose jiems būdavo suteikiamas gyvenamasis plotas.

1 lentelė. Gyvenviečių skaičius Pakruojo rajone: trijų šaltinių duomenys

	1923 m.	1976 m.	2001 m.
Miestai	5	1	2
Miesteliai	2	6	3
Kaimai	291	368	321
Viensėdžiai	158	21	22
Palivarkai	19	–	–
Geležinkelio stotys	2	1	–
Bažnytkaimiai	1	–	–
Klebonijos	1	–	–
Altarijos	1	–	–
Dvarai	82	–	–
Miškai	1	–	–
Mokyklos	1	–	–
Plytinės	1	–	–

LATSŽ pabaigoje pateikiamos Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo įsakų ištraukos „dėl paskirų gyvenamųjų vietovių sujungimo bei išbraukimo iš apskaitinių duomenų“ (LATSŽ 1). Nurodoma, kokios gyvenvietės sujungtos ir kokį statusą bei pavadinimą jos įgijo po sujungimo (žr. 2 lentelė, 3 lentelė). Šios lentelės padeda aiškiau suprasti, kaip rajone kito gyvenamųjų vietų skaičius. LATSŽ nėra minima, kad Trumponių dv. (Vaškų valsč.) vėlesniuose registruose būtų pervadintas į Antakalnių kaimą (Guostagalio sen.) ir Kibų kaimas (Pakruojo sen.) anksčiau buvo vadinamas Micenskais. Tai liudija vietinių gyventojų pasakojimai.

2 lentelė. Pakruojo rajono gyvenamųjų vietovių išbraukimas iš apskaitinių duomenų

Rajonas	Apylinkė	Gyvenamosios vietos pavadinimas
PAKRUOJO	Guostagalio	Latvelių k.
	Klovainių	Dimšiškių vs., Navatiškio vs., Skaistgirio vs.
	Lygumų	Dabariškių vs., Kivyliškių vs., Montjurgių vs., Šiulmiškio vs.
	Linkuvos	Bargavonių k., Kerkšnio vs., Linkuvos vs., Paberžių k., Paduobių k., Pagirninkų k., Valakų k.
	Pakruojo	Jurkiškio k., Medžiavalakio vs., Narkūniškio vs., Trivalakių k., Vainiūnų k.
	Pašvitinio	Bulatiškio vs., Nociūnų k.
	Rozalimo	Dimšiškių vs., Tolinkiemų k.
	Stačiūnų	Degutmiškio k., Sakališkių k.
	Žeimelio	Pašlių vs.

3 lentelė. Pakruojo rajono gyvenamųjų vietovių sujungimas

Rajonas Apylinkė	Gyvenamųjų vietovių pavadinimai prieš sujungimą	Gyvenamosios vietos pavadinimas po sujungimo
PAKRUOJO raj.		
Guostagalio	Anieliškio k. Butniūnų k. Javydonių k. Javydonėlių k. Sarapiniškio k., Smlgelių vs., Turčinų k.	Butniūnų k. Javydonių k. Turčinų k.
Lygumų	Bitaičių k., Lygumų RTS ⁹ sodyba	Bitaičių k.
Linkuvos	Kalpokų k., Sprakščių k. Kizerių k., Ziniūnų k.	Kalpokų k. Ziniūnų k.
Žeimelio	Akmeniškių k., Buliškių k., Sturių k.	Akmeniškių k.

Reikia atkreipti dėmesį į tai, kad dabar ne visos gyvenvietės, kurioms suteiktas gyvenvietės statusas ir pavadinimas, yra gyvenamos. Nors gyvenvietės rodo teisiniai dokumentai ir kiti šaltiniai (straipsniai regioninėje žiniasklaidoje ir kt.), yra užfiksuotos jų ribos, didelė dalis išnykusių, tik pavadinimą turinčių gyvenviečių dabartiniais laikais žemėlapiuose nėra pažymėtos.

1990 m. atkūrus Lietuvos nepriklausomybę ir gyventojams sugrąžinus nusavintą žemę, kaimų pavadinimai nebuvo atstatyti, nors žemė grąžinta fiziškai turėtoje vietoje (neperkelta kitur). *Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatyme* (TNTĮ 1997) apibrėžtos aplinkybės, kurios leido atlikti tokį veiksmą. Įstatymo tekste rašoma, kad nustoja galioti svetimos valstybės primesti įstatymai, kuriais okupacinė valdžia iš Lietuvos piliečių neteisėtai atėmė jų turtą. Nors įstatyme rašoma, kad turėtos nuosavybės teisės nepanaikintos bei turi tęstinumą, vis dėlto tai yra tik turto grąžinimo buvusiems savininkams, o ne gyvenamųjų vietovių pavadinimų grąžinimo įstatymas. Vietovių pavadinimų atžvilgiu primesti įstatymai nenustojė veikę. Teisė į gimtinės pavadinimą buvo panaikinta ir neteko tąsos.

Kaimai nyksta ir šiais laikais. „Kaimo gyvenvietės priemiesčiuose transformuojasi į miestiečių gyvenamas teritorijas, kuriose gyventojų daugėja. Rekreaciniuose arealuose senieji kaimai transformuojasi į rekreacines gyvenvietes, kuriose didžioji dalis gyventojų atvyksta tik vasarą“ (Kriaučiūnas ir kt. 2014, 71). Dėl mažo nenuolatinių gyventojų skaičiaus rekreacinės gyvenvietės neretai pripažįstamos išnykusiomis ir jų pavadinimai išbraukiami iš valstybės apskaitinių dokumentų.

⁹ Sutrumpinimo reikšmė neaiški. Spėjama, kad sutrumpinimas gali reikšti *remonto techninę stotį*.

Pagrindine nesuinteresuotumo kaimiškųjų vietovių pavadinimų saugojimo priežastimi būtų galima laikyti per sovietmetį įsitvirtinusį požiūrį, kad krašto pavadinimai yra bereikšmiai, kultūrinės vertės neturintys žodžiai. Oficialiai pavadinimų neatgavusios gyvenvietės laikui bėgant pradėtos užmiršti.

Pastaruoju metu imta labiau domėtis buvusiomis gyvenvietėmis. Atstatinėjamos jų ribos, iš valstybinių apskaitinių dokumentų nustota naikinti be gyventojų likusių gyvenamųjų vietų pavadinimus. Taip vietovardžiai ilgiau išlieka vartojami ir neužmiršti. Nelikus gyventojų teritorija nesunyksta ir gali išlaikyti pavadinimą. Vis dėlto nusistovėjusio požiūrio, kad vietų „vardai yra krašto kultūrinės-istorinės atminties lobynas“ (Kavoliūtė 2014, 92) nėra.

3. VIETOVARDŽIAI IR JŲ NORMINIMO PRINCIPAI

Kalboje yra žodžių ir jų junginių, kurie įvardija atskirus objektus, bet jų ypatybių nenurodo. Tai onimai – „tikriniai žodžiai arba žodžių junginiai, įvardijantys objektus. Vieni onimai įvardija vieną objektą (miestas, šalis, upė, kalnas), kiti – daug (vardai, pavardės)“ (VLEe 2010). Skirstant ir grupojant skirtingus onimus pagal tai, ką jie pavadina, galima išskirti vietovardžių (tikrinių vietų pavadinimų) grupę. Vietovardžiai, pavadinantys gyvenamąsias vietas, yra vadinami oikonimais.

Vietovardžiai kalbininkų tyrinėjami nuo seno. Reikšmingi yra jau pirmieji su vietovardžių tyrinėjimais susiję darbai – „XIX a. pb.–XX a. pr. išleisti lietuvių tikrinių žodžių rinkiniai: J. Spruogio „Senosios žemaičių žemės XVI a. geografinis žodynas“, E. Volterio „Suvalkų gubernijos gyvenamųjų vietų sąrašas“, J. Tumo Vaižganto „Lietuvos vietų vardai“, V. Kalvaičio iš Klaipėdos krašto bei Rytų Prūsijos surinkti asmenvardžiai ir vietovardžiai“ (Mickienė, Bačiūnaitė–Lužienė 2013, 12).

Tai atvejais, kai vartojami viešosiose situacijose, oikonimai turi būti sunorminti. Perrašant juos į bendrinę kalbą, t. y. suteikiant teisinį statusą, atsisakoma tarminei kalbai būdingų ypatybių. Siekiant nustatyti kuo tikslesnes, bendrinės kalbos vartosenai teiktinas gyvenamųjų vietų vardų formas, vietovardžiai nuolat tikslinami. Norminant svarbiausia išlaikyti kalbos taisyklingumą, t. y. sunormintos formos turi remtis bendrinės kalbos taisyklėmis.

Mėginant atstatyti tikrąją formą, laikomasi lietuvių vietovardžių norminimo principų: „<...> yra norminamos vietovardžiuose užfiksuotos dėsningos fonetinės tarmybės, bet paliekami, t. y. nenorminami, tarmių morfologiniai savitumai (priešdėliai ir priesagos); laikantis nuostatos, kad bendrinėje kalboje vietovardžiai turi būti kirčiuojami taip, kaip juos kirčiuoja vietos, kur vietos vardas atsirado ir yra vartojamas, žmonės, bendrinės kalbos vartosenai yra teikiami visi to paties vietovardžio kirčiavimo variantai, o norminamas tik dėsningo kirčio atitraukimo vietų vietovardžių kirčiavimas“ (Maciejauskienė 2002, 106). Taigi, atstatinėjant tarmines formas ir jas norminant, ne visų tarminių ypatybių yra atsisakoma.

Nustatant oficialią vietovardžio formą, vietų pavadinimai tikrinami įvairiuose dokumentuose (kai kurie jų rašyti ne lietuvių kalba, todėl neišvengta klaidų ir neatitikimų). Skirtinguose dokumentuose patikrinto pavadinimo sunorminta forma yra patikimesnė.

Tarminių vietovių pavadinimų visiškai atsisakoma nėra. Valstybinės lietuvių kalbos komisijos internetiniame puslapyje (VLKKe) rašoma, kad rengiamoje naujoje valstybinės kalbos įstatymo redakcijoje gali atsirasti punktas, kuriuo būtų raginama neoficialius geografinius pavadinimus viešuosiuose užrašuose pateikti nustatyta tvarka. Tai reikštų, kad tarminiai

pavadinimai galėtų atsirasti tam skirtame specialiame kelio ar kitokiame ženkle greta pagrindinį sunormintą pavadinimą nurodančio ženklo.

Pirmuoju teisiniu Lietuvos gyvenamųjų vietų sąrašu laikomas 1948 m. išleistas *Lietuvių kalbos rašybos žodynas*. Vietovardžiai atsakingiau norminti pradėti XX a. I pusėje 1976 m. išleidus LATSŽ registro II dalį. Joje vietovardžiai sunorminti ir sukirčiuoti, pateiktos giminės formos.

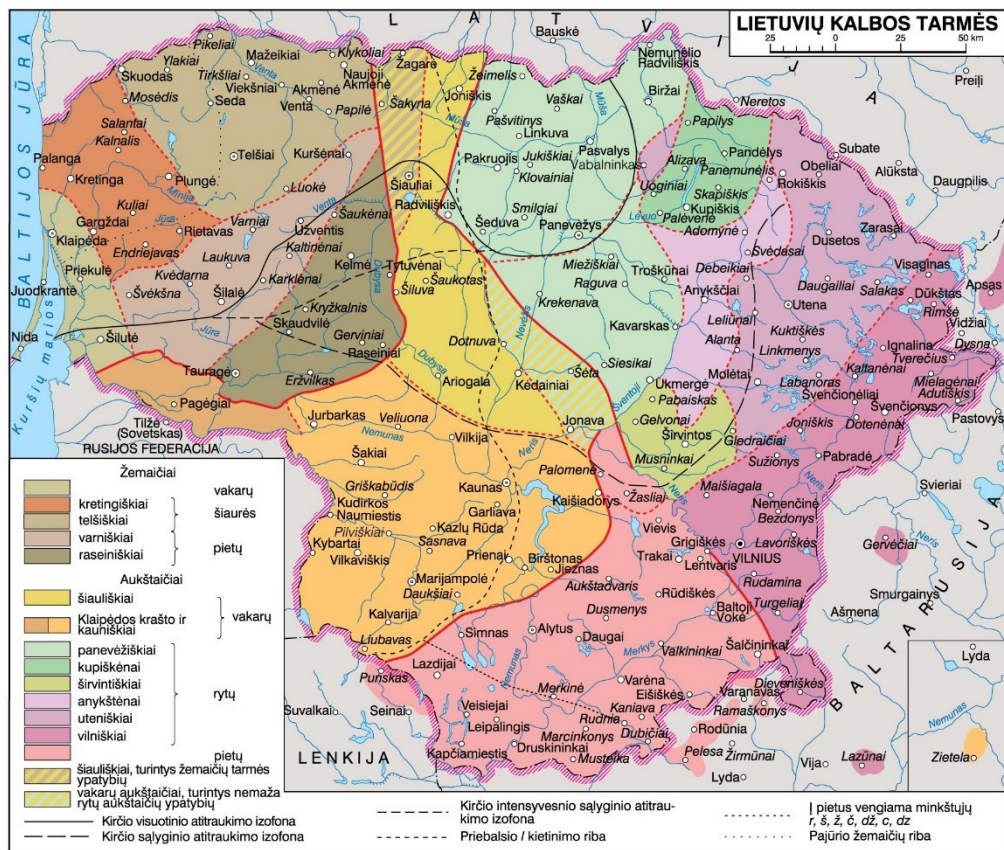
Lietuvių kalbos instituto Vardyno skyriaus mokslininkai šiuo metu rengia *Lietuvių vietovardžių žodyno* knygynį ir internetinį variantus (VŽe). Tai daugiatomis leidinys, kuriame publikuojami Lietuvos sunorminti vietų pavadinimai. Juos norminant remtasi „jau nusistovėjusiais šios srities norminimo principais, sukurtais Kazimiero Būgos, Juozo Balčikonio, Antano Salio, Bronio Savukyno, Aleksandro Vanago, Vytauto Vitkausko darbuose. Kiek įmanoma, stengtasi paisyti norminamųjų veikalų „Lietuvos TSR upių ir ežerų vardyno“ (1963) ir „Lietuvos TSR administracinio-teritorinio suskirstymo žinyno“ (1976) duomenų, „Kalbos kultūros“, „Gimtosios kalbos“ (ir „Mūsų kalbos“) rekomendacijų, taip pat Lietuvių kalbos komisijos patvirtintų vietovardžių sąrašų teikinių“ (VŽe).

Nesunku pastebėti, kad kai kurie Pakruojo rajono pavadinimai sunorminti netinkamai. Neaišku, kodėl *Rubaičiai* pakeitė *Rūbaičius*. Taip pat kyla klausimų dėl oikonimų pokirtinės pozicijos *ē* (bk atitikmuo – *ie*) užrašymo balsiu *i* – *Laitiešinių (Novyj-Pošvityn) km., Štaškavičių km.* atvejuose. Atstatytos formos yra *Laitiešieniai, Štaškaviečiai*. Svarstyta tai, ar formos neturėtų būti atstatytas su *i* bei kiek pamatuotas norminių formų dvigarsis *ie*. Dėl sutapusių vienaskaitos vardininko ir vienaskaitos kilmininko formų suklysta norminant *Biriagalės* pavadinimą į *Birjagalę*. Atstatytasis variantas turėtų būti su galūne *ė*. *Dvariukų* kaimas šiomis dienomis yra *Dvariūkai*. Pavadinimas yra priesagos *-ukas* deminutyvas, todėl turėtų būti su *u*. Abejonių kelia *Daugšigalių* pavadinimas. Jis gali būti pavardės *Daukša* ir bendrinio daiktavardžio *galas* dūrinys, tokiu atveju rašytinas priebalsis *k*.

4. RYTŲ AUKŠTAIČIŲ PANEVĖŽIŠKIŲ PATARMĖS APIBŪDINIMAS

4.1. Plotas, jo dalys ir skiriamosios ypatybės

Rytų aukštaičių panevėžiškių patarmę sudaro Pakruojo, Pasvalio, Biržų, Radviliškio, Panevėžio ir Ukmergės miestų, Kriukų, Žeimelio, Nemunėlio Radviliškio, Pašvitinio, Vaškų, Saločių, Linkuvos, Krinčino, Lygumų, Rozalimo, Klovainių, Jukiškių, Joniškėlio, Pušaloto, Mikoliškio, Pumpėnų, Šniūraičių, Aukštelkų, Alksnupių, Šeduvos, Smilgių, Piniavos, Sidabravo, Naujamiesčio, Upytės, Velžio, Miežiškių, Žibartonių, Krekenavos, Ėriškių, Ramygalos, Jotainių, Vadoklių, Raguvos, Troškūnų, Pagirių, Taujėnų, Kavarsko, Siesikų, Deltuvos ir Dainavos miestelių apylinkės (žr. 13 pav.). Pakruojo ir Pasvalio rajonų gyvenamosios vietos patenka visos, Joniško, Radviliškio ir Kėdainių rajonų – siaura rytinė dalis, Ukmergės rajono – šiaurinis kampas, Anykščių ir Biržų rajonų – vakarinis ruožas.

13 pav. Lietuvių kalbos tarmės ¹⁰

Iš vakarų pusės panevėžiškiai turi ilgą sieną su vakarų aukštaičiais šiauliškiais, iš rytų ribojasi su rytų aukštaičiais širvintiškiais, anykštėnais, kupiškėnais ir uteniškių Vabalninko šnekta. Tai pereiginė patarmė: skiriamoji rytų aukštaičių ypatybė ne visur pasireiškia dėsningai,

¹⁰ Šaltinis: VLEe, prieiga internete: <https://www.vle.lt/Straipsnis/lietuviu-kalbos-tarmes-118015>.

t. y. balsiai *q, *ɛ ir dvigarsių *an, *en, *am, *en pirmasis dėmuo vakarinės dalies šnektose ne visada virsta aukštutiniu balsiu. Virtimas priklauso nuo pozicijos, kirčio ir priegaidės. Pakruojo rajono šnektose kalbami balsiai paprastai uždarėja tik iki ɔ, ɛ, plg. Rozalimo šnektos pavyzdžius: ž<ō>sb ~ žąsį, <ó>žat<ɔ> ~ ážuola, rōž<ɛ> ~ rōžę, bet t<ē>stb ~ tēsti¹¹ (Girdenis, Židonytė, 1994; 129, 134, 136).

Nuo kitų rytų aukštaičių panevėžiškiai kartu su širvintiškiais atsiskiria pagal nekirčiuotų ilgųjų kamieno balsių ir sutaptinių dvibalsių *uo, ie* (<*ō, *ē) trumpinimą, pavyzdžiui: *st<ɔ>rú.mvs* ~ storūmas, *p<ɛ>nú.kvs* ~ pieniūkas. Vietoj nekirčiuotojo *o* (<*ā) ir dvibalsio *uo* (<*ō) tariamas ɔ, o vietoj *é* (<*ē) ir *ie* (<*ē) – ɛ, pavyzdžiui: *r<ɔ>žíte* ~ rožýtė, *d<ɔ>níte* ~ duonýtė; *r<ɛ>kí.mvs* ~ rėkimas, *r<ɛ>kí.mvs* ~ riekimas¹². Pasakytina, kad vietoj dėsningo ɛ retkarčiais pasirodo e atvejai, kada taip nutinka, aptarti Genovaitės Kačiuškienės monografijoje (2006, 69). Tie patys ɔ ir ɛ plačiai tariami ir vietoj ilgųjų aukštutinių *u, i*, pavyzdžiui: *gr<ɔ>dė.lbš* ~ grūdelis, *v<ɛ>rė.lbš* ~ vyrėlis. Reiškinyje viso patarmės ploto neapima. Pavyzdžiui, Pakruojo rajono Rozalimo šnektose aukštutiniai balsiai kokybiškai lieka nepakitę, kitaip nei Kėdainių rajono Surviliškio šnektose, turinčioje atviresnius refleksus ɔ ir ɛ, plg. ž<i>rėk ~ žerėk ~ žiurėt¹³ (Girdenis, Židonytė 1994, 142–143; Kazlauskaitė 2012, 336). Kazimieras Garšva (1982, 69) laikosi nuomonės, kad nuosekliai verčiama visur.

Visas panevėžiškių plotas skyla į šiaurės ir pietų dalis; skiriamoji jų linija vedama kiek žemiau Šeduvos, Sidabravo, Naujamiesčio, Panevėžio. Dalys atskiriamos pagal trumpųjų galūnių redukcijos laipsnį ir kirčio atitraukimo intensyvumą. Pietų panevėžiškiai taria išblėsusius, bet pagal horizontalųjį liežuvio poslinkį ir toną dar skiriamus užpakalinį *v* ir priešakinį *i*: į pirmąjį pavirto *u* ir *a*, į antrąjį – *i* ir *e*, pavyzdžiui: žal<ù> ~ žalù, žalà; žal<i> ~ žali, žalià (žr. Urbanavičiūtė–Markevičienė 1994, 85). Šiaurės panevėžiškiai ir užpakalinius *u, a*, ir priešakinius *i, e* kartu su ilguoju *i* suplaka į neaiškios kokybės balsius, vadinamuosius murmamuosius, pavyzdžiui: žal<v> ~ žalù, žalà; žal<v> ~ žali, žalià, <ó>žb ~ óži (dėl murmamųjų balsių buvimo žr. LKTCh 175–176; pripažinimo fonologiniais elementais žr. Kačiuškienė 2006, 78 ir ten min. lit.; Markevičienė 2001, 29).

¹¹ Atskirų dialektologų vartota transkripcija neretai skiriasi, pavyzdžiui, itin sudėtingą 1939 m. vartojo Aleksandras Žirgulyš. Šiame skyriuje dėl patogumo transkripcija pavienodinta, pasirinkti universalesni ženklai. Jie tokie: a) taškas dešinėje raidės pusėje viršuje (·) rodo balsio ilgumą, apačioje (·) – pusilgumą, virš raidės (pavyzdžiui, á) – užpakalinio balsio supriešakėjimą; b) lankelis virš raidės liudija priebalsio minkštumą prieš užpakalinės eilės balsį arba žodžio gale; c) už priešakinį e uždaresni nesukietėję balsiai žymimi atitinkamai ɛ ir ɛ, sukietėję – ɛ ir ɛ; nekirčiuotas uždaresnis už o, bet atviresnis už u balsis žymimas ɔ; d) b ir v žymi neaiškios kokybės, vadinamuosius murmamuosius balsius: atitinkamai priešakinį ir užpakalinį; e) s virš raidės rodo vadinamąją vidurinę priegaidę: pailgėjusio balsio tarimo būdą arba tvirtagalės priegaidės variantą atitrauktinio kirčio skiemenyje; f) t žymi sukietėjusį l. Dauguma pavyzdžių, išskyrus aktualius pavienius atvejus (jų lokacija nurodoma), iliustruoja visą šiaurės panevėžiškių plotą – jam priklauso darbe aptariamas Pakruojo rajonas.

¹² Kitos (rytinės) rytų aukštaičių patarmės, būtent anykštėnai, kupiškėnai, uteniškiai ir vilniškiai, nekirčiuotuose skiemenyse trumpųjų ir ilgųjų balsių nesuplaka, plg. anykštėnų *senė.la* ‘senėlė’ ir *se.nė.la* ‘sienėlė’.

¹³ Panevėžiškiai plačiai sako ir žėtb, žėjō ir t. t.

Pietų panevėžiškiai turi II laipsnio sąlyginį kirčio atitraukimą: kirtis dėsningai atitraukiamas iš trumposios galūnės į priešpaskutinį ilgąjį skiemenį, pavyzdžiui: $l\langle aú \rangle kvs \sim$ laukùs, $s\langle ó \rangle dv \sim$ sodù, bet $ak\langle i \rangle s \sim$ akìs, $lauk\langle ai \rangle \sim$ laukai. Šiaurės panevėžiškių plote, išskyrus rytinį kampą apie Biržus, atitraukimas yra visuotinis: kirtis atitraukiamas ne tik iš trumposios galūnės, bet ir iš ilgosios tvirtagalės, pavyzdžiui: $l\langle aú \rangle kvs \sim$ laukùs, $s\langle ó \rangle dv \sim$ sodù, $\langle à \rangle kb\hat{s} \sim$ akìs, $l\langle ai \rangle k\hat{e} \sim$ laukai.

Netekusi (ir neturinti) kirčio trumpoji galūnė redukuojama, o ilgoji dvibalsinė – vienbalsinama, pavyzdžiui: $lauk\langle \epsilon \rangle \sim$ laukai, $r\hat{a}\langle \varrho \rangle \sim$ rašai, $r\hat{a}\langle \epsilon \rangle \sim$ rašei. Reiškinyt aptariamam Violetos Meiliūnaitės straipsnyje (2008).

Apie visas panevėžiškių skiriamąsias ypatybes išsamiau žr. apibendrinamuosiuose darbuose, ypač LKA 2, žml.: 29, 30, 36, 41, 44–51, 62–64, 66, 68–72, 105; LKT 30–35¹⁴; LKTCh 173–179; Kačiuškienė 2006, 22, 23, 60, 84–98; Markevičienė 2001, 29–31, Zinkevičius 1966, žml.: 2, 3, 29, 36, 37, 46, 49–54, 59, 61, 64, 66–69).

4.2. Kitos būdingosios fonetinės ypatybės

Panevėžiškiai, kaip ir kiti Lietuvos rytinės dalies gyventojai, kamieno kirčiuotus trumpuosius balsius *i* ir *u* ilgina iki pusilgių, pavyzdžiui: $t\langle i \rangle ka$ ‘tiko’, $\check{z}\langle u \rangle va$ ‘žuvo’. Ilginami ir *i*, *u*, einantys pirmaisiais tvirtaprade priegaidę turinčių dvigarsių dėmenimis, pavyzdžiui: $p\langle i \rangle rm\hat{v}s$ ‘pìrmas’, $p\langle u \rangle lk$ ‘pùlk’ (apie šią ypatybę žr. Zinkevičius 1966, žml. 19, 70).

Instrumentiniai tyrimai parodė, kad trukme pailgėję balsiai su ilgaisiais nesusilygina (žr. Kačiuškienė 2006, 77–84), nors akustiškai labai priartėja, visų pirma, rytinio pakraščio šnektose. Tokių balsių dar tarpukariu iš klausos negalėjo atskirti Aleksandras Žirgulys (žr. Kazlauskaitė 2012, 324), skirtumas menkai apčiuopiamas ir po pusės amžiaus: „[s]avo audicinėmis ir artikuliacinėmis savybėmis pusilgiai balsiai visai panašūs į atitinkamus ilguosius, tik yra trumpesni ir turi kiek kitaip tariamas priegaides“ (Girdenis, Židonytė 1994, 130).

Kai kamieno dvigarsis turi tvirtagalę priegaidę – tiek stipriojo (senovinio neatitrauktinio kirčio), tiek silpnojo (atitrauktinio, žymimo vadinamosios vidurinės priegaidės ženklu, ir galinio) kirčio skiemenyse, pirmuoju dvigarsio dėmeniu einantys aukštutinio pakilimo balsiai *u*, *i* tampa atviresni – virsta atitinkamai ϱ , ϵ , pavyzdžiui: $m\langle \varrho \rangle i.l\hat{v}s \sim$ muĩlas, $tr\langle \varrho \rangle m\hat{p}\epsilon \sim$ trumpai, $t\langle \epsilon \rangle \tilde{r}.p\hat{\epsilon}\hat{s} \sim$ tiĩpęs, $\check{z}v\langle \epsilon \rangle \tilde{r}bl\hat{e} \sim$ žvirbliaĩ (bk žvirbliai), $m\langle \epsilon \rangle \tilde{r}.s \sim$ miĩrs.

¹⁴ Chrestomatijoje, laikantis Kazimiero Jauniaus–Antano Salio tarmių klasifikacijos, skiriama vidurio aukštaičių tarmė; jai priklauso vakarinė dalis Pakruojo rajono šnektų. Vidurio ir rytų aukštaičiai pagal *an* turinčio žodžio *pantis* tarimą (*pantis*, *pontis* ar *puntis*) vadinami pantininkais, pontininkais ir puntininkais.

Būdami silpnojo kirčio skiemenyse ir nepriklausydami dvigarsiui, šie balsiai (ir buvę trumpieji, ir atsiradę sutrumpėjus ilgiesiems **ū*, **ī*) pakinta lygiai taip pat. Siaurųjų *u* vartimo *o* ir *i* – *ę* pavyzdžiai tokie: *b<ò>s* ~ bus; *v<ę>řo* ~ viriaũ. Būtina pridurti, kad *i* kokybė, ypač vyresniosios kartos atstovų kalboje, gali priklausyti nuo tolesnių garsų: einantys prieš minkštuosius priebalsius ir fonologinę pauzę tariami *ę*, o prieš kietąjį priebalsį – panašūs į *o*, pavyzdžiui: *v<ę>sb* ~ visi, *dv<ę>* ~ dvi; *m<o>řs* ~ miřs, *l̃<ò>ks* ~ liks. Plačiau apie aukštutinių balsių virtimus ir patarmės polinkį į linijinį balsių posistemį (į koreliacijų pluoštą įtrauktini ir anksčiau aptarti nekirčiuotųjų *uo*, *ie*, *o*, *é*, *u*, *i* refleksai) žr. Girdenis, Židonytė 1994, 131–133; Kačiuškienė 2006, 67–69, Kazlauskaitė 2012, 329–330.

Kamieno kirčiuotų žemutinių balsių **à* ir **è* ilgumo klausimas: jie pusilgiai ar ilgieji, neatsakytas iki pat šiol. Beveik visi panevėžiškių patarmės tyrėjai ilgą laiką manė, kad dėl kirčio pailgėję buvę trumpieji **à*, **è* ilgumu nesiskiria nuo „tikrų“ ilgųjų, kilusių iš <**ā*, **ē* (Salys 1992, 125; Kačiuškienė 2006, 57–57), bet pastaruoju metu siūloma ir kitokių interpretacijų (žr. Girdenis, Židonytė 1994, 130). Patikrinti, ar netrumpųjų balsių opozicija reali, sudėtinga: dėl nosinių *a*, *ę* siaurėjimo tik rytinėse šnektose galima būtų rasti vieną kitą opozicijai sudaryti tinkamą **è* ir **ē* refleksų porą.

Kirčiuoti trumpieji panevėžiškių **a*, **e* nepailgėja tik silpnojo kirčio skiemenyse, pavyzdžiui, *r<à>sb* ‘rasà’, *r<à>sb* ‘rasì (bk rasi)’, *r<à>stb* ‘ràsti’, *<à>k* ~ ‘àk (jaustukas)’, *t<è>kšt* ‘tèkšt (ištiktukas)’.

Visa panevėžiškių patarmė priklauso plotui, kuriame junginiai **lē* ir **lě* yra kietinami. Dėl kietinimo priešakinis balsis suužpakalėja, virsta *a* tipo balsiu, pavyzdžiui: *sá.ul<a>* ‘saulė’, *pal<à>stb* ‘palesti’ (LKA 2, žml.: 15, 28, 30, 72, 85; Salys 1992, 110–111, 364; Zinkevičius 1966, žml.: 13, 16, 35, 65, 69, 74).

Balsis **e* neretai suužpakalėja nekirčiuojamojoje žodžio pozicijoje. Vienais atvejais jis derinasi prie tolesnio užpakalinio *a*, *a* – vyksta asimiliacija, kitais atvejais suužpakalėja, kai negauna kirčio arba tvirtagaliame dvigarsyje priegaidės spūdžio, pavyzdžiui: *blù.zg<a>n̄b* ‘bluzgena, pleiskana, žvynas’ (LKŽe užfiksuotas Grūžiuose), *ar<a>štá.va* ~ areštávo, *daũ.g<a>l̃* ~ daugel, *gr<a>l̃.tę* – greitai (plačiai vartojami du paskutiniai pavyzdžiai užfiksuoti Žanetos Markevičienės sudarytame tekstų rinkinyje (2001, 147). Aptartus virtimus monografijoje *Lietuvių kalbos tarmių morfoneminiai reiškiniai* yra aprašęs Vytautas Vitkauskas (2001, 43–46; dėl reiškinio archajiškumo ir pozicijų žr. Zinkevičius 1966, 54–55). Trumpasis *e* ypač dažnai virsta *a* skoliniuose, pavyzdžiui: *vaz<a>l̃.n̄bs* ‘vazelinas’, *vęn<a>grė.t̄bs* ~ vinegrėtas ‘mišrainė’.

Po *k*, *g*, *j*, *č* balsis **e* (> *e*, *é*) panevėžiškių kalboje beveik nesiskiria nuo savo užpakalinio koreliato, pavyzdžiui: *k<e>tõrb* / *k<è>tõrb* arba *k̂<à>tõrb* / *k̂<à>tõrb* ~ keturì, *j<é>m̄b* arba

$j\langle\acute{a}\rangle m\check{v} \sim j\grave{a}ma$ ‘bk ìma’. Po šių priebalsių einantis *a* nesupriešakėja į *e*, pavyzdžiui, Deltuvos parapijos Diržių kaime užfiksuotas $pj\acute{a}.unv$ su $pj\acute{a}.utuov$ ~ $pj\acute{a}unu$ su $pj\acute{a}utuvu$ (Markevičienė 2001, 164).

Visoje patarmėje žodžio pradžios **e* (> *e*, *é*.) gali virsti *a*. Dažniau nepakinta žodžių $\langle\acute{e}\rangle gla / \langle\acute{a}\rangle gla \sim \acute{e}gl\grave{e}$, $\langle\acute{e}\rangle kete / \langle\acute{a}\rangle kete \sim \acute{e}ket\grave{e}$, $\langle\grave{e}\rangle s\check{v} / \langle\grave{a}\rangle s\check{v} \sim es\grave{u}$, $\langle e \rangle \acute{i}.t\check{v} / \langle a \rangle \acute{i}.t\check{v} \sim \acute{e}i\check{t}i$ balsis (LKA 2, 26–28, žml. 9, 10; Zinkevičius 1966, 121–123).

Bendraties formų su priesaga *-inti* panevėžiškių kalboje pasitaiko retai: paprastai vartojama ilgąjį *i* turinti priesaga, pavyzdžiui: $rak\langle\acute{i}\rangle t\check{v} \sim rak\acute{y}ti$ ‘rakinti’, $rak\langle\acute{i}\rangle k \sim rak\acute{y}k$ ‘rakink’, $\acute{o}žrak\langle\acute{i}\rangle t\check{v}s \sim užrak\acute{y}tas$ ‘užrakintas’. Balsis apibendrintas pagal būsimąjį laiką. Analogiškai pakeistas ir priesagos *-ininkas*, *-ė* dvigarsis, pavyzdžiui, $\acute{s}eim\grave{e}n\langle\acute{i}\rangle k\check{v}s \sim \acute{s}eim\acute{y}nkas$ ‘šeiminiųkas’ (Zinkevičius 1966, 198; Salys 1992, 101; plg. Girdenis, Židonytė 1994, 143; Kačiuškienė 2006, 143, 6 išn., 148, 40 išn., 150, 55 išn.).

Tarmėje sporadiškai numetami ir įterpiami įvairūs garsai. *Lietuvių kalbos atlase* nurodyti šie dažnesni atvejai. Žodžio pradžios pozicijoje prieš lūpinius *o*, *uo* gali būti numetamas priebalsis *v*, pavyzdžiui, $\acute{o}k\acute{e}t\check{v}s \sim v\acute{o}k\acute{e}tis$; kartais šis priebalsis, atvirksčiai, pridedamas, pavyzdžiui: $\langle v \rangle \acute{u}odeg\check{v} \sim \acute{u}odega$, $\langle v \rangle \acute{u}og\check{v} \sim \acute{u}oga$. Priebalsis *j* gali pridengti žodžio pradžios priešakinį balsių ir sutartinį *ie*: $j\langle\acute{e}\rangle m\check{v} / j\langle\acute{a}\rangle m\check{v} \sim j\grave{a}ma$ ‘bk ìma’, $\langle j \rangle \acute{i}.lg\check{v}s \sim \acute{i}lgas$, $\langle j \rangle \acute{i}en\check{v} \sim \acute{i}ena$. Prieš *k* žodžiuose *kerdžius*, *kabintis*, *kregždė* linkstama pridėti *s*: $\langle s \rangle k\acute{e}r\acute{e}d\check{z}\check{v}s$ ‘keždžius’, $\langle s \rangle kab\acute{i}t\check{v}s$ ‘kabintis’, $\langle s \rangle kr\acute{e}.g\check{z}de$ ‘skrėgždė’ (LKA 2 83, 84, 93, 94, 97, 98; dar žr. Zinkevičius 1966, 188–191).

Išskirtinis visose tarmėse reiškiny – šiaurės panevėžiškių anaptiksė, kurią rodo minėtasis $k\acute{e}r\acute{e}d\check{z}\check{v}s \sim \acute{k}e\check{r}d\check{z}ius$. Jos esmė – po *Vr* tipo dvigarsio prieš nepatogią tarti galinių priebalsių samplaiką linkstama įterpti balsį, pavyzdžiui: $s\acute{a}.r\langle\acute{e}\rangle gs \sim s\acute{a}rgas$, $\acute{a}rk\langle\acute{e}\rangle \acute{l}\check{v}s \sim \acute{a}rk\acute{l}\check{y}s$. Anaptiksės reikšimosi aplinkybės ir kilmę 1982 m. yra aprašę Genovaitė Kačiuškienė ir Aleksas Girdenis (žr. Girdenis 2000).

Visame patarmės plote neretai numetami tarnybinių žodžių: jungtukų, dalelių, prielinksnių, taip pat vienskiemeniųrieveiksmių galiniai priebalsiai, pavyzdžiui: *a* ‘ar’, *an* ‘ant’, *i* ‘ir’, *ka* ‘kad’, *kai* ‘kaip’ ir kt. (Zinkevičius 1966, 179–184).

Panevėžiškių kalboje reiškiasi ir kontrakcija, elizija. Tai fonetiniai reiškiniai, kurių metu du balsiai sutraukiami į vieną arba vienas išmetamas, pavyzdžiui: $j\acute{o}d\langle\acute{a}\rangle \acute{k}\check{v}s$ ‘juodaakis’, $n\langle\acute{e}\rangle \acute{r}z\acute{o}k$ ‘neérzink’. Daugiau iliustracinių pavyzdžių žr. Kačiuškienė 2003, 85–86.

5. OIKONIMUOSE UŽFIKSUOTOS FONETINĖS YPATYBĖS

Tarmės fonetinės ypatybės užfiksuotos 83-iuose Pakruojo rajono oikonimuose (žr. 2 lentelę)¹⁵. Pagal tarimo ir kirčiavimo savitumą visi identifikuoti atvejai – jų 88 – skaidytini į 14 grupių.

4 lentelė. Fonetiniai neatitikimai oikonimuose

Dabartinis pavadinimas	1974 m. pavadinimas	1923 m. pavadinimas
Aleksejevka I, Aleksejevka II	Aleksėjevka I, k. (1) (Lauksodžio apyl.), Aleksėjevka II, k. (2) (Lauksodžio apyl.)	Aleksėjevkos I km. (Žeimelio valsč.), Aleksėjevkos II km. (Žeimelio valsč.)
	Arimóniai, k. (1) (Pašvitinio apyl.)	Armonių km. (Pašvitinio vs.)
Baltplonėnas		Plonenų-Baltųjų dv. (Vaškų valsč.), Plonenų-Baltųjų plitnyč. (Vaškų valsč.)
Barvañiniai (2)	Barvañiniai, k. (2) (Stačiūnų apyl.)	Barveinių km. (Stačiūnų valsč.)
Beržinė	Béržinė, k. (1) (Rozalimo apyl.)	Beržynės pv. (Razalimo valsč.)
Birjāgala (1)	Birjāgala, k. (1) (Rozalimo apyl.)	Biriagalės km. (Razalimo valsč.)
Blékóniai (1)	Blékóniai, k. (1) (Linkuvos apyl.)	Blekonių km. (Linkuvos valsč.)
Čičykai	Čičýkai, k. (1) (Linkuvos apyl.)	Čičikių I, II, III km. (Pašvitinio valsč.)
	Didýsis Plonėnas, k. (1) (Žeimelio apyl.)	Plonenų-didž. dv. (Vaškų valsč.)
Dinaburkas	Dinaburkas, k. (1) (Rozalimo apyl.)	Dinaburgo vs. (Razalimo valsč.)
Dovydiškis	Dovydiškis, k. (2) (Linkuvos apyl.)	Dovidiškio km. (Linkuvos valsč.)
Draumėnai	Draumėnai, k. (1) (Rozalimo apyl.)	Draumenių km. (Razalimo valsč.)
Dūčiai	Dūčiai, k. (2) (Linkuvos apyl.)	Dučių km. (Linkuvos valsč.)
Dvariūkai	Dvariūkai, k. (2) (Guostagalio apyl.)	Dvariukų km. (Linkuvos valsč.)
Gesviai	Gesviai, k. (4) (Klovainių apyl.)	Gėsvių km. (Razalimo valsč.)
Gúostagalis (1)	Guōstagalis, k. (1) (Guostagalio apyl.)	Guostagalio pv. (Linkuvos valsč.)
Įsoniai	Įsoniai, k. (1) (Lygumų apyl.)	Isūnių km. (Lygumų valsč.)
Janelióniai (1)	Janelióniai, k. (1) (Pašvitinio apyl.)	Jenelionių vs. (Pakruojo valsč.), Jenelionių km. (Pakruojo valsč.)
Janoniai	Janóniai, k. (1) (Lauksodžio apyl.)	Jenonių km. (Pašvitinio valsč.)
Javydoniai	Javydoniai, k. (1) (Guostagalio apyl.)	Javidonių maž. km. (Vaškų valsč.), Javidonių km. (Vaškų valsč.)
Jomantoniai	Jomantóniai, k. (1) (Rozalimo apyl.)	Jamontonių dv. (Razalimo valsč.)
Kabeliškiei	Kabališkiai, k. (2) (Lygumų apyl.)	Kabališkių km. (Lygumų valsč.)
Kalpōkai (2)	Kalpōkai, k. (2) (Linkuvos apyl.)	Kalpakų km. (Linkuvos valsč.)
Kolyčiai	Kolyčiai, k. (2) (Pakruojo apyl.)	Kulyčių km. (Pakruojo valsč.)
Krumpiai	Kruñpiai, k. (2) (Rozalimo apyl.)	Krompių km. (Razalimo valsč.)
Kūkai	Kūkaĩ, k. (4) (Lauksodžio apyl.)	Kukų km. (Žeimelio valsč.)
Laitiešieniai	Laitiėšieniai, k. (1) (Pašvitinio apyl.)	Laitiešinių (Novyj-Pošvityn) km. (Pašvitinio valsč.)

¹⁵ Keletas pavadinimų seniausiame šaltinyje (LAV 1923) yra bendri kaimams ir viensėdžiams, dvarams, plytinei, miškui, todėl iš viso pavadinimų užfiksuota šeštadaliu daugiau – 87.

Lašmėnпамūšis (1)	Lašmėnпамūšis, k. (1) (Klovainių apyl.)	Lašpamušio dv. (Klovainių valsč.)
Lýgumai (1)	Lygumaĩ, mstl. (3 ^a) (Lygumų apyl.)	Lygumų miest. (Lygumų valsč.)
Linkāvičiai	Linkāvičiai, k. (1) (Guostagalio apyl.)	Linkaučių (Guostagalio) mišk. (Linkuvos valsč.) Linkaučios Didž. dv. (Linkuvos valsč.)
Majeliai	Majėliai, k. (2) (Guostagalio apyl.)	Majalių km. (Vaškų valsč.)
Medinė	Mėdinė, vs. (1) (Rozalimo apyl.)	Medynės vs. (Razalimo valsč.)
Meldiniai (2)	Meldiniai, k. (2) (Rozalimo apyl.)	Meldynių km. (Razalimo valsč.)
Miniūnai	Miniūnai, k. (1) (Lygumų apyl.)	Miniunų km. (Lygumų valsč.)
Moniūnai	Moniūnai, k. (1) (Rozalimo apyl.)	Muniunų km. (Razalimo valsč.)
		Montjurgių km. (Linkuvos valsč.)
Mūravotas	Mūravótas, k. (1) (Linkuvos apyl.)	Muravoto dv. (Linkuvos valsč.)
Mūrdvaris	Mūrdvaris, k. (1) (Linkuvos apyl.)	Murdvario km. (Linkuvos valsč.)
Nakrošiūnai	Nakrošiūnai, k. (1) (Žeimelio apyl.)	Nakrašunų km. (Žeimelio valsč.)
	Naujāpamūšis, k. (1) (Lygumų apyl.)	Pamušio Naujojo km. (Pašvitinio valsč.)
	Noriūnėliai, k. (2) (Lauksodžio apyl.)	Norunėlių km. (Žeimelio valsč.)
Niūrai	Niūrai, k. (2)	Niurų pv. (Pakruojo valsč.)
Paežeriaĩ (34b)	Paežeriaĩ, k. (3 ^{4b}) (Rozalimo apyl.)	Pažerių dv. (Razalimo valsč.)
Padauguvà (34b)	Pādauguva, k. (1) (Klovainių apyl.)	Padauguvos dv. (Klovainių valsč.)
Paguliauka	Paguliánka, k. (1) (Linkuvos apyl.)	Poguliankos km. (Linkuvos valsč.)
Palinkuvė	Pālinkuvė, k. (1) (Guostagalio apyl.)	Padlinkaučios dv. (Linkuvos valsč.)
Palašmenis	Pālašmenis, k. (1) (Klovainių apyl.)	Palašmenio km. (Klovainių valsč.), Palašmenio vs. (Klovainių valsč.), Palašmenio dv. (Klovainių valsč.)
Paliečiai	Pāliečiai, k. (1) (Pakruojo apyl.)	Palečių km. (Pakruojo valsč.)
Pamūšis (2)	Pamūšis, k. (2) (Klovainių apyl.)	Pamušių Didž. dv. (Linkuvos valsč.)
Pamūšis	Pamūšis, k. (2) (Lygumų apyl.)	Pamušio dv. (Lygumų valsč.)
Pamūšninkai	Pamūšininkai, k. (1) (Linkuvos apyl.)	Pamušninkų km. (Linkuvos valsč.)
Papušai	Papušai, k. (3 ^b) (Guostagalio apyl.)	Papašų dv. (Linkuvos valsč.)
Pavėzgiai	Pavėzgiai, k. (1) (Stačiunų apyl.)	Paviezgių km. (Stačiunų valsč.), Paviezgių dv. (Stačiunų valsč.), Paviezgių vs. (Stačiunų valsč.), Paviezgių vs. (Stačiunų valsč.), Paviezgių vs. (Stačiunų valsč.)
Peleniškiei	Peleniškiei, k. (2) (Pašvitinio apyl.)	Pelaniškių km. (Pakruojo valsč.)
Poškiečiai	Póskiečiai, k. (1) (Stačiunų apyl.)	Poškečių km. (Pakruojo valsč.)
	Pukniónai, k. (1) (Pakruojo apyl.)	Puknionių dv. (Linkuvos valsč.), Puknionių vs. (Linkuvos valsč.)
Puodžiškiai	Puōdiškiai, k. (1) (Klovainių apyl.)	Puodiškių vs. (Linkuvos valsč.)
Pupiškiai	Pūpiškiai, k. (1) (Linkuvos apyl.)	Pupiškių km. (Linkuvos valsč.)
Raudonпамūšis	Raudónпамūšis, k. (1) (Guostagalio apyl.)	Raudonpamušio dv. (Linkuvos valsč.)
Rymiškis	Rìmiškiai, vs. (1) (Klovainių apyl.)	Rimiškių km. (Razalimo valsč.)
Rozalimas	Rozalimas, mstl. (2) (Rozalimo apyl.)	Razalimo mt. (Razalimo valsč.)
Rubaičiai	Rūbáičiai, k. (1) (Lygumų apyl.)	Rubaičių km. (Lygumų valsč.)
Rusleliai	Ruslėliai, k. (2) (Lygumų apyl.)	Ruslalių vs. (Lygumų valsč.)

?Savėliškis	Savėliškis, k. (1) (Pakruojo apyl.)	Savelišio (Kulyčių) km. (Pakruojo valsč.)
Skėriai	Skėriaĩ, k. (4) (Linkuvos apyl.)	Škerių km. (Linkuvos valsč.)
Staškavičiai	Staškāviečiai, k. (1) (Lauksodžio apyl.)	Štaškavičių km. (Vaškų valsč.)
Stūriškiai	Stūriškiai, vs. (1) (Rozalimo apyl.)	Sturiškių km. (Razalimo valsč.)
Šumyliai	Šumiliai, k. (2) (Žeimelio apyl.)	Šumilių vs. (Žeimelio valsč.)
Titoniai	Titoniai, k. (1) (Pakruojo apyl.)	Tytonių km. (Pašvitinio valsč.)
Tričiai	Tričiaĩ, k. (4) (Linkuvos apyl.)	Trečių km. (Linkuvos apyl.)
Ūdekai	Ūdekai, k. (1) (Linkuvos apyl.)	Udekių km. (Linkuvos valsč.)
Uniūnai	Uniūnai (Guostagalio apyl.)	Uniunų km. (Linkuvos valsč.)
Užubeliai	Užubeliai, k. (1) (Stačiūnų valsč.)	Užubalių km. (Pakruojo valsč.)
Vėbariai	Vėbariaĩ, k. (3 ^a) (Lygumų apyl.)	Vebarių km. (Lygumų valsč.)
Viliūnaičiai	Vilūnaičiai, k. (1) (Lygumų apyl.)	Vilūnaičių km. (Lygumų valsč.)
Vilkinė	Vilkinė, vs. (1) (Rozalimo apyl.)	Velkinių km. (Razalimo valsč.)
	Vismantėliai, k. (2) (Stačiūnų apyl.)	Vismontėlių km. (Stačiūnų valsč.)
Zyliai	Zyliai, k. (2) (Žeimelio apyl.)	Zilių dv. (Žeimelio valsč.)
Zimbiškiai	Zimbiškiai, k. (1) (Linkuvos apyl.)	Žimbiškių km. (Linkuvos valsč.)
Žičiūnai	Žičiūnai, k. (1) (Žeimelio apyl.)	Žyčiūnų km. (Žeimelio valsč.)

1. Pirmieji 3 pavyzdžiai rodo Pakruojo rajono šnektose vykstantį nosinių tvirtagalių dvigarsių *an* susiaurėjimą – vartimą *on*: kaimų pavadinimai *Jomantoniai* ir *Vismantėliai* 1923 m. užrašyti kaip *Jamontoniai* (Razalimo valsč. dvaras) ir *Vismontėliai* (Stačiūnų valsč.). Tokia pati rašyba matyti ir išnykusio *Montjurgių* kaimo (Linkuvos valsč.) pavadinime. Pirmi du oikonimai remiasi baltiškais dvikamieniais vardais, trečiasis turi baltišką dėmenį *mant-* (apie fonetinę dėmens struktūrą ir reišksmę žr. LVKŽ 259).

2. Penkis kartus dažniau šaltiniai liudija nekirčiuotų ilgųjų kamieno balsių ir sutaptinių dvibalsių *uo, ie* trumpinimas; tokių pavyzdžių – 18.

Tiek prieškirtniame, tiek pokirtniame skiemenyje esantys nekirčiuoti aukštutinio pakilimo *ū, y* (ir vieni, ir mišriuosiuose dvigarsiuose) sutrumpėja, bet savo kokybę išlaiko. *Mūravoto, Rubaičių* (1974 m. *Rubaičiai*), *Noriūnėlių, Raudonpamūšio, Lašmėnųpamūšio, Naujāpamūšio, Dovydiškio* kaimai LAV įregistruoti šiais pavadinimais: *Mūravoto dv.* (Linkuvos valsč.), *Rūbaičių km.* (Lygumų valsč.), *Norūnėlių km.* (Žeimelio valsč.), *Raudonpamūšio dv.* (Linkuvos valsč.), *Lašpamūšio dv.* (Klovainių valsč.), *Pamūšio Naujojo*¹⁶ *km.* (Pašvitinio valsč.), *Dovydiškių km.* (Linkuvos valsč.). Neaišku, kodėl vėliau atsisakyta 1974 m. įteisinto pavadinimo *Rūbaičiai* – šiomis dienomis vartojamas variantas su trumpuoju *Rūbaičiai*.

„Tikrų“, t. y., *o, e* ar *ę* tipo, vidutinio pakilimo balsių šaltiniai patikimai neliudija. Iš **e* kilusio ir bendrinėje kalboje raide *ė* žymimo balsio žymuo LAV yra *e*. Lygiai taip pat žymimas *ē* (bk *ie*) refleksas, plg. 1923 m. ir 1974 m. formas: *Blėkonijų, Palėčių* ir *Poškečių* kaimai ir *Blėkoniai, Pāliečiai* ir *Pōskiečiai* (visi priklausė Linkuvos valsčiui). Prie jų priskirtini ir *Škerių,*

¹⁶ Gyvenamųjų vietų pavadinimuose pasitaikančios kitokių rūšių tarmybės (pavyzdžiui, pakitusios pavadinimų formos) aptariamos toliau, kituose skyreliuose.

Vėbarių kaimų pavadinimai, kurie vėliau patikslinti ir perrašyti *Skėriaĩ* ir *Vėbariaĩ*. Pirmasis oikonimas yra 4 kirčiuotės, antrasis – 3^a, vadinasi, šaknis nė vienoje formoje nekirčiuojama senoviniu kirčiu, ji gali gauti tik atitrauktinį kirtį. Beje, tokios pozicijos skiemenyse ir balsis *i* yra žymimas *e* (žr. toliau, vietovardžių *Viļkinė* ir *Tričiaĩ* perrašą), todėl vietos pavadinimas galėjo būti atstatytas ir į *Skiriai*. Variantas *Škėriai* rodo žodžio naujumą: šiaurės panevėžiškių plote, Krinčino apylinkėse, vabzdys skėrys vadintas *Škėriu*, kitur Lietuvoje užfiksuotas ir variantas *Škėras*. Vietovardį davė bendrinis naujažodis.

Įdomu, kad dviejų oikonimų tos pačios (pokirtinės) pozicijos *ē* (bk atitikmuo – *ie*) užrašytas balsiu *i*: *Laitiešinių* (Novyj–Pošvityn) km. (Pašvitinio valsč.), *Štaškavičių* km. (Vaškų valsč.) ir *Laitiešieniai* (1) (Pašvitinio apyl.), *Staškāviečiai* (1) (Lauksodžio apyl.). Antrasis žodis neabejotinai sietinas su pavarde (žr. LPŽ 2, 978). Kyla klausimai, kiek pamatuotas norminių formų dvigarsis *ie* ir ar neturėtų atstatytos formos būti su *i*?

Svarstyti ir 1923 m. šaltinio įrašai *Plonėnų–Baltųjų* ir *Plonėnų–didž*. Tai plytinės ir dvarų pavadinimai, vėliau pakeisti atitinkamai į dūrinį *Baltplonėnas* ir junginį *Didysis Plonėnas*. Atitikmuo su atstatytu *é* netikėtas, žinant, kad, pirma, *Plonėnas* yra 1 kirčiuotės, t. y. pastovaus kirčiavimo, daiktavardis; antra, kirčiuotas *é* (<*ē) panevėžiškių tarmėje išlaikomas sveikas, niekaip neišvirsta. Oikonimų seniausių variantų rašybą paaiškinti galima tik manant, kad prieš 100 metų buvo kirčiuojama šaknis *plon-*. Dialektologijos darbuose pabrėžiama, kad balsinių priesagų vediniai tarmėse neretai kirčiuojami išlaikant pamatinio žodžio kirčio vietą. Pamatinis žodis, be abejo, yra šalia tekančio upelio *Plonės* (latviškai *Plānīte*), kairiojo Ystyčio upės intako, vardas. Nepamirština, kad latviai kirčiuoja pirmąjį žodžių skiemenį.

Iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad ilgojo *o* (<*ā) trumpinimą ir vertimą *a* liudija vietovardžiai *Nakrāšūnai* – pirmasis kaimo užrašymas *Nakrošiūnai*, *Razalimas* – pirmasis užrašymas *Rozalimas*. Bet iš tiesų šiuose pavyzdžiuose fonetinio vartimo nėra: norminant oikonimą tiesiog pasiremta kitu, dažnesniu, skolinto pamatinio žodžio variantu *Nakrošius* < *Nekrošius* ir *Rozalija* (žr. LPŽ 2, 316; LVKŽ 316). Apie galimą Rozalimo miestelio pavadinimo kilmę iš vardo *Rozalija* žr. Vaidotienė 1994, 4.

3. Nėkirčiuotoje pozicijoje panaikinus ilgųjų ir trumpųjų balsių opoziciją – ilguosius sutrumpinus, ne visada aišku, kokios kiekybės balsis buvo pirminis, taigi koks jis rašytinas oficialiajame surašymo dokumente. Rūpimojo balsio kiekybę galima patikrinti pagal linksnio formą, kurioje jis gauna kirtį. Bet jei žodis yra šakninio arba galūninio kirčiavimo, tokios formos neįmanomos. Šiuo atveju padėti gali tik nustatytas pamatinis žodis ar funkcionuojanti priesaga; sakysime, *Raudonpamūšis* darybiškai siejamas su *raudonas* ir *Pamūšis* (: upėvardis *Mūša*), *Noriūneliai* su priesagos *-ūnas* vediniu, vietovardžiu *Noriūnai*. 1923 m. 7 oikonimai neabejotinai užrašyti be jokio tikrinimo – iš klausos, taikant fonetinį rašybos principą.

Su priesagomis *-ynė* užfiksuoti *Beržynės* palivarkas ir *Medynės* viensėdis (abu Razalimo valsč.). 1974 m. priesaga pakeista į *-inė*: *Béržinė* (1), *Mėdinė* (1). Naująją priesaga gyvenamosios vietos labiau pabrėžia sąsają su beržais ir medžiais, mišku (*medė* ‘miškas’, žr. LKŽe; plg. Pakruojo rajono kaimą *Mėdėnai*).

Kaimų vardų *Titóniai*, *Žičiúnai*, *Moniúnai*, *Kolỹčiai* priešskirtinis skiemuo užrašytas su ilguoju *y* ir *o*, t. y. *Tytonių* km. (Pašvitinio valsč.), *Žyčiūnų* km. (Žeimelio valsč.), *Muniūnų* km. (Razalimo valsč.), *Kulyčių* km. (Pakruojo valsč.). Ilgojo *i*, žymimo raide *y*, refleksas toks ir yra (žr. ankstesnį šio skyriaus punktą), vadinasi, jau pirmajame registre stengiamasi laikytis nuoseklumo, įžiūrėti sistemą. Ilgąjį nekirčiuotąjį *o* panevėžiškiai platina, verčia *u*, bet šį refleksą matome tik tada, kai vietovardį sunku darybiškai susieti su kokiu žodžiu (*Muniūnų*, *Kulyčių* atvejai). Kaimo pavadinimas *Isūniai* (Lygumų valsč.; šiuo metu *Ísoniai*) turi ne *u*, bet *ū*. Galima spėti, kad raidę *ū* lėmė darybos pamate įžiūrėtas *sūnus* ar *įsūnis*.

Nemotyvuotas atrodo *Pālašmenio* (Klovainių apyl.) užrašymas su *é*: *Palašmėnio* km., *Palašmėnio* vs., *Palašmėnio* dv. (visi Klovainių valsč.). Oikonimas yra priešdėlio *pa-* vedinys, jo neginčijamas pamatinis žodis – upėvardis *Lašmuō*, *Lāšmenį* (3^b). Balsio kokybė galėjo būti paveikta aplinkos: šalia ir ypač tarp nosinių priebalsių balsiai linkę siaurėti (žr. Girdešis 1996, 161–162, išn. 21; Kazlauskaitė 2001, 45, 11 išn.; plg. Zinkevičius 1966, 299; Vitkauskas 2001, 48, 49).

4. 3 vietų pavadinimai rodo sporadišką, būdingą įvairioms tarmėms ir patarmėms, nekirčiuotojo *e* paplatėjimą, vartimą *a* (plačiau žr. Girdešis 1996, 119, 17 išn.; Kazlauskaitė 2001, 47). Į 1923 m. registrą įtraukti pavadinimai *Užubalių* km. (Pakruojo valsč.), *Kabališkių* km. (Lygumų valsč.) ir *Pelaniškių* km. (Pakruojo valsč.) vėliau buvo pakoreguoti į *Užubeliai* (1), *Peleniškiei* (2) (abu 1974 m.) ir *Kabeliškiei* (2) (vartojamas šiomis dienomis, o 1974 m. – *Kabališkiai*). Pirmojo vietovardžio *e* paaiškina žodžio kilmė: jis reiškia vietą už Obelės (tarm *ó-bela*) upelio.

Beje, *Pelaniškių e* galėjo virsti *a* ir dėl to, kad pamatinio žodžio *pelenai* priešpaskutinis skiemuo jokioje formoje negauna kirčio. Dėl vietovardžio kilmės žr. Smoczyński 2007, 448.

5. Junginys **lė* panevėžiškių šnektose kietėja ir kirčiuotasis virsta į *lę*, *la.*, nekirčiuotasis – į *la*. Tarminį tarimą rodo *Ruslalių* vs. (Lygumų valsč.), norminis variantas – *Ruslėliai* (2).

Fonetiškai sutapus kai kurių linksnių galūnėms, tokių žodžių *ē* kamieno vienaskaitos vardininkas nebesiskiria nuo *ā* kamieno linksnio formos, todėl kito kaimo, *Biriagalės* (Razalimo valsč.), pavadinimas 1974 m. buvo įteisintas kaip *Birjāgala* (1). Atstatytasis variantas turėtų būti su *é* (žr. Kačiuškiešė 2006, 145, išn. 21, 174, išn. 9).

6. 1923 m. užrašyti 4 vietovardžiai perteikia trumpųjų balsių atviresnį tarimą.

Netoli Rozalimo esančio *Krumpių* (2) kaimo vardas, gali būti, atsirado iš pravardinės pavardės. Taip vadinami mažo ūgio žmonės, neūzaugos (plg. LPŽ 1, 1091). Tada jis turi veiksmazodžio *krūpti*, *krumpa*, *krupo* šaknį. 1923 m. vietovardis užrašytas taip: *Krompių* km. Priegaidės spūdzio negaunantis trumpasis mišriojo dvigarsio *u* virsta atviresniu *o* tipo balsiu (dabartinės transkripcijos ženklas – *o*).

Nežinia, su kuo sietinas Linkuvos valsčiaus dvaro pavadinimas *Papašai*. 1974 m. vietovardis perrašytas *Papušai* (3^b) – turbūt įžiūrėtas ryšys su tarminiu bendrinio žodžiu *papušai* > *papužai* (3^b) ‘vištos, gaidžio žandenos’; ‘tabako ar kitokių lapų, ant vienas kito suklotų ir surišėtų, pluoštas, kezulėlis’ ir pan. *Pāpužas* į žodyną pateko iš Joniškėlio, Biržų apylinkių, *papūžė* ‘višta su žandenomis, su plunksnų barzda’ – iš Grūžių. (Pasakytina, kad atitinkamo bendrinio žodžio *pāpašas* lietuvių kalboje nėra (žr. LKŽe), nors jis visiškai įmanomas, plg.: *palāšinti* ‘truputį lašais papilti’ : *pālašas* ‘vieta, kuria nuo stogo laša, teka vanduo’, *papāšinti* ‘įvartyti pašą, pašiną’ : *pāpašas*.)

Šaknies balsį žyminti raidė *e* signalizuoja atviresnį nekirčiuotos pozicijos trumpąjį *i*: dabar vartojami vietovardžiai *Viļkinė* (1) ir *Tričiaĩ* (4), o 1923 m. jie užrašyti – *Velkinių* km. (Razalimo valsč.) ir *Trečių* km. (Linkuvos apyl.). Veikiausiai balsis tik truputį atviresnis, t. y. ne žemutinio pakilimo *e*, bet vidutinio pakilimo *ę* (einantis prieš minkštą priebalsį į *o* nepakinta). Dėl ypatingos patarmės fonetikos jis vartojamas visuose arba beveik visuose linksniavimo paradigmos skiemenyse. Aptariamųjų kaimų pavadinimų tarminės formos tokios:

V. *vėļ.kēne* ~ Viļkinė, *trēčē* ~ Tričiaĩ;

K. *vėļ.kēņēš* ~ Viļkinės, *trēčū* ~ Tričiū;

N. *vėļ.kēņē* ~ Viļkinei, *trēčē.m* ~ Tričiam ‘Tričiams’;

G. *vėļ.kēne* ~ Viļkinē, *trēčvš* ~ Tričiūs;

Įn. *vėļ.kēņv* ~ Viļkine, *trēčēš* ~ Tričiaīs;

Vt. *terp_vėļ.kēņēš* ~ terp Viļkinės ‘Vilkinėje’; *terp_trēčū* ~ terp Tričiū ‘Tričiuose’.

Pirmasis oikonimas turbūt sietinas su gyvūno pavadinimu *vilkas*.

7. Kas pasakyta apie *Tričius*, iš esmės tinka ir kaimo pavadinimo *Gesviaĩ* rašybai 1923 m. registre – *Gėsvių* km. – apibūdinti. Tik šiuo žodžiu pažymėtas ne atviresnis tarminis tarimas, bet uždaresnis. Darybiškai neskaidrus daiktavardis kirčiuojamas pagal 4 kirčiuotę, taigi beveik visos formos turi atitrauktinį kirtį: tariama *gėsvę* ~ Gesviaĩ; *gėšvū* ~ Gesviū; *gesvė.m* ~ Gesviám... Paradigmoje vyraujantis silpnojo kirčio *e* labai trumpas, kokybe menkai ar visai nesiskiriantis nuo tos pačios pozicijos *ę* (žr. Girdenis, Židonytė 1994, 131), veikiausiai todėl perteikiant tarimą pasirinkta raidė *ė*.

Tokį pat uždaresnį *ę* panevėžiškiai taria ir kirčiuotame skolinių skiemenyje. Vietovardis *Aleksėjevka* aiškiai rusiškas. Seniausiame šaltiniame jo kirčiuotasis *e* žymimas raide *é*:

Aleksėjėvkos I ir *Aleksėjėvkos* II km. (Žeimelio valsč.). Apie periferinio *ę* kokybę ir kiekybę panevėžiškių tarmėje žr. Kačiuškienė 2006, 59.

Kai skolinys fonetiškai neadaptuojamas, kirčiuotasis slavų kalbų *a* (rusų kalbos *копѣак*, baltarusių *капѣак*, *каупѣак*, lenkų *kołpak*, plg. variantą latvių kalboje – *kalpaks*) atitinka lietuvių *o*, plg. seniausio šaltinio įrašą *Kalpākų* km. (Linkuvos valsč.) ir sunormintą (fonetiškai „taisyklingą“) jo atliepinį *Kalpōkai* (2). Nekirčiuotasis slavų *o* tariamas *a*: rusų kalbos tarimą rodo *Poguliankos* km. (Linkuvos valsč.). Šis vietovardis, laikantis tarimo, sunormintas į *Paguliánka* (1).

8. Tarmėje kirčiuoti pailgėję aukštutiniai *u*., *i*. (<**u*, **i*) beveik prilygsta kirčiuotiems ilgiesiems atitikmenims *u*, *i* (< **ū*, **ī*). Skirtingos kilmės aukštutinių užpakalinių ir priešakinių balsių ilgumo suartėjimą rodo 17 pavyzdžių.

u. ir *u* akustinį neskyrimą rodo 1974 m. įteisinti kaimų pavadinimai *Dūčiai* (2), *Kūkaĩ* (4), *Miniūnai* (1), *Mūrdvaris* (1), *Niūrai* (2), *Pamūšis* (2), *Pamūšininkai* (1), *Stūriškiai* (1), *Ūdekai* (1), *Uniūnai* (1), kurie prieš 50 metų, 1923–aisiais, buvo užfiksuoti su trumpuoju balsiu: *Dūčių* km. (Linkuvos valsč.), *Kūkų* km. (Žeimelio valsč.), *Miniunų* km. (Lygumų valsč.), *Murdvario* km. (Linkuvos valsč.), *Niūrų* pv. (Pakruojo valsč.), *Pamušių Didž. dv.* (Linkuvos valsč.) ir *Pamušio dv.* (Lygumų valsč.), *Pamušninkų* km. (Linkuvos valsč.), *Sturiškių* km. (Razalimo valsč.), *Ūdekių* km. (Linkuvos valsč.), *Uniunų* km. (Linkuvos valsč.).

Skyrium aptartini dar 2 oikonimai. *Dvariukų* kaimas (iš pradžių priklausęs Linkuvos valsčiui, vėliau Guostagalio apylinkei) šiomis dienomis yra pavirtęs į *Dvariūkų* kaimą, nors akivaizdu, kad pavadinimu tapo priesagos *-ukas* deminutyvas. 1974 m. *Pūpiškiais* vadintas kaimas dabar atstatytas į *Pupiškius* – susiejus su *pupa* (Smoczyński 2007, 490), grįžta prie senesnės formos.

i. ir *i* fonetinį panašumą patvirtina tokios oikonimų formos: *Įsoniai* (1) ir *Isūnių* km. (Lygumų valsč.), *Čičykai* (1) ir *Čičikių* I, II, III km. (Pašvitinio valsč.), *Javýdoniai* (1) ir *Javýdonių* maž. km., *Javýdonių* km. (abu Vaškų valsč.), *Meldiniai* (2) ir *Meldynių* km. (Razalimo valsč.), *Zỹliai* (2) ir *Zĩlių* dv. (Žeimelio valsč.). Kodėl *Rymiškio* kaimo ir *Šumylių* viensėdžio pavadinimai šiuo metu pateikiami su *y*, nors nuo seno žymėti trumpuoju *i* (1974 m. *Rimiškiai* (1), *Šumiliai* (2), 1923 m. *Rĩmiškių* km. (Razalimo valsč.), *Šumĩlių* vs. (Žeimelio valsč.), atsakyti sunku, nes nežinomas pamatinis žodis.

9. 2 pavyzdžiai atkreipia dėmesį į savitą *v* tarimą. Visų pirma, nekirčiuotas (ir negavęs priegaidės spūdžio) balsis *e* menkai palatalizuojamas, jo kokybė beveik nesiskiria nuo užpakalinio *a*. Tik taip galima motyvuoti *Barvainių* (2) užrašymą *Barveinių* km. (Stačiūnų valsč.) seniausiam šaltinyje. Kaimui vardą tikrai davė pavardė: Pakruojo rajone ji ypač dažna (LPŽ 2, 206; dėl kilmės ir dėmenų reikšmės žr. LVKŽ 92). Atkreiptinas dėmesys, kad

vietovardžio kirčiuojamas vidurinis skiemuo, o pavardės kirtį gauna pirmasis skiemuo, bet abiem atvejais aptariamasis balsis yra nekirčiuotoje pozicijoje.

Kitas pavyzdys rodo ypatingą po *v* einančio *é* tarimą. Iš *Vé*zgės upės vardo su priešdėliu *pa-* pasidarytas netoli Stačiūnų esančio *Pavé*zgių (1) kaimo pavadinimas, kurį pirmojo oikonomų registro rengėjai išgirdo *Pavie*zgiai. Registre užfiksuotas tokio pavadinimo kaimas, dvaras ir trys viensėdžiai.

10. Šaltiniuose pateikiama prieštaringų duomenų dėl to, koks balsis: *a* ar *e*, tariamas po priebalsio *j*, t. y. lieka neaiškus *a* supriešakėjimo laipsnis. Vietovardžiai *Janeli*óniai (1), *Jan*óniai (1) 1923 m. užrašyti taip: *Jen*elionių vs. ir km. (Pakruojo valsč.), *Jen*onių km. (Pašvitinio valsč.). Kodifikuojant, be abejo, paisyta Jono vardo varianto *Janas*. Kitas vietovardis, *Maj*ėliai (2), užfiksuotas kaip *Maj*alių km. (Vaškų valsč.). Daryba neskaidri, visgi norminant turbūt įžiūrėta priesaga *-elis*.

Biriagalės km. (Razalimo valsč.) perrašas į *Birjagalą* (1) tėra techninis žingsnis. Ir minkštumo ženklas, ir priebalsis *j* rodo nestiprų *a* supriešakėjimą.

8. Šaknies priebalsio palatalizavimas pirmajame registre kartais (4 pavyzdžiai) nežymimas: *Nakraš*ūnų km. (Žeimelio valsč.), *Nor*unėlių km. (Žeimelio valsč.), *Pukn*onių dv. ir vs. (Linkuvos valsč.), *Vil*ūnaičių km. (Lygumų valsč.). Žymėjimą galėjo veikti užrašytojų mokėtos slavų kalbos, pavyzdžiui, š rusų ir lenkų kalbose prieš priešakinės eilės balsius tariamas kietai. Vėlesniame, kodifikuotajame, registre įterptas minkštumo ženklas: *Nakroši*únai (1), *Nori*ūnėliai (2), *Pukni*ónai (1). Tik *Vili*ūnaičiai (1) su minkštumo ženklu atsirado po 1974 m.

9. Šiomis dienomis vartojamas kaimo pavadinimas *Puodži*škiai. Abiejuose XX a. šaltiniuose jo atitikmuo *Pu*ōdiškiai (1) (iš pradžių buvo viensėdis, priklausęs Linkuvos valsčiui, po to Klovainių apylinkės kaimas). Nėra galimybių sužinoti, ar keičiant *d* į *dž* remtasi žmonių tarimu, bet akivaizdu, kad formaliai jis susietas su žodžiu *puodžius* – asmens pagal atliekamą darbą pavadinimu.

10. *Zimbi*škių (1) kaimo pavadinimas 1923 m. užfiksuotas su ž: *Žimbi*škių km. (Linkuvos valsč.). Tai galbūt rašybos riktas. Kita vertus, *ž* ir *z* svyravimas gali rodyti vadinamąjį šlekiavimo reiškinį. Jį aprašęs J. Šliavas teigia, kad Mūšos upyno Žeimelio ir Linkuvos šnektų atstovai vienuose žodžiuose nedėsnigai apibendrindavę *s*, *z* tipo garsus, kituose – *š*, *ž* (žr. Girdenis, Pabrėža 1978, 118; nurodytoje publikacijoje nurodomas aptariamojo reiškinio arealas, aiškinama jo kilmė, pateikiama daugiau požymių).

11. Pirmojo gyvenamųjų vietų registro įrašai liudija įvairių kitų fonetinių reiškinų. 7 oikonomai aktualizuoja gyvojoje kalboje vykstančius fonetinius trumpinimo reiškinius ir kontrakciją, dar 1 – asimiliaciją.

Armonių km. (Pašvitinio vs.) ir *Pamušninkų* km. (Linkuvos valsč.) vardai 1974 m. pakeisti į *Arimónių* ir *Pamūšininkai* (abu 1 kirčiuotės). Darybiškai susiejus, matyt, su daiktavardžiu *arimas* ir atstačius priesagą *-ininkas*, teisiniuose dokumentuose įrašytas trumpinant išmestas nekirčiuotos pozicijos balsis *i*. Sinkopė reali abiem atvejais. Tik dar labai svarbu, kad pirmojo kaimo pavadinimą turintys netoli įsikūrę *Armonaičiai* norminant palikti be *i*. *Armonių* kaimas šiuo metu yra išnykęs.

Lašménpamūšio (1) kaimo pavadinimas sudarytas dūrimo būdu: upėvardį *Lašmuo* (vns. kilm. *Lāšmenj*) sujungus su vietovardžiu *Pamūšis*. Šnekamojoje kalboje ilgus žodžius linkstama trumpinti, todėl dvaras, esantis netoli Klovainių, 1923 m. užrašytas kaip *Lašpamušis*.

Vaigailiai (2) 1923 m. užrašyti su balsiu *a* antrajame dėmenyje: *Vaigalių* km. Manoma, kad šis sudurtinis oikonimas (sujungtos šaknys *vai-* + *gail-*) yra pavardinės kilmės (žr. LPŽ 2 1132). Kirčiuotą *ai* patarmės atstovai galėjo ištarti monoftongizuotą (plg. Vitkauskas 2001, 36–43).

Dar trijų kaimų, *Linkāvičių* (1), *Pālinkuvės* ir *Paežerių* (34b), pavadinimai tame pačiame šaltinyje aktualizuoja kontrakcijos reiškinį. Linkuvos valsčiui priskirtas *Linkaučių* miškas ir *Linkaučios Didž[iosios]* bei *Padlinkaučios* dvarai, Razalimo valsčiui – *Pažerių* dvaras. Junginiai *-avi-*, *-ae-* tikriniuose žodžiuose sutraukiami gana dažnai (žr. Zinkevičius 1966, 126, 130, 133).

Vietovardžio *Staškāviečiai* (1) seniausias užrašymas – *Štaškavičių* km. (Vaškų valsč.) – rodo tolimą asimiliaciją. Dėl patogumo tarti dantinis *s* taikosi prie toliau esančio alveolinio *š* ir su juo susiderina pagal artikuliacijos vietą (daugiau gyvosios kalbos pavyzdžių žr. Zinkevičius 1966, 171; Girdenis 1996, 127, išn. 3, 175, išn. 23).

12. Sunku suvokti ryšį tarp skirtingų raidžių – kitaip tariant, įžiūrėti tarmės ypatybes – kaimų pavadinimuose *Dinaburkas*, *Draumėnai* ir *Savėliškis* (1974 m. įrašai). Jų atitikmenys LAV registre: *Dinaburgo* vs. (Razalimo valsč.), *Draumėnių* km. (Razalimo valsč.) ir *Savėliškio* (Kulyčių) km. (Pakruojo valsč.).

Dinaburko (1) kaimas turėtų būti susijęs su Daugpilio miestu, nes yra perėmęs senąją vokiškąją pastarojo pavadinimą (vok. *Dünaburg* ‘Dauguvos pilis’). Tarmės fonetika negali paaiškinti, kodėl atsisakyta *g*, įteisintas *k*. Variantas su *g* galbūt liudija esant murmamąją galūnę, tokiu atveju jis kaip tik pripažintinas tinkamesniu. Dar plg. dabartinę *Sankt-Peterburgo* rašybą, nors XIX a. pabaigoje–XX a. pradžioje miestas vadintas *Petaburku*, *Peterburku*¹⁷.

¹⁷ Žr. Antano Baranausko poemą „Kelionė Petaburkan“, Liudo Dovydeno apsakyme „Mes ieškom pavasario“ minimą Peterburką ir pan.

Šaknies *draum-* bendrinių žodžių LKŽe nepateikia, taigi su kuo nors susieti pavadinimą *Draumėnų* nėra galimybių. Jis turi su priesaga *-ėnai* sutampantį baigmenį. Manytina, kad pirmajame registre įrašytas ne kitas baigmuo (*-eniai*), bet tiesiog nepadėtas taškas virš *e*.

Savėliškis ir jo atitikmuo *Savėliškio* leidžia spėti nevienodą kirčiavimą skirtingu laikotarpiu. Jei kirčiuota priesaga *-iškis*, tai nekirčiuoto skiemens *ę* užrašytas dėsnigai, raide *e*.

13. Keletas 1923 m. registro oikonimų rodo ne tarmę, bet raštą kaip kultūros elementą.

4 pavyzdžių rašyba (žr. 3 lentelę) liudija artimąją priebalsių asimiliaciją. Šiuo metu užrašant tokius žodžius kaip *Išdagiėčiai*, *Masčioniai* taikomas fonologinis-morfologinis rašybos principas: patikrinama, kaip neaiškus priebalsis tariamas prieš pauzę, balsį arba sklandųjį priebalsį *l, m, n, r*.

5 lentelė. Oikonimai, rodantys artimąją asimiliaciją

Dabartinis pavadinimas	1974 m. pavadinimas	1923 m. pavadinimas
Bubštai	Bùbštai, k. (2) (Pašvitinio apyl.)	Bupštų km. (Pakruojo valsč.)
Daugšigaliai	Daugšigaliai, k. (1) (Pakruojo apyl.)	Daukšigalių km. (Pakruojo valsč.)
Išdagiėčiai	Išdagiėčiai, k. (2) (Lygumų apyl.)	Iždagiėčių km. (Lygumų valsč.)
Masčioniai	Masčioniai, k. (1) (Guostagalio apyl.)	Maščionių km. (Linkuvos valsč.)

Norminami *Išdagiėčiai* darybiškai turbūt susieti su *išdaga* ar *išdagus*, *-i*, turinčiais priešdėlį *iš-*, *Daugšigaliai* – su *daug-*, o *Bubštai* ir *Masčioniai* – su būdvardžiu *bubus*, *-i* ir veiksmažodžiu *mastyti*, *masto*, *masto* ar kokiais kitais šaknų *bub-* ir *mast-* žodžiais. Visgi kyla abejonių, ar *Daugšigaliai* nėra dūrinys iš pavardės *Daukša* ir bendrinio daiktavardžio *galas*? Tokiu atveju rašytinas priebalsis *k*.

Aptiktas ir vienas akivaizdus rašybos riktas: *u* supainiota su panašia *n*. *Plaūčiškių* kaimas 1923 m. šaltinyje pavadintas *Plančiškių* kaimu.

14. 3 pavadinimai išryškina kirčiavimo svyravimus. 1974 m. kaimo pavadinimas *Guostagalis* kirčiuotas tvirtagale priegaide, dabar – tvirtaprade: *Gúostagalis* (1). Kirtis perimtas iš pamatiniu žodžiu laikomo *gúosto* ‘kuokštas, guotas’.

Dar dviejų daugiaskiemenių vietovardžių kirčiuotė pastaruoju laiku pakeista. Miestelio *Lygumai* kilnojamas paradigmos kirtis (3^a) pakeistas nekilnojamuoju – žodis tapo 1 kirčiuotės, o Klovainių apylinkių kaimas *Pādauguva* (1), esantis prie Daugyvenės upės ir nuo jos gavęs pavadinimą, atvirksčiai, tapo kilnojamojo kirčiavimo: *Padauguvà* (3^{4b}).

Kaip jau minėta, seniausiam šaltinyje (LAV) įrašyti gyvenamųjų vietų vardai yra nekirčiuoti.

Tarmės fonetinės ypatybės užfiksuotos 83-uose Pakruojo rajono oikonimuose. Pagal tarimo ir kirčiavimo savitumą identifikuoti 88 atvejai. Iš jų 55 fiksuoja tarmines ypatybes, 33 – rašybos riktus. Pastarieji nustatomi tik įvertinus santykį su tarimu.

Visos fonetinės tarmybės yra fiksuojamos seniausiam šaltinyje. Taip yra dėl to, kad registre vietos pavadinimas užrašytas taip, kaip gyventojai jį ištarė. Kadangi garsai yra dažniausiai pasikartojantys kalbos vienetai, jų savitumas yra lengviausiai pastebimas.

Dvi tarmybių atvejų grupės išsiskiria atvejų skaičiumi. Nekirčiuotų nekirčiuotų ilgųjų kamieno balsių ir sutaptinių dvibalsių *uo*, *ie* trumpinimo pavyzdžių yra 18, skirtingos kilmės aukštutinių užpakalinių ir priešakinių balsių ilgumo suartėjimą rodo 17 pavyzdžių.

5.1. Tarmybių samprata ir rūšys

Kuriai nors tarnei būdingos ypatybės vadinamos tarmybėmis.

Kiekviena kalba susideda iš keleto sluoksnių: fonetinio, leksinio ir gramatinio, apimančio morfologiją ir sintaksę. Fonetikos objektas – garsai ir kirtis, priegaidės, intonacija; leksikos – žodžiai ir stabilieji junginiai, jų reikšmės, gramatikai – kalbos formos, kategorijos, laisvieji žodžių junginiai, sakiniai. Priklausomai nuo to, kurį kalbos sluoksnį reprezentuoja, skiriamos tokios tarmybių rūšys: fonetinės, akcentinės, leksinės, morfo(fo)neminės, morfologines ir sintaksinės (Jakaitienė 2010, 176–180; Morkūnas, Urbutis 1999, 632–633).

Fonetinės tarmybės rodo šnektai, patarnei ar tarnei įprastus fonetinius dėsnius, pavyzdžiui, Pasvalio apylinkėse tvirtapradžio *an* pirmasis dėmuo virsta *on*: *kó.ndv* ~ kánda, kándu. Akcentinės tarmybės yra savitai kirčiuojami žodžiai ar formos, pavyzdžiui, panevėžiškių *laimėjgė* / *laimōjgė* ~ laimingai ‘laimingai’ (prieveiksmis).

Leksinės tarmybės – tik tam tikrose vietose vartojami žodžiai ar juos atitinkantys frazeologizmai (tai tikrosios tarmybės) ir kitur neįprastos leksikos vienetų reikšmės (tai semantinės tarmybės), pavyzdžiui, rytų aukštaičių *vař.vas* / *vař.vas* ‘lašas’, aukštaičių *veizdēt* / *veizdēt* ‘tikrinti paukščių patelę, ar dėš kiaušinį’.

Morfo(fo)neminės tarmybės pasižymi tokiais šaknų (kamienų) pakitimais, kurių negalima paaiškinti nedėsningais garsų išvirtimais, pavyzdžiui, uteniškių *aukštíene.kas* ‘aukštiełninkas’.

Morfologinės tarmybės yra tam tikram plotui būdingos gramatinės formos, pavyzdžiui, panevėžiškių *vėrė.lō* ~ vyrėliau (vartojama daiktavardžio *vyrelis ūja* kamieno forma).

Sintaksinės tarmybės ~ originaliai sudaryti žodžių junginiai arba sakiniai, pavyzdžiui, šiaurės panevėžiškių *kri.sėls terp_àkėš* ~ křslas terp akiės ‘křslas akyje’ (vartojama vietą įvardijanti prielinksnio *terp* konstrukcija su kilmininku).

Apibrėžiant šnektas, patarmes ir tarmes, svarbiausios tarmybės yra fonetinės, morfo(fo)neminės ir iš dalies morfologinės, nes garsai ir formos yra dažniausiai pasikartojantys kalbos vienetai ir jų savitumas lengviausiai pastebimas.

Įvairių užrašymo neatitikimų turi visuose trijuose šaltiniuose surinkti 1281 Pakruojo rajono vietovardžiai. Vietovardžių užrašymas aiškiai ir gana nuosekliai rodo būdingąsias panevėžiškių tarmės fonetines ypatybes. Žodžių darybos, morfologijos, leksikos išryškėja tik paskiri ypatumai. Jie susiję su gyvenamojo laikotarpio kultūra ir istorinėmis aplinkybėmis.

5.2. Leksikos ir žodžių darybos ypatumai

Registrai rodo, kad Pakruojo rajono gyvenamųjų vietų pavadinimai kilmės ir darybos aspektais yra patys įvairiausi, plg. savuosius oikonimus *Praniai*, *Švilpynė*, *Trivalakis* ir skolinius *Gōjus*, *Rygà*, *Paguliánka*. Kai kurie pavadinimai pasikartoja: *Pamūšis*, *Ruslėliai*, *Rusliai*. Jei kokių nors kaimų yra ne vienas – pavyzdžiui, palei *Mūšos* upę yra ne vienas *Pamūšis* – dedamas tikslinamasis dėmuo: sudaromi tokie oikonimai kaip *Raudónpamūšis*, *Lašménpamūšis*.

Sovietmečiu kodifikuotas šaltinis (LATSŽ 1976) ir XX a. šaltiniai beveik neteikia informacijos apie Pakruojo rajonui priklausančiose gyvenamosiose vietose vartotą šnekamosios kalbos žodyną, todėl šiame skyrelyje aptariami seniausio šaltinio (LAV 1925) oikonimai. Jie išryškina vieną kitą panevėžiškių patarmėje vartotos leksikos ypatumą.

Lietuviškos kilmės vienkiemių pavadinimai apibrėžia jų gyventojus: *Rygos* ir *Dinaburgo* pavadinimai turi apčiuopiamą ryšį su Latvija. Galima spėti, kad vienkiemiuose kūrėsi Latvijoje uždarbiavę ar kaip nors kitaip su Latvija susiję žmonės. Štai du *Beniulių* vienkiemiai Stačiūnų valsčiuje apibūdinami tiksliau – įrašais skliaustuose nurodomos juose gyvenusių žmonių pavardės: *Beniulių (Družo)* vs.; *Beniulių (Valiušo)* vs. Pastarąją pavardę Stačiūnų apylinkėse yra užfiksavęs *Lietuvių pavardžių žodynas* (LPŽ 2, p. 1154).

Keletas aptiktų slaviškos kilmės vietovardžių, sutampančių su bendriniais žodžiais, išryškina kokią nors gyvenamajai vietai svarbią ypatybę. *Paguliánka* (1923 m. *Pogulianka*; lenk. *pohulanka*, rus. *погулянка*) žymi pasivaikščiojimo vietą. Vietovardžio *Laitiešiniai* (Pašvitinio valsč.) skliaustuose įrašytas antrasis variantas *Novyj-Pošvityn* iškelia sąsają su senu *Pašvitinio* kaimu. Vadinas, įkūrus naują kaimą, pavadinimas galėjo būti perimamas iš kokio nors esančio kaimo. Apibūdinamasis naujumą reiškiantis žodis galėjo būti ne tik rusiškas, bet ir lietuviškas: *Pamušio Naujojo* km. (Pašvitinio valsč.). Įrašo kalbą, matyt, lėmė arba kaime gyvenančių žmonių, arba užrašytojo tautybė.

Laikantis rusų kalbos rašymo manieros, apibūdinamasis žodis rašytas dvižodžio pavadinimo gale. Po pažymimojo žodžio dažniausiai dėtas brūkšnelis: *Plonenu-Baltujų* dv. (Vaškų valsč.), *Plonenu-didž.* dv. (Vaškų valsč.), *Pamušiu Didž.* dv. visų su brūkšneliu užrašytų

sudėtinių pavadinimų žodžių tvarka pakeista 1974 m.: apibūdinamasis žodis, savarankiškas arba kaip dūrinio dėmuo, atkeltas į priekį: *Naujāpamūšis, Bāltplonēnas, Didžsis Plonēnas*.

2 seniausiam šaltinyje užfiksuoti pavadinimai turi slaviškų morfemų – priešdėlį, priesagą. 1974 m. jos pakeistos lietuviškais atitikmenimis, plg.: *Girelkos* vs. (Klovainių valsč.) ir *Girėlės* (2) kaimas, *Padlinkuvės* km., *Padlinkaučios* dv. (Linkuvos valsč.) ir *Pālinkuvės* (1) kaimas.

Oikonimas *Degėšiai* (2) šiuo metu turi priesagą – *ėšiai*. Į ankstesnius registrus įtrauktas darybinis variantas *Degėšiai* k. (2) – tik jį kasdienėje kalboje vartoja vietiniai. Priesaga *-ėšiai* neįtraukta į *Lietuvių kalbos gramatiką* (LKG 1 722–730), taigi, matyt, palaikyta neegzistuojančia, veikiausiai todėl ir buvo pakeista. Kitaip sakant, oikonimas susietas su paplitusiu bendrinio žodžiu *degėšiai* ‘degimo liekana, apdegęs medis, nuodėgulis’ (LKŽe). Variantas *degėšis* nepaplitęs, bet irgi žinomas, jis užfiksuotas Kupiškio rajone, Salamiestyje (LKŽe).

5.3. Morfologijos ypatumai

1923 m. ir 1976 m. gyvenamųjų vietų registrai (LAV 1925, LATSŽ 1976) rodo, kad panevėžiškių patarmėje nebuvo nusistovėjusios kai kurių oikonimų giminės ir skaičiaus formos (žr. 6 lentelę). Kad šitos formos gyvojoje kalboje iki šiol svyruoja, yra atkreipęs dėmesį ne vienas dialektologas (žr., pavyzdžiui, Zinkevičius 1966, 214tt.; Markevičienė 2001, 31; Kačiuškienė 2006, 144, išn. 9).

Moteriškosios giminės *ā* ir *īā* kamienų formos *Augustavos* dv., *Linkaučios* *Didž[iosios]* dv. 1976 m. buvo įteisintos kaip vyriškosios giminės *o-* ir *jo-* kamienės: *Augustāvas, Linkāvičiai*. Atitinkamai viensėdžio pavadinimas *Margavonīs* (*jo* kamienas) sunormintas į *Margavōņę* (*ē* kamienas).

Teikiant bendrinei vartosenai, vyriškosios giminės neproduktyvieji kamienai keisti įprastesniais produktyviaisiais: (*i*)*jo* kamieno *Čičikiai, Draumeniai, Geišiai, Udekiai* tapo *o* kamieno *Čičykais, Draumėnais, Geišais, Ūdekais* ir, atvirksčiai, *Liesai – Liesiais*.

Daugiskaitiniai oikonimai *Budziniškiai, Mikoliškiai, Rozentaliai* 1976 m. virto *Budziniškiu, Mikoliškiu, Rozentaliu*, o *Pamušių* *Didž[iųjū]* dvaro pavadinimas įteisintas kaip *Pamūšis*.

6 lentelė. Oikonimai, rodantys morfologijos ypatumus

Dabartinis pavadinimas	1974 m. pavadinimas	1923 m. pavadinimas
Augustavas	Augustāvas, k. (2) (Klovainių apyl.)	Augustavos dv. (Klovainių valsč.)
Budziniškis	Budziniškis, k. (1) (Lygumų apyl.)	Budziniškių km. (Lygumų valsč.)
Čičykai	Čičykai, k. (1) (Linkuvos apyl.)	Čičikių I, II, III km. (Pašvitinio valsč.)

Draumėnai	Draumėnai, k. (1) (Rozalimo apyl.)	Draumenių km. (Rozalimo valsč.)
Geišai	Geišai, k. (4) (Lauksodžio apyl.)	Geišių km. (Žeimelio valsč.)
Liėšiai (2)	Liėšiai, k. (2) (Lauksodžio apyl.)	Liesų dv. (Žeimelio valsč.)
Linkėvičiai	Linkėvičiai, k. (1) (Guostagalio apyl.)	Linkaučios Didž. dv. (Linkuvos valsč.)
	Margavėnė, vs. (2) (Lygumų apyl.)	Margavonio vs. (Lygumų valsč.)
Mikėliškis (1)	Mikėliškis, k. (1) (Lauksodžio apyl.)	Mikėliškių km. (Žeimelio valsč.)
Pamėšis (2)	Pamėšis, k. (2) (Klovainių apyl.)	Pamėšių Didž. dv. (Linkuvos valsč.)
Rozentalis	Rėzentalis, k. (1) (Žeimelio apyl.)	Rozentalių vs. (Žeimelio valsč.)
Ūdekai	Ūdekai, k. (1) (Linkuvos apyl.)	Udekių km. (Linkuvos valsč.)

IŠVADOS

1. Lietuvos Respublikos administracinis skirstymas XX–XXI amžiuje įvairavo. 1918 m. nutarta palikti Vokietijos karinės valdžios metu buvusių apskričių ribas, valsčiai skirstyti pagal Rusijos imperijos buvusį administracinį suskirstymą. Pirmojo pasaulinio karo metu administraciniai vienetai kurti atsižvelgiant į Raudonosios armijos pozicijas, kurioms pasikeitus keisdavosi ir vienetų ribos. Vėliau Lietuvos administracinis skirstymas keitėsi pagal šalies okupantės taisykles. Užėmus valstybę Vokietijai, Lietuva padalinta į apygardas, apskritis ir valsčius. Skirstymas išliko ir sovietų okupacijos pradžioje. 1950 m. valdžia panaikino apskritis ir valsčius, vietoj jų įteisino 4 sritis, 87 rajonus ir 2774 apylinkes. Dabartinis skirstymas yra priimtas 1994 m. liepos 19 d. *Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymu*. Jame nurodyta, kad Lietuva suskirstyta į 10 apskričių. Po 1999–2000 m. ir 2007 m. savivaldybių reformų savivaldybių skaičius yra 60.

2. Pakruojo rajonas 1918–2007 m. įėjo į skirtingus administracinius vienetus. 1918 m. jis pagal Vokietijos primestą tvarką priskirtas Šiaulių apskričiai. 1923 m. rajonas priklausė kelioms apskritims – Šiaulių, Panevėžio. 1940 m. Rusijos okupacijos metu Pakruojo vietovės priklausė Šiaulių apskričiai, 1941–1943 m. jos priskirtos Šiaulių krašto apygardai ir Šiaulių apskričiai. 1950 m. įkurtas Pakruojo rajoną pusiau dalinęs Linkuvos rajonas. Pastarąjį panaikinus, dalis jo teritorijos perduota Pakruojo, o kita Pasvalio rajonui. Atgavus Nepriklausomybę Pakruojo rajonas suskirstytas į apylinkes. Pagal dabartinį administracinį skirstymą jis priklauso Šiaulių apskričiai ir turi 8 seniūnijas.

3. Visos fonetinės tarmybės fiksuojamos seniausiame šaltinyje, 1923 m. registre. Taip yra dėl to, kad jame vietos pavadinimas įrašytas pagal vietos gyventojų ištarimą.

4. Pakruojo rajono šnektose vykstantį nosinių tvirtagalių dvigarsių *an* siaurėjimą ir virtimą į *on* rodo *Jomantónių* ir *Vismantėlių* 1923 m. užrašymas *Jamontoniai* ir *Vismontėliai*.

5. Ryškus nekirčiuotų ilgųjų kamieno balsių ir sutaptinių dvibalsių *uo*, *ie* trumpinimas. Prieškirtiniame ir pokirtiniame skiemenyje esantys nekirčiuoti aukšutinio pakilimo *ū*, *y* sutrumpėja, bet savo kokybę išlaiko. *Mūravóto*, *Noriūnėlių*, *Dovydiškio* kaimai LAV įregistruoti kaip *Muravoto dv.*, *Norunėlių km.*, *Dovidiškio km.*

6. Kaimų *Titóniai*, *Žičiūnai*, *Moniūnai*, *Kolỹčiai* prieškirtinis skiemuo užrašytas su ilguoju *y* ir trumpuoju *u*, t. y. *Tytonių km.*, *Žyčiūnų km.*, *Muniūnų km.*, *Kulyčių km.* Nekirčiuotoje pozicijoje sutrumpinus tarmės ilguosius balsius ne visada aišku, kokios kiekybės balsis buvo pirminis.

7. *Užubaliai, Kabališkiai* km. ir *Pelaniškiai* km. vėlesniuose registruose pakeisti į *Užubeliai, Kabelišskiai, Pelenišskiai* rodo įvairioms tarmėms būdingą nekirčiuotojo *e* paplatėjimą, virtimą *a*.

8. Tarminį **lė* virtimą *la*. rodo oikonimas *Ruslalių* vs.; norminis variantas – *Ruslėliai* (2).

9. Matomas trumpųjų balsių atviresnis ir uždaresnis tarimas: *Kruėpiai* tariami *Krompiai*, o *Vilkinė* – *Velkiniai*; uždaresnis trumpųjų balsių tarimas matyti *Gesvių* ir *Gėsvių*, *Alaksejevkos* ir *Aleksėjevkos* atvejais.

10. *u*. (<**u*) ir *u*. (<**ū*) akustinį panašumą rodo kaimų pavadinimai *Dūčiai*, *Kūkaĩ*, *Miniūnai*, *Mūrdvaris* – 1923 m. užfiksuoti *Dučių* km., *Kukų* km., *Miniunų* km., *Murdvario* km. *i*. (<**i*) ir *i*. (<**ī*) artumą patvirtina tokios oikonimų formos: *Čičykai* ir *Čičikiai*, *Javýdoniai* ir *Javidoniai*, *Meldiniai* ir *Meldyniai*, *Zýliai* ir *Ziliai*.

11. *Barvaĩnių* (2) užrašymas *Barveĩnių* km. (Stačiūnų valsč.) signalizuoja, kad menkai palatalizuojamas ir nekirčiuotas *e* kokybe beveik nesiskiria nuo užpakalinio *a*. *Pavėzgių* km. (Stačiūnų valsč.) ir *Paviezgiai* rodo ypatingą *ė* tarimą po minkštojo *v*.

12. Pastebimas galimas šlekiavimas – nedėsningas *s*, *z* ir *š*, *ž* suplakimas. Tai liudija *Zimbiškių* km. pavadinimas, 1923 m. užrašytas su *ž* – *Žimbiškių* km. Vis dėlto tai gali būti ir rašybos riktas.

13. Kai kurie pavadinimai sunorminti netinkamai. Kyla klausimų dėl *Laitiešinių*, *Štaškavičių* kaimų pavadinimų. Jų atstatytos formos yra *Laitiešieniai*, *Štaškaviečiai*. Neaišku, kiek pamatuotas norminių formų dvigarsis *ie*. Dėl sutapusių linksnių formų suklysta norminant *Biriagalės* pavadinimą į *Birjāgalę*. Atstatytasis variantas turėtų būti su *ė*. *Dvariukų* kaimas šiomis dienomis vadinamas *Dvariūkais*. Tai aiškus priesagos *-ukas* deminutyvas.

Studijų programa lietuvių kalbotyra

Vardas, pavardė Agnė Klybaitė

Darbo pavadinimas Pakruojo rajono gyvenamosios vietos: administracinis priklausymas ir tarminės oikonomų ypatybės

Darbo pavadinimas anglų kalba Names of Residential Places in Pakruojis District: Administrative Division and Dialectical Features

Darbo vadovė Doc. dr. Rūta Kazlauskaitė

Darbo gynimo data 2019-06-14

Pagrindiniai žodžiai panevėžiškių patarmė, tarminė ypatybė, norminimas, vietovardis

Pagrindiniai žodžiai anglų kalba Panevėžys places' dialect, dialect feature, standardization, place name

SANTRAUKA

Magistro darbe siekiama apžvelgti Pakruojo rajonui priklausančių vietovardžių tarmines ypatybes. Vietovardžiai rinkti iš 1923 m., 1976 m. gyventojų surašymo registų ir 2001 m. *Šiaurės Aukštaitijos žemėlapis*. Iš viso surinkti 1281 vietų pavadinimai, tarminės ypatybės užfiksuotos 83 pavadinimuose. Pagal tarimo ir kirčiavimo savitumą visi identifikuoti atvejai – jų 88 – skaidytini į 14 grupių. Visos fonetinės tarmybės yra fiksuojamos seniausiame registro šaltinyje, nes vietos pavadinimas užrašytas taip, kaip gyventojai jį ištarė. Kadangi garsai yra dažniausiai pasikartojantys kalbos vienetai, jų savitumas yra lengviausiai pastebimas.

Analizė parodė, kad dažniausios tarminės ypatybės yra nekirčiuotų ilgųjų kamieno balsių ir sutaptinių dvibalsių *uo, ie* trumpinimas ir skirtingos kilmės aukštutinių užpakalinių ir priešakinių balsių ilgumo suartėjimas. Užfiksuota ir kitų tarminių ypatybių, jos tokios: nosinių tvirtagalių dvigarsių *an* siaurėjimas, nekirčiuotos pozicijos ilgųjų balsių trumpinimas, nekirčiuotojo *e* paplatėjimas, **l̥* kietinimas, trumpųjų balsių atviresnis ir uždaresnis tarimas, pailgėjusių aukštutinių *u, i*, supanašėjimas su ilgaisiais *u, i*.

Aiškinantis Lietuvos administracinį skirstymą 1918–2007 m. laikotarpiu ir Pakruojo rajono gyvenamųjų vietų priskyrimą administraciniams vienetais, nustatyta, kad šalies administracinis skirstymas įvairavo ir priklausė nuo šalies okupantės sprendimų. Savarankiškas skirstymas priimtas 1994 m. Pakruojo rajonas 1918 m. priklausė Šiaulių apskrčiai, 1923 m. – Šiaulių, Panevėžio apskritims. 1940 m. Pakruojo vietovės priklausė Šiaulių apskrčiai, 1941–1943 m. jos priskirtos Šiaulių krašto apygardai ir Šiaulių apskrčiai. 1950–1960 m. funkcionavo dabartinį Pakruojo rajoną pusiau dalinę Linkuvos rajonas.

SUMMARY

The Master's thesis is aimed to review the peculiarities of the dialects of the residential place names in Pakruojis district. Place names were collected from the population census register in 1923, 1976 years and map of northern High Lithuania for 2001 years. In total, 1281 residential names were collected, dialect features were recorded in 83 titles. All identified 88 cases are divided into 14 groups by pronunciation and accents. All phonetic dialect peculiarities are recorded in the oldest source of the registry because residential names are written how inhabitants pronounced it. Sounds are the most common language units, their uniqueness is the most noticeable. Sounds are the most common recurring language units, their uniqueness is the most noticeable.

The analysis has shown that the most common dialectal features are the shortening of unstretched long trunk vowels *uo*, *ie* and convergence of longitudinal and foreground vowels of different origins. Other recorded dialect features: narrowing of the dwarfs of the nosebleeds, shortening of the long vowels of the uncut position, widening of the unrolled *e*, **lė* hardening, more open and closed pronunciation of short vowels, elongated *u.*, *i.*, parallels with long lasting, *u*, *i*.

An interest was taken to the Lithuanian administrative division in 1918–2007 years and assignment of Pakruojis district residential places to administrative units. It was discovered that the administrative division of the country was varied and dependent on the decisions of the occupier. Pakruojis district in 1918 belonged to Šiauliai county, in 1923 – to Šiauliai, Panevėžys and Biržai counties. In 1940 areas of Pakruojis belonged to Šiauliai County, in 1941-1943 it was assigned to Šiauliai region and šiauliai County. In 1950-1960 Linkuva district was founded and it separated Pakruojis district. According to the current administrative division Pakruojis district belongs to Šiauliai county.

SUTRUMPINIMAI

Darbo šaltiniuose, taip pat jais remiantis sudarytose lentelėse yra vartojami šie sutrumpinimai:

apyl. – apylinkė
bk. – bažnytkiemis
dv. – dvaras
gelež. st. – geležinkelio stotis
gst. – geležinkelio stotis
k. – kaimas
km. – kaimas
maž. km.¹⁸ – mažasis kaimas
miest. – miestas
mišk. – miškas
mok. – mokykla
mst. – miestas
mstl. – miestelis
mt. – miestelis
plitnyč. – plytinė
pv. – palivarkas
valsč. – valsčius
vs. – viensėdis

¹⁸ Sutrumpinimo *maž. km.* reikšmė LAV nepateikta. Jis aiškintinas atsižvelgiant į istorinį-socialinį kontekstą, kuris aprašytas, pavyzdžiui, Aleksandro Žirgolio parengtuose Mikalojaus Katkaus *Balanos gdynės* „Paaiškinimuose“ (žr. Žirgulyš 1989, 189–198).

Komentuodamas M. Katkaus juodraštinis autografus, A. Žirgulyš kalba apie tai, kaip XIX a. pabaigoje atsirado mažžemių kaimai. 1864 m., panaikinus baudžiavą, valdžia neturintiems skyrė žemės. Mažžemiai, vadinti bobiliais (bobeliais, bobuliais ir pan.), buvo „grupėmis ar ištisais kaimais susitelkę šalia didžiažemių kaimų, ir vardai jiems buvo parinkti pagal „kelminių“ kaimą“: arba prisegus prie esamo pavadinimo deminutyvinę priesagą, arba pridėjus kokį nors apibūdinamąjį žodį, pavyzdžiui, *Naujas*, -a. Surviliškio apylinkėse mažžemių kaimai vadinti *Lenčiukais*, *Naujais Lažais* arba *Lažų kaimėle*; atitinkamai didžiažemių kaimai – *Lenčiais*, *Lažais* (žr. ten pat, 193). Šią tradiciją patvirtina realūs Pakruojo rajono pavyzdžiai *Javydoniai* ir *Javydonėliai*, *Pamūšis* ir *Naujapamūšis* ir pan.

Taigi tokie kaimai kaip *Degučių Maž. km.* neabejotinai žymi nuo „kelminių“ kaimų atsiskyrusių mažžemių apsigyventas vietas. Kurį žodį; *mažas(sis)* ar *mažžemių*, žymi *Maž.*, pasakyti neįmanoma. Galima tik spėti, kad pirmąjį, nes jis neutralnesnis, juo neišryškinama socialinė gyventojų padėtis.

ŠALTINIAI IR LITERATŪRA

LATSŽ – *Lietuvos TSR administracinio-teritorinio suskirstymo žinynas*, D. 2. Parengė Zigmuntas Noreika, Vincentas Stravinskas. Vilnius: Mintis, 1976.

LAV – *Lietuvos apgyventos vietos: pirmojo visuotinio Lietuvos gyventojų 1923 m. surašymo duomenys*. Kaunas: Finansų ministerija. Centralinis Statistikos biūras, 1925.

ŠATŽ – *Šiaurės Aukštaitijos turistinis žemėlapis*. Vilnius: Briedis, 2001.

Adamonytė Veronika. Daujėnų valsčiaus vietovardžiai. *Daujėnai*. Vilnius: Versmės leidykla, 2015, p. 1108–1127.

Bėčius Aloyzas, Kalibatas Kazimieras. *Lygumai. Stačiūnai*. Vilnius: Versmės leidykla, 2015.

Bėčius Aloyzas, Kalibatas Kazimieras. *Pašvitinys*. Vilnius: Versmės leidykla, 2014.

Bėčius Aloyzas, Kalibatas Kazimieras. *Žeimelis. I dalis*. Vilnius: Versmės leidykla, 2010.

Bėčius Aloyzas, Kalibatas Kazimieras. *Žeimelis. II dalis*. Vilnius: Versmės leidykla, 2010.

Bilkis Laimutis. Panemunėlio vandenvardžiai. *Panemunėlis II dalis*. Vilnius: Versmės leidykla, 2011, p. 1332–1341.

Cirkuliaras Nr. 1 – parengė Andriulis Vytautas, Mockevičius Remigijus, Valeckaitė Vida. Dėlei savivaldybių Lietuvoje. 1918 m. gruodžio 17 d. vidaus reikalų ministro cirkuliaras Nr. 1. *Lietuvos valstybės teisės aktai (1918 II 16–1940 VI 15)*. Vilnius: teisinės informacijos centras, 1996, p. 283–284.

Daugirdas Vidmantas, Jurgita Mačiulytė. Decentralizacija ir teritorinė savivalda Lietuvoje. *Politologija*. Vilnius: Vilniaus universitetas, tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas. 2006, nr. 43, p. 91–110.

DLKŽe – *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas* [interaktyvus]. 7-as patais. ir papild. leid. Keinys Stasys (vyr. red.) ir kt. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2015. Prieiga internete: <http://lkiis.lki.lt/dabartinis> [žiūrėta 2019-04-21].

Endzelytė Renata. Onimai. *Lietuvių kalbos enciklopedija*. 2010. Prieiga internete: <https://www.vle.lt/Straipsnis/onimai-42> [žiūrėta 2019-02-03].

Garšva Kazimieras. Svarbesnė šiaurės vakarų panevėžiškių fonetikos ypatybės. *Baltistica*, T. 17, Nr. 1, 1982, p. 65–74.

Gasparavičius Kazimieras. *Lietuvių kalbos rašybos žodynas*. Kaunas: Valstybinė enciklopedijų, žodynų ir mokslo literatūros leidykla, 1948.

Girdenis Aleksas, Pabrėža Juozas. Nauji šlekiavimo stebėjimai Žagarės apylinkėse. *Baltistica*, T. 14, Nr. 2, 1978, p. 127–129.

Girdenis Aleksas, Židonytė Gertrūda. Šiaurės panevėžiškių (Rozalimo šnektos) balsių sistema. *Baltistica*, T. 29, Nr. 2, 1994, p. 115–154.

Girdenis Aleksas. *Taip šneka tirkšliškiai. Šiaurės žemaičių telšiškių tarmės tekstai su komentarais*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla, 1996.

Gliožaitis Algirdas Antanas. *Lietuvos administracinis suskirstymas žemėlapiuose. Nuo seniausių laikų iki XXI a. pradžios*. Vilnius: Gairės, 2008.

Jakaitienė Evalda. *Leksikologija*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2010.

Kačiuškienė Genovaitė, Girdenis Aleksas. „Žiemgališkoji“ anaptiksė šiaurės panevėžiškių tarmėje ir jos kilmė. *Baltistica*, T. 18, Nr. 2, 1987, p. 189–191.

Kačiuškienė Genovaitė, Kombinaciniai vokalizmo reiškiniai šiaurės panevėžiškių tarmėje. *Linguistica Lettica*, Nr. 12, 2003, p. 83–88.

Kačiuškienė Genovaitė. *Šiaurės panevėžiškių tarmės fonologijos bruožai*, Vilnius: VU leidykla, 2006.

Kavoliūtė Filomena. *Lietuvos gyvenamųjų vietovių vardo kaitos apžvalga (XX a. II pusė)*. Ataskaita pagal autorinę darbo sutartį. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2017.

Kavoliūtė Filomena. Gyvenamųjų vietovių vardai – nematerialusis šalies kultūros paveldas. *Geografijos metraštis*. Vilnius: Gamtos tyrimų centras. Nr. 47, 2014, p. 88–102.

Kazlauskaitė Rūta. Žemutinio pakilimo balsiai Pašušvio šnektoje. *Kalbotyra*, T. 50, Nr. 1, 2001, p. 43–52.

Kazlauskaitė Rūta. Balsių sistema Aleksandro Žirgullo darbe „Surviliškio tarmė“ (1939). *Baltistica*, T. 40, Nr. 2, 2012, p. 321–342.

Kriaučiūnas Edis, Krupickaitė Dovilė, Pociūtė-Sereikienė Dovilė, Ubarevičienė Dovilė. Lietuvos kaimo gyvenviečių funkcijų kaitos regioninės ypatybės. *Geografijos metraštis*. Vilnius: Gamtos tyrimų centras. 2014, Nr. 47, p. 70–87.

LAV – *Lietuvos apgyventos vietos: pirmojo visuotinio Lietuvos gyventojų 1923 m. surašymo duomenys*. Kaunas: Finansų ministerija. Centralinis Statistikos biūras, 1925.

LKA 2 – *Lietuvių kalbos atlasas (ir žml.)*. *Fonetika*. Ats. red. K. Morkūnas. Vilnius: Mokslas, 1982.

LKG 1 – *Lietuvių kalbos gramatika. Fonetika ir morfologija (daiktavardis, būdvardis, skaitvardis, įvardis)* Ulvydas Kazys (vyr. red.). Vilnius: Mintis, T. 1, 1965.

LKT – *Lietuvių kalbos tarmės: (Chrestomatija)*. Red. E. Grinaveckienė ir kt. Vilnius: Mintis, 1970.

LKTCh – *Lietuvių kalbos tarmių chrestomatija*. Sud. Bacevičiūtė Rima, Ivanauskienė Audra, Leskauskaitė Audra, Trumpa Edmundas. Vilnius: Lietuvių kalbos instituto leidykla, 2004.

LKŽe – *Lietuvių kalbos žodynas*, t. I–XX, 1941–2002. Elektroninis variantas (vyr. red. Gertrūda Naktinienė), 2005. Prieiga internete: <http://www.lkz.lt/startas.htm> [žiūrėta 2019-05-20].

LPŽ – *Lietuvių pavardžių žodynas*. Vanagas Aleksandras, Maciejauskienė Vitalija, Razmukaitė Marytė. Ats. red. A. Vanagas. Vilnius: Mokslas, T. 1–2. 1985, 1989.

LVKŽ – *Lietuvių vardų kilmės žodynas*. Kuzavinis Kazys, Savukynas Bronys. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla, 1994.

Maciejauskienė Vitalija. „Lietuvos vietovardžių žodynas“: pobūdis ir sandara. *Lituanistica*, T. 62, Nr. 2 (103), 2016, p. 110–126.

Meiliūnaitė Violeta. Netvirtapradžių žodžio galo dvibalsių vienbalsinimo tendencijos pietų panevėžiškių patarmėje. *Lituanistica*, T. 54, Nr. 1(73), 2008, p. 51–59.

Mickienė Ilona, Balčiūnaitė-Lužienė Lina. *Onomastikos išvalgos (mokomoji metodinė knyga)*. Vilnius: VU leidykla, 2013. Prieiga internete: https://www.knf.vu.lt/dokumentai/failai/katedru/lietuviu/Onomastikos_izvalgos_Mickiene_Baciunaite-Luziniene_2013.pdf [žiūrėta 2019-05-20]

Mickienė Ilona, Gailiūnaitė Sandra. Radviliškio rajono agronimai: Baisogalos, Radviliškio ir Šeduvos valsčių agronimų darybos linkmės. *Lituanistica*, T. 62, Nr. 2 (103), 2016, p. 110–126.

Mockienė Jurgita (red.). Linkuvos rajonas. *Lietuvių kalbos enciklopedija*. 2008. Prieiga internete: <https://www.vle.lt/Straipsnis/Linkuvos-rajonas-16556> [žiūrėta 2018-11-23].

Morkūnas Kazys, Urbutis Vincas. Tarmybės. *Lietuvių kalbos enciklopedija* (red. Vytautas Ambrazas), Vilnius: mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 1999, p. 632–633.

PRŽ – *Pakruojo rajono žemėlapis*. Prieiga internete: <http://www.pakruojis.lt/go.php/Turistams109856579> [žiūrėta 2018-10-12].

Razmukaitė Marija. *Jiezo valsčiaus gyvenamųjų vietų vardų kilmė ir daryba*. Elektroninis tekstas, 2008. Prieiga internete http://www.llt.lt/pdf/jieznas_stakliskes/jieznas_vardai.pdf [žiūrėta 2019-03-07].

Salys Antanas. *Raštai*. Roma: Lietuvių Katalikų Mokslo Akademija, T. 4, 1992.

Smoczyński Wojciech. *Słownik etymologiczny języka litewskiego*. Wilno: Wydawnictwo Uniwersytetu Wileńskiego, 2007.

Šliavas Juozas. Vardynas. *Žeimelis. II dalis*. Vilnius: Versmės leidykla, 2010, p. 332–368.

TB – *Lietuvos terminų* bankas. Prieiga internete: <http://terminai.vlkk.lt/pls/tb/tb.search> [žiūrėta 2019-04-03]

Trakymas Antanas. Gutautienė Nemira, Vaitekūnas Stasys. Kaimas. *Lietuvių kalbos enciklopedija*. 2006. Prieiga internete: <https://www.vle.lt/Straipsnis/onimai-42> [žiūrėta 2019-02-03].

Urbanavičiūtė-Markevičienė Žaneta 1994, Dar kartą apie rytų aukštaičių tarmių ribas, *Kalbotyra* 43(1), 85–87.

Vaidotienė Vanda. *Rozalimas*. Vilnius: Arėjas, 1994.

Valstybės Tarybos Prezidentas A. Smetona, ministras pirmininkas A. Valdemaras ir kt. Lietuvos piliečiai! *Lietuvos aidas*. Nr. 130 (178), 1918, p. 2.

Vitkauskas Vytautas. *Lietuvių kalbos tarmių morfofoneminiai reiškiniai*. Vilnius: Žara, 2001.

VLKKe – Lietuvių kalbos komisija. *Apie skyrių „Lietuvos vietovardžiai“*. Prieiga internete: <http://www.vlkk.lt/aktualiausios-temos/lietuvos-vietovardziai/apie-skyriu-lietuvos-vietovardziai#LV-zodynas> [žiūrėta 2019-05-15].

Vže – *Vietovardžių žodynas*: internetinis leidimas. Sudarytojai Marija Razmukaitė, Aldonas Pupkis. Vilnius, 2007. Prieiga internete: <http://vietovardziai.lki.lt/> [žiūrėta 2018-11-16].

Zinkevičius Z[igmas]. *Lietuvių dialektologija: Lyginamoji tarmių fonetika ir morfologija (su 75 žemėlapiais)*, Vilnius: Mintis, 1966.

Zinkevičius Zigmas. *Lietuvių tarmių kilmė*. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2006, p. 183–185.

Žirgulyš Aleksandras. Paaiškinimai. – Katkus Mikalojus. *Balanos gadynė*. Vilnius: „Vaga“, 1989, 189–198.

Топографические карты советского генштаба. Prieiga internete: <https://maps.vlasenko.net/soviet-military-topographic-map/map100k.html> [žiūrėta 2018-10-12].

2014 m. gegužės 29 d. Nr. T-192 sprendimas dėl Pakruojo rajono savivaldybės kai kurių gyvenamųjų vietovių panaikinimo, teritorijų ribų nustatymo ir pavadinimų gyvenamosioms teritorijoms suteikimo.

2014 m. Pakruojo rajono savivaldybės teritorijos seniūnijos kaimų gyvenamųjų vietovių ribų nustatymo ir Linkuvos miesto ribų keitimo planai.

2014 m. rugpjūčio 26 d. Nr. NV-2552 Lietuvos Respublikos vyriausybės kanceliarijos viešojo valdymo ir socialinės aplinkos departamento viešojo valdymo skyriaus pažyma dėl

Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarimo „Dėl kai kurių Pakruojo rajono savivaldybės gyvenamųjų vietovių panaikinimo ir nustatymo, pavadinimų suteikimo ir teritorijų ribų nustatymo“ projekto.

2014 m. UAB „Pakruojo komunalininkas“ didelio gabarito atliekų, buitijoje susidarančių pavojingų atliekų, elektros ir elektronikos įrangos atliekų, naudotų padangų surinkimo grafikas ASCĮ – Apskričių sienų ir jų centrų įstatymas. *Vyriausybės Žinios*, 1919.

CKĮ – 2000 m. liepos 18 d. Nr. VIII-1864 Lietuvos Respublikos civilinio kodekso, patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.8A39C83848CB> [žiūrėta 2019-03-21].

GKĮ – 2001 m. birželio 28 d. Nr. IX-415 Lietuvos Respublikos Geodezijos ir kartografijos įstatymas. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.143068/JPDhdHKyWs> [žiūrėta 2019-03-21].

LPĮ – 1990 m. kovo 11 d. Nr. I-14 Lietuvos Respublikos įstatymas Dėl Lietuvos Respublikos laikinojo pagrindinio įstatymo. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.45?jfwid=cx4kowqr1> [žiūrėta 2019-03-21].

SĮ – Savivaldybių įstatymas. *Laikinosios Vyriausybės Žinios*, 1919.

TAVRĮ – 1994 m. liepos 19 d. Nr. I-558 Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymas. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.5911/ouYXotVLjU> [žiūrėta 2019-03-23].

TNTĮ – 1997 m. liepos 1 d. Nr. VIII-359 Lietuvos respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymas. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.41505?jfwid=fhhu5mqv8> [žiūrėta 2019-03-23].

METRIKA

Klybaitė Agnė. *Pakruojo rajono gyvenamosios vietos: administracinis priklausymas ir tarminės oikonomų ypatybės*: baigiamasis magistro darbas. Vadovė doc. dr. Rūta Kazlauskaitė. Šiaulių universitetas, Regionų plėtros institutas, 2019, 50 p.

BIBLIOGRAPHIC DESCRIPTION

Klybaitė Agnė. *Names of Residential Places in Pakruojis District: Administrative Division and Dialectical Features*: Master Thesis. Academic adviser Assoc. Prof., Dr. Rūta Kazlauskaitė. Šiauliai University, Institute of Regional Development, 2019, 50 p.

PRIEDAI

1 priedas. Pakruojo rajono vietovardžių pavadinimai šaltiniuose

Dabartinis pavadinimas	1974 m. pavadinimas	1923 m. pavadinimas
Guostagalio seniūnija		
Antkalniai	Añtkalniai, k. (1) (Guostagalio apyl.)	Trumponių dv. (Vaškų valsč.)
–	–	Aukštadvario dv. (Linkuvos valsč.)
–	Barỹsai, k. (2) (Guostagalio apyl.)	–
–	Brėkلياĩ, k. (4) (Guostagalio apyl.)	–
Butniũnai (1)	Butniũnai, k. (1) (Guostagalio apyl.)	Butniũnų km. (Vaškų valsč.)
Degẽsiai (2)	Degẽsiai, k. (2) (Guostagalio apyl.)	Degesių km. (Vaškų valsč.)
Devynėrgiai	Devynėrgiai, k. (1) (Guostagalio apyl.)	Devynėrgių km. (Linkuvos valsč.)
–	Dovydiškis, k. (2) (Guostagalio apyl.)	–
Dvariũkai	Dvariũkai, k. (2) (Guostagalio apyl.)	Dvariũkų km. (Linkuvos valsč.)
Gedũčiai (2)	Gedũčiai, k. (2) (Guostagalio apyl.)	Gedũčių dv. (Vaškų valsč.)
Gedžiũnai	Gedžiũnai, k. (1) (Guostagalio apyl.)	Gedžiũnų km. (Linkuvos valsč.)
–	Gõjus, k. (2) (Guostagalio apyl.)	–
Gũostagalis (1)	Guõstagalis, k. (1) (Guostagalio apyl.)	Guostagalio pv. (Linkuvos valsč.) Guostagalio km. (Linkuvos valsč.)
Javydoniai	Javydoniai, k. (1) (Guostagalio apyl.)	Javidonių maž. km. (Vaškų valsč.) Javidonių km. (Vaškų valsč.)
Keliuotiškiai	Keliuõtiškiai, k. (1) (Guostagalio apyl.)	Keliuotiškių km. (Vaškų valsč.)
Krupavičiai	Krupavičiai, k. (4) (Guostagalio apyl.)	–
–	Kurnõniai, k. (1) (Guostagalio apyl.)	Kurnonių km. (Linkuvos valsč.)
–	Laiškõniai, k. (1) (Guostagalio apyl.)	Laiškonių km. (Linkuvos valsč.)
Linkãvičiai	–	Linkaučių (Guostagalio) mišk. (Linkuvos valsč.) Linkaučios Didž. dv. (Linkuvos valsč.)
Majeliai	Majėliai, k. (2) (Guostagalio apyl.)	Majalių km. (Vaškų valsč.)
Masčioniai	Masčioniai, k. (1) (Guostagalio apyl.)	Maščionių km. (Linkuvos valsč.)
Pagiriai	Pagiriaĩ, k. (3b) (Guostagalio apyl.)	–
Palinkuvė	Pãlinkuvė, k. (1) (Guostagalio apyl.)	Padlinkuvės km. (Linkuvos valsč.)
–	–	Padlinkaučios dv. (Linkuvos valsč.)
Paplonė	Pãplonė, k. (1) (Guostagalio apyl.)	Paplonės km. (Linkuvos valsč.)
Papušai	Papušai, k. (3b) (Guostagalio apyl.)	Papašų dv. (Linkuvos valsč.)
Raudonpamũsis	Raudõnpamũsis, k. (1) (Guostagalio apyl.)	Raudonpamušio dv. (Linkuvos valsč.)
–	–	Rygos vs. (Vaškų valsč.)
Ručiniai	Rũčiniai, k. (1) (Guostagalio apyl.)	Ručinių km. (Vaškų valsč.) Ručinių II pv. (Vaškų valsč.)
–	–	Ručinių dv. (Vaškų valsč.)
Rudžioniai	Rudžioniai, k. (1) (Guostagalio apyl.)	Rudžionių km. (Vaškų valsč.)
Šikšniai	Šikšniaĩ, k. (4) (Guostagalio apyl.)	Šikšnių km. (Linkuvos valsč.)
Šlapeliai	Šlapėliai, k. (2) (Guostagalio apyl.)	–
Ūniũnai	–	Uniunų km. (Linkuvos valsč.)
Vainaroniai	Vainarõniai, k. (1) (Guostagalio apyl.)	Vainaronių maž. km. (Vaškų valsč.) Vainaronių km. (Vaškų valsč.)
–	Tuřčinai, k. (1) (Guostagalio apyl.)	–
Linkuvos seniūnija		
–	Bargavõniai, k. (1) (Linkuvos apyl.)	Bargavonių km. (Linkuvos valsč.)

–	Bubilai, k. (3 ^b) (Linkuvos apyl.)	–
Blėkóniai (1)	Blėkóniai, k. (1) (Linkuvos apyl.)	Blekonių km. (Linkuvos valsč.)
–	–	Borysų km. (Linkuvos valsč.)
Butėnai	Butėnai, k. (1) (Linkuvos apyl.)	Butėnų km. (Linkuvos valsč.)
–	–	Cibinavos km. (Linkuvos valsč.)
Čičykai	Čičykai, k. (1) (Linkuvos apyl.)	Čičikių I km. (Pašvitinio valsč.) Čičikių II km. (Pašvitinio valsč.) Čičikių III km. (Pašvitinio valsč.)
Daunoriai	Daunōriai, k. (2) (Linkuvos apyl.)	Daunorių km. (Linkuvos valsč.) Daunorių pv. (Linkuvos valsč.)
Dovydiškis	Dovydiškis, k. (2) (Linkuvos apyl.)	Dovidiškio km. (Linkuvos valsč.)
Dūčiai	Dūčiai, k. (2) (Linkuvos apyl.)	Dučių km. (Linkuvos valsč.)
Gaižūnai (1)	Gaižūnai, k. (1) (Linkuvos apyl.)	Gaižūnų km. (Linkuvos valsč.)
Gataučiai (2)	Gataučiai, k. (2) (Linkuvos apyl.)	Gataučių dv. (Linkuvos valsč.) Gataučių km. (Linkuvos valsč.)
Gegiėdžiai (2)	Gegiėdžiai, k. (2) (Linkuvos apyl.)	Gegiedžių vs. (Pašvitinio valsč.)
Girbutkiai	Girbutkiai, k. (1) (Linkuvos apyl.)	Girbutkių km. (Linkuvos valsč.)
Gudžiūnai	Gudžiūnai, k. (1) (Linkuvos apyl.)	Gudžiūnų km. (Linkuvos valsč.)
Impoliai	Impoliai, k. (1) (Linkuvos apyl.)	Impolių dv. (Linkuvos valsč.)
–	Jūdiškiai, k. (1) (Linkuvos apyl.)	–
Jūrgaičiai (1)	Jūrgaičiai, k. (1) (Linkuvos apyl.)	–
–	Kalnėliai, k. (2) (Linkuvos apyl.)	–
Kalpūkai (2)	Kalpūkai, k. (2) (Linkuvos apyl.)	Kalpakų km. (Linkuvos valsč.)
–	–	Kerkšnių vs. (Linkuvos valsč.)
–	–	Kompačiznos dv. (Linkuvos valsč.) Kompačiznos km. (Linkuvos valsč.)
Labōrai (2)	Labōrai, k. (2) (Linkuvos apyl.)	Laborų km. (Linkuvos valsč.)
–	–	Laborų pv. (Linkuvos valsč.)
Laiškoniai	Laiškóniai, k. (1) (Linkuvos apyl.)	Laiškonių km. (Linkuvos valsč.)
–	Lakštóniai, k. (1) (Linkuvos apyl.)	Lakštonių km. (Linkuvos valsč.)
Linkuvà (3 ^b)	Linkuvà, mst. (3 ^b)	Linkuvos dv. (Linkuvos apyl.) Linkuvos miest. (Linkuvos apyl.)
–	–	Mašnių km. (Linkuvos valsč.)
Medėnai	Mėdėnai, k. (1) (Linkuvos apyl.)	Medėnų vs. (Linkuvos valsč.)
Megučióniai (2)	Megučióniai (1) (Linkuvos apyl.)	Megučionių dv. (Linkuvos valsč.) Megučionių km. (Linkuvos valsč.)
Miciškiai	Miçiškiai, k. (1) (Linkuvos apyl.)	Miciškių km. (Linkuvos valsč.)
Mikalajūnai	Mikalajūnai, k. (1) (Linkuvos apyl.)	–
Mūravotas	Mūravótas, k. (1) (Linkuvos apyl.)	Muravoto dv. (Linkuvos valsč.)
Mūrdvaris	Mūrdvaris, k. (1) (Linkuvos apyl.)	Murdvario km. (Linkuvos valsč.)
–	Pāžeriai, k. (1) (Linkuvos apyl.)	–
Pagulianka	Paguliánka, k. (1) (Linkuvos apyl.)	Poguliankos km. (Linkuvos valsč.)

Pamuckai	Pamùckai, k. (2) (Linkuvos apyl.)	Pamuckų km. (Linkuvos valsč.)
–	Pamũšis, k. (2) (Linkuvos apyl.)	–
–	Pamũšininkai, k. (1) (Linkuvos apyl.)	–
Plentas	Pléntas, k. (1) (Linkuvos apyl.)	–
Plikeliai	Plikėliai, k. (2) (Linkuvos apyl.)	Plikelių km. (Linkuvos valsč.) Plikelių pv. (Linkuvos valsč.)
–	Pukniónai, k. (1) (Pakruojo apyl.)	Puknionių dv. (Linkuvos valsč.) Puknionių vs. (Linkuvos valsč.)
Puodžiūnai	Puodžiūnai, k. (1) (Linkuvos apyl.)	Puodžiūnų km. (Linkuvos valsč.)
Pupiškiai	Pūpiškiai, k. (1) (Linkuvos apyl.)	Pupiškių km. (Linkuvos valsč.)
–	Putinaĩ, k. (3 ^b) (Linkuvos apyl.)	–
–	Ratkūnai (1) (Linkuvos apyl.)	Ratkūnų km. (Pašvitinio valsč.)
Rauklaukis	Raūklaukis, k. (1) (Linkuvos apyl.)	Rauklaukio vs. (Linkuvos apyl.)
Rimkūnai	Rimkūnai, k. (1) (Linkuvos apyl.)	Rimkūnų dv. (Linkuvos valsč.)
Ruponiai	Rupóniai, k. (1) (Linkuvos apyl.)	Ruponių (Žabinės) dv. (Linkuvos valsč.)
–	–	Sidaugų km. (Pakruojo valsč.)
Skėriai	Skėriai, k. (4) (Linkuvos apyl.)	Škerių km. (Linkuvos valsč.)
Tautkūnai	Tautkūnai, k. (1) (Linkuvos apyl.)	Tautkūnų km. (Linkuvos valsč.)
–	–	Tiltinės (Petrašiūnų) km. (Pakruojo valsč.)
Tričiai	Tričiai, k. (4) (Linkuvos apyl.)	Trečių km. (Linkuvos apyl.)
Triškoniai	Triškóniai, k. (1) (Linkuvos apyl.)	Triškonių pv. (Linkuvos valsč.) Triškonių dv. (Linkuvos valsč.) Triškonių km. (Linkuvos valsč.)
Tulminiai	Tulminiai, k. (2) (Linkuvos apyl.)	Tulminių km. (Linkuvos valsč.)
Ūdekai	Ūdekai, k. (1) (Linkuvos apyl.)	Udekių km. (Linkuvos valsč.)
Vaižgantai	Vaižgantai, k. (3 ^b) (Linkuvos apyl.)	–
Veselkiškiai	Vesėlkiškiai, k. (1) (Linkuvos apyl.)	Veselkiškių km. (Linkuvos valsč.)
–	Vidùvalkiai, k. (1) (Linkuvos apyl.)	–
–	Višeikiai, k. (2) (Linkuvos apyl.)	–
Vizgoniai	Vizgóniai, k. (1) (Linkuvos apyl.)	Vizgonių km. (Linkuvos valsč.)
Vorlaukis	Vórlaukis, k. (1) (Linkuvos apyl.)	Vorlaukio vs. (Linkuvos valsč.)
Voronėliai	Voronėliai, k. (2) (Linkuvos apyl.)	Voronėlių km. (Linkuvos valsč.)
Zimbiškiai	Ziĩbiškiai, k. (1) (Linkuvos apyl.)	Žimbiškių km. (Linkuvos valsč.)
Lygumų seniūnija		
Aleknaičiai (1)	Aleknaičiai, k. (1) (Lygumų apyl.)	Aleknaičių km. (Lygumų valsč.)
Armonaičiai	Aĩmonaičiai, k. (1) (Lygumų apyl.)	Armonaičių km. (Lygumų valsč.)
Ažuolynė	Ažuolynė, vs. (2) (Lygumų apyl.)	Šiladžio (Ažuolynės) vs. (Lygumų valsč.)
Bagdonaičiai	Bagdonaičiai, k. (1) (Lygumų apyl.)	Bagdonaičių km. (Lygumų valsč.)
Barvainiai (2)	Barvainiai, k. (2) (Staciūnų apyl.)	Barveinių km. (Staciūnų valsč.)
Bedriai	Bedriai, k. (4) (Staciūnų apyl.)	Bedrių km. (Staciūnų valsč.)
Beinoraičiai (1)	Beinoraičiai, k. (1) (Lygumų apyl.)	Beinoraičių km. (Lygumų valsč.)
Beniuliai	Beniuliai, k. (3 ^b) (Staciūnų apyl.)	Benilių km. (Lygumų valsč.) Benilių dv. (Lygumų valsč.) Benilių (Družo) vs. (Lygumų valsč.) Benilių (Valiušo) vs. Lygumų valsč.)

–	–	Bitaičių dv. (Lygumų valsč.)
Budziniškis	Budziniškis, k. (1) (Lygumų apyl.)	Budziniškių km. (Lygumų valsč.)
Dargužiai (2)	Dargužiai, k. (2) (Lygumų apyl.)	Dargužių km. (Staciūnų valsč.)
Daušiškiai	Daušiškiai, vs. (2) (Lygumų apyl.)	Daušiškių km. (Lygumų valsč.)
Degučiai (2)	Degučiai, k. (2) (Staciūnų apyl.)	Degučių Maž. km. (Lygumų valsč.) Degučių km. (Lygumų valsč.)
Dóvainiškis (1)	Dóvainiškis, k. (1) (Staciūnų apyl.)	Dovainišio dv. (Pakruojo valsč.) Dovainišio vs. (Pakruojo valsč.)
–	Dvariškiai, k. (2) (Lygumų apyl.)	–
Gužučiai	Gužučiai, k. (2) (Staciūnų apyl.)	–
Ilguočiai	Ilguočiai, k. (2) (Staciūnų apyl.)	Ilguočių km. (Lygumų valsč.)
Įsoniai	Įsoniai, k. (1) (Lygumų apyl.)	Isūnių km. (Lygumų valsč.)
Jackoniai	Jackóniai, k. (1) (Rozalimo apyl.)	Jackonių km. (Lygumų valsč.)
Jasvilaičiai	Jasvilaičiai, k. (1) (Staciūnų apyl.)	Jasvilaičių km. (Staciūnų valsč.)
Joniškaičiai	Joniškaičiai, k. (1) (Lygumų apyl.)	Joniškaičių km. (Lygumų valsč.)
Juknaičiai	Juknaičiai (1) (Lygumų apyl.)	Juknaičių dv. (Lygumų valsč.)
Kabelišiai	Kabališkiai, k. (2) (Lygumų apyl.)	Kabališkių km. (Lygumų valsč.)
–	Kalnėliai, k. (2) (Staciūnų apyl.)	–
Kareiviškis (2)	Kareiviškis, k. (2) (Staciūnų apyl.)	Kareiviškio km. (Pakruojo valsč.)
Kauksnujai	Kauksnujai, k. (2) (Staciūnų apyl.)	Kauksnujų km. (Staciūnų apyl.) Kauksnujų vs. (Staciūnų valsč.)
Kutaičiai	Kutaičiai, k. (1) (Staciūnų apyl.)	Kutaičių km. (Staciūnų valsč.)
Lapgirys	Lapgirys, k. (3 ^b) (Staciūnų apyl.)	Lapgirio km. (Staciūnų valsč.)
Lapynė	Lapynė, vs. (2) (Staciūnų apyl.)	–
Linkaičiai	–	Linkaičiai, km. (1) (Guostagalio valsč.)
Lýgumai (1)	Lygumai, mstl. (3 ^a) (Lygumų apyl.) Lygumai, vs. (3 ^a) (Lygumų apyl.)	Lygumų miest. (Lygumų valsč.) Lygumų dv. (Lygumų valsč.)
Mantaičiai	Mantaičiai, k. (1) (Lygumų apyl.)	–
–	Margavonė, vs. (2) (Lygumų apyl.)	Margavonio vs. (Lygumų valsč.)
Martyniškis	Martyniškis, vs. (1) (Lygumų apyl.)	Martynišio vs. (Lygumų valsč.)
Mickūnai	Mickūnai, k. (1) (Staciūnų apyl.)	Mickūnų km. (Staciūnų valsč.)
Minelgiai	Minelgiai, k. (2) (Lygumų apyl.)	Minelgių vs. (Lygumų valsč.)
Miniūnai	Miniūnai, k. (1) (Lygumų apyl.)	Miniūnų km. (Lygumų valsč.)
–	–	Montjurgių km. (Lygumų valsč.)
Nadaukiai	Nadaūkiai, k. (2) (Staciūnų apyl.)	Nadaukių km. (Staciūnų valsč.)
Naujalaukis	Naujalaukis, k. (1) (Lygumų apyl.)	Naujalaukio vs. (Lygumų valsč.)
Norvaišiai	Norvaišiai, k. (2) (Lygumų apyl.)	Norvaišių km. (Lygumų valsč.)
Pavėzgiai	Pavėzgiai, k. (1) (Staciūnų apyl.)	Paviezgių km. (Staciūnų valsč.) Paviezgių vs. (Staciūnų valsč.) Paviezgių dv. (Staciūnų valsč.) Paviezgių vs. (Staciūnų valsč.) Paviezgių vs. (Staciūnų valsč.)
Petraičiai	Petraičiai, k. (1) (Staciūnų apyl.)	Petraičių km. (Staciūnų valsč.)
Pošilis	Pošilis, k. (1) (Lygumų apyl.)	Pošilio vs. (Lygumų valsč.)
Poškiečiai	Poškiečiai, k. (1) (Staciūnų apyl.)	Poškečių km. (Pakruojo valsč.)
Ramonaičiai	Ramonaičiai, k. (1) (Staciūnų apyl.)	Ramonaičių km. (Lygumų valsč.)

–	Reĩsbalė, vs. (1) (Stačiūnų apyl.)	Reizbalio km. (Stačiūnų valsč.)
Ročkaičiai	Ročkáičiai, k. (1) (Lygumų apyl.)	–
Rubaičiai	Rūbáičiai, k. (1) (Lygumų apyl.)	Rubaičių km. (Lygumų valsč.)
–	Rūklaukis, k. (1) (Stačiūnų apyl.)	–
Rusleliai	Ruslėliai, k. (2) (Lygumų apyl.)	Ruslalių vs. (Lygumų valsč.)
Rusliai	Rusliaĩ, k. (4) (Stačiūnų apyl.)	Ruslių km. (Lygumų valsč.)
Sakalai	Sakalaĩ, k. (3 ^b) (Stačiūnų apyl.)	Sakalų km. (Stačiūnų valsč.)
Stačiūnai	Stačiūnai, k. (1) (Stačiūnų apyl.)	Stačiūnų mok. (Stačiūnų valsč.) Stačiūnų bk. (Stačiūnų valsč.) Stačiūnų kleb. (Stačiūnų valsč.) Stačiūnų altarija (Stačiūnų valsč.) Stačiūnų km. (Stačiūnų valsč.) Stačiūnų gst. (Stačiūnų valsč.)
–	Sutkūnai, k. (1) (Lygumų apyl.)	–
Šukioniai	Šukióniai, k. (1) (Stačiūnų apyl.)	–
Švilpynė	Švilpynė, k. (2) (Stačiūnų apyl.)	Švilpynės vs. (Stačiūnų valsč.)
Tyliai	Tyliaĩ, k. (4) (Stačiūnų valsč.)	–
Užubeliai	Užubeliai, k. (1) (Stačiūnų valsč.)	Užubalių km. (Pakruojo valsč.)
Vaigailiai	Vaigaĩliai, k. (2) (Lygumų apyl.)	Vaigalių km.
Vėbariai	Vėbariaĩ, k. (3 ^a) (Lygumų apyl.)	Vebarių km. (Lygumų valsč.)
Viliūnaičiai	Vilūnaičiai, k. (1) (Lygumų apyl.)	Vilūnaičių km. (Lygumų valsč.)
–	Vĩmbalė, k. (1) (Lygumų apyl.)	–
–	Želčiai, k. (2) (Lygumų apyl.)	–
Klovainių seniūnija		
Augustavas	Augustāvas, k. (2) (Klovainių apyl.)	Augustavos dv. (Klovainių valsč.)
–	Balsėliai, k. (2) (Klovainių apyl.)	Balselių km. (Klovainių valsč.)
Balsiaĩ (4)	Balsiaĩ, k. (4) (Klovainių apyl.)	Balsių dv. (Klovainių valsč.) Balsių km. (Klovainių valsč.)
Barvainiai	Barvaĩniai, k. (2) (Klovainių apyl.)	Barvainių km. (Klovainių valsč.) Barvainių vs. (Klovainių valsč.)
Beržiniai (2)	Beržiniai, k. (2) (Klovainių apyl.)	–
Bešoniai	Bešoniai, k. (1) (Pakruojo apyl.)	–
Bučiūnai	Bučiūnai, k. (1) (Linkuvos apyl.)	Bučiūnų km. (Linkuvos valsč.)
–	Bōtužiai, k. (1) (Klovainių apyl.)	–
Gačióniai (1)	Gačióniai, k. (1) (Klovainių apyl.)	Gačionių km. (Razalimo valsč.)
Gailioniai	Gailióniai (1) (Linkuvos apyl.)	Gailionių km. (Linkuvos valsč.)
Gesviai	Gesviaĩ, k. (4) (Klovainių apyl.)	Gėsvių km. (Razalimo valsč.)
Getautaĩ (3 ^b)	Getautaĩ, k. (3 ^b) (Klovainių apyl.)	Getautų km. (Razalimo valsč.)
–	Girėlė, k. (2) (Klovainių apyl.)	Girelkos vs. (Klovainių valsč.)
Kalniškiai	Kalniškiai, vs. (2) (Klovainių apyl.)	Kalniškių vs. (Klovainių valsč.)
Klóvainiai (1)	Klóvainiai mstl. (1) (Klovainių apyl.)	Klovainių miest. (Klovainių valsč.) Klovainių dv. (Klovainių valsč.) Klovainių Maž. dv. (Klovainių valsč.)
Krivaičiai	Kriváičiai, k. (1) (Klovainių apyl.)	–
Laimūčiai (2)	Laimūčiai, k. (2) (Klovainių apyl.)	–
Laipūškiai (2)	Laipūškiai, k. (2) (Klovainių apyl.)	Laipuškių km. (Klovainių valsč.)
Lašmėnпамūšis (1)	Lašmėnпамūšis, k. (1) (Klovainių apyl.)	Lašpamušio dv. (Klovainių valsč.)
–	Laukāgalis, k. (1) (Klovainių apyl.)	–
Lumbeliai	Lumbėliai, k. (2) (Linkuvos apyl.)	Lumbelių km. (Linkuvos valsč.)

Margiai	Márgiai, k. (1) (Linkuvos apyl.)	Margių (Borysų) km. (Linkuvos valsč.)
Meilūnai	Meilūnai, k. (1) (Klovainių apyl.)	Meilūnų km. (Klovainių valsč.)
Minioniai	Minióniai, vs. (1) (Klovainių apyl.)	Minionių vs. (Klovainių valsč.)
Padauguvà (3 ^{4b})	Pādauguva, k. (1) (Klovainių apyl.)	Padauguvos dv. (Klovainių valsč.)
Paežeriai	Pāežeriai, k. (1) (Klovainių apyl.)	Paežerių km. (Linkuvos valsč.)
Pakalniškiai	Pakalniškiai, k. (2) (Klovainių apyl.)	Pakalniškių km. (Klovainių valsč.)
Palašmenis	Pālašmenis, k. (1) (Klovainių apyl.)	Palašmėnio km. (Klovainių valsč.) Palašmėnio vs. (Klovainių valsč.) Palašmėnio dv. (Klovainių valsč.)
Pamūšis (2)	Pamūšis, k. (2) (Klovainių apyl.)	Pamušių Didž. dv. (Linkuvos valsč.)
Pamūšninkai	–	Pamušninkų km. (Linkuvos valsč.)
Pašakiai	Pašakiai, k. (3 ^b) (Klovainių apyl.)	Pašakių km. (Razalimo valsč.)
Petrašiūnai	Petrašiūnai, k. (1) (Klovainių apyl.)	Petrašiūnų km. (Pakruojo valsč.)
Plunkiai	Plūnkiai, k. (1) (Linkuvos apyl.)	Plunkių km. (Linkuvos valsč.)
Puodziškiai	Puōdiškiai, k. (1) (Klovainių apyl.)	Puodiškių vs. (Linkuvos valsč.)
	Rakickai, k. (2) (Klovainių apyl.)	–
Rymiškis	Rimiškiai, vs. (1) (Klovainių apyl.)	Rimiškių km. (Razalimo valsč.)
Rimšoniai	Rimšóniai, k. (1) (Klovainių apyl.)	Rimšonių km. (Pašvitinio valsč.)
Siečiai	Siečiai, k. (1) (Klovainių apyl.)	Siečių km. (Klovainių valsč.)
Sitkūnai	Sitkūnai, k. (1) (Klovainių apyl.)	Sitkūnų km. (Klovainių valsč.)
Spilgiai	Spilgiai, k. (2) (Klovainių apyl.)	Spilgių pv. (Klovainių valsč.) Spilgių km. (Klovainių valsč.)
–	Stakšėliai, k. (2) (Linkuvos apyl.)	Stakšelių km. (Linkuvos valsč.)
Šilai	Šilai, vs. (4) (Klovainių apyl.)	Šilų vs. (Klovainių valsč.)
Šinkaučiškis	Šinkaūčiškis, k. (1) (Pakruojo apyl.)	Šinkaučiškio km. (Klovainių valsč.)
Tirkšlioniai	Tirkšlíoniai, k. (1) (Klovainių apyl.)	Tirkšlionių km. (Razalimo valsč.) Tirkšlionių dv. (Razalimo valsč.)
Titoniai	Titónai, k. (1) (Linkuvos apyl.)	Titonių km. (Linkuvos valsč.)
Trakų Pakapės	Trakū Pakapės, k. (3 ^b) (Klovainių apyl.)	–
Uošas	Uošas, k. (2) (Klovainių apyl.)	Uošo km. (Klovainių valsč.)
Vaišvydžiai	Vaišvėdžiai, k. (2) (Klovainių apyl.)	Vaišvydžių km. (Klovainių valsč.)
Vanagynė	Vanagynė, vs. (2) (Klovainių apyl.)	Vanagynės vs. (Klovainių valsč.)
Vebriškis	Vebriškis, vs. (2) (Klovainių apyl.)	Vebriškio vs. (Klovainių valsč.)
–	Žiurkiai, k. (2) (Klovainių apyl.)	Žiurkių km. (Razalimo valsč.)
Pakruojo seniūnija		
Akmenėliai (2)	Akmenėliai, k. (2) (Pakruojo apyl.)	Akmenėlio dv. (Pakruojo valsč.)
Bačiūnai (1)	Bačiūnai, k. (1) (Pakruojo apyl.)	Bačiūnų km. (Razalimo valsč.)
–	Bagdōniškiai, k. (2) (Palruojo apyl.)	–
Daugšigaliai	Daukšigaliai, k. (1) (Pakruojo apyl.)	Daugšigalių km. (Pakruojo valsč.)
Gedžiūnai	Gedžiūnai, k. (1) (Pakruojo apyl.)	Gedžiūnai, km. (1) (Guostagalio valsč.)
Jasaičiai	Jasaičiai, k. (1) (Pakruojo apyl.)	Jasaičių km. (Pakruojo valsč.)
Jovarai (3 ^b)	Jovarai, k. (3 ^b) (Pakruojo apyl.)	–
Juškoniai	Juškóniai (1) (Pakruojo apyl.)	Juškonių vs. (Razalimo valsč.) Juškonių dv. (Razalimo valsč.)
Karašilis	Karāšilis, k. (1) (Pakruojo apyl.)	Karašilio km. (Pakruojo valsč.)
–	–	Kiauliškio dv. (Lygumų valsč.)
Kirponiai	Kirpóniai, k. (1) (Pakruojo apyl.)	Kirponių km. (Pakruojo valsč.)

Kolyčiai	Kolỹčiai, k. (2) (Pakruojo apyl.)	Kulyčių km. (Pakruojo valsč.)
Kreivakiškis (2)	Kreivakiškis, k. (2) (Pakruojo apyl.)	Kreivakiškio dv. (Razalimo valsč.)
Kundrōčiai (2)	Kundrōčiai, k. (2) (Pakruojo apyl.)	Kundročių km. (Pakruojo valsč.)
Kuosiškiai	Kúosiškiai, k. (1) (Pakruojo apyl.)	–
Kvedarai	Kvedaraĩ, k. (3 ^b) (Pakruojo apyl.)	Kvedarų km. (Pakruojo valsč.)
Libariškis	Lĩbariškis, k. (1) (Pakruojo apyl.)	Libariškio dv. (Pakruojo valsč.)
Linksmuūčiai (2)	Linksmūčiai, k. (2) (Pakruojo apyl.)	–
Mažėikoniai (2)	Mažėikoniai, k. (1) (Pakruojo apyl.)	Mažeikonių km. (Pakruojo valsč.)
Noreikoniai	Noreikōniai, k. (1) (Pakruojo apyl.)	Noreikonių km. (Pakruojo valsč.)
–	Pāezeriai, k. (1) (Pakruojo apyl.)	–
Pakrúojis (1)	Pakrúojis, mstl. (1) (Pakruojo apyl.)	Pakruojo miest. (Pakruojo valsč.) Pakruojo gst. (Pakruojo valsč.) Pakruojo dv. (Pakruojo valsč.)
Paliečiai	Pāliečiai, k. (1) (Pakruojo apyl.)	Palečių km. (Pakruojo valsč.)
Pašilis	Pāšilis, k. (1) (Pakruojo apyl.)	Pašilio vs. (Pakruojo valsč.)
Paverdeniai	Pāverdeniai, k. (1) (Pakruojo apyl.)	Paverdenių km. (Pakruojo valsč.)
Praniai	Praniaĩ, k. (4) (Pakruojo apyl.)	Pranių km. (Razalimo valsč.)
Preičiūnai	Preičiūnai, k. (1) (Pakruojo apyl.)	Preičiūnų km. (Pakruojo valsč.)
Savėliškis	Savėliškis, k. (1) (Pakruojo apyl.)	Saveliškio (Kulyčių) km. (Pakruojo valsč.)
–	Sidaugaĩ, k. (3 ^b) (Pakruojo apyl.)	–
Sigutėnai	Sigutėnai, k. (1) (Pakruojo apyl.)	Sigutėnų km. (Pakruojo valsč.)
Šiliškis	Šiliškis, k. (1) (Pakruojo apyl.)	Šiliškio I (Šnipiškio) km. (Pakruojo valsč.) Šiliškio II km. (Pakruojo valsč.)
Telišioniai	Telišioniai, k. (2) (Pakruojo apyl.)	Telišionių km. (Pakruojo valsč.)
Teterviškiai	Teterviškiai, k. (2) (Pakruojo apyl.)	Teterviškių (Kulyčių) km. (Pakruojo valsč.)
Valainiai	Valainiai, k. (2) (Pakruojo apyl.)	Valainių km. (Razalimo valsč.)
Pašvitinio seniūnija		
–	Arimōniai, k. (1) (Pašvitinio apyl.)	Armonių km. (Pašvitinio vs.)
Binėnai (1)	Binėnai, k. (1) (Pašvitinio apyl.)	Binėnų km. (Pakruojo valsč.) Binėnų vs. (Pakruojo valsč.)
–	Bubilaĩ, k. (3 ^b) (Pašvitinio apyl.)	Bubilų km. (Pašvitinio valsč.)
Bubštai	Būbštai, k. (2) (Pašvitinio apyl.)	Bupštų km. (Pakruojo valsč.)
Burniškiai	–	–
Dausiškiai	Dausiškiai, k. (2) (Pašvitinio apyl.)	–
Domančiai	Domańčiai, k. (2) (Pašvitinio apyl.)	–
Draūdeliai (1)	Draūdeliai, k. (1) (Pašvitinio apyl.)	Draudelių km. (Pakruojo valsč.)
Gaubiai	Gaūbiai, k. (2) (Pašvitinio apyl.)	Gaubių km. (Pakruojo valsč.)
–	–	Gavenonių km. (Pašvitinio valsč.)
Gedminiai	Gedminiai, k. (2) (Lygumų apyl.)	Gedminių km. (Pakruojo valsč.)
Gegiedždvaris	Gegiedždvaris, k. (1) (Pašvitinio apyl.)	Gegiedždvario km. (Pakruojo valsč.)
Giedraičiai	Giedraĩčiai, k. (1) (Pašvitinio apyl.)	–
–	Gintaraĩ, k. (3 ^b) (Pašvitinio apyl.)	–
Gražaičiai	Gražaičiai, k. (1) (Pašvitinio apyl.)	Gražaičių km. (Pašvitinio valsč.)
Išdagiečiai	Išdagiečiai, k. (2) (Lygumų apyl.)	Išdagiečių km. (Lygumų valsč.)
Janelioniai (1)	Janelioniai, k. (1) (Pašvitinio apyl.)	Jenelionių vs. (Pakruojo valsč.) Jenelionių km. (Pakruojo valsč.)
Kalevai	Kalevaĩ, k. (3 ^b) (Pakruojo apyl.)	Kalevų km. (Pakruojo valsč.)

		Kalevų vs. (Pakruojo valsč.) Kalevų dv. (Pakruojo valsč.)
Kalnuočiai	Kalnuočiai, k. (2) (Pašvitinio apyl.)	Kalnuočių km. (Pakruojo valsč.)
Kazokai	Kazõkai (2) (Lygumų apyl.)	
Kibai	Kibai, k. (2) (Pakruojo apyl.)	Micenksų km. (Pašvitinio valsč.)
Laitiešieniai	Laitiešieniai, k. (1) (Pašvitinio apyl.)	Laitiešinių (Novyj-Pošvityn) km. (Pašvitinio valsč.)
Lizdeikiai	Lizdeikiai, k. (2) (Pakruojo apyl.)	–
Mačiūnai	Mačiūnai, k. (1) (Pašvitinio apyl.)	Mačiūnų vs. (Pakruojo valsč.) Mačiūnų dv. (Pakruojo valsč.)
Mažioniai	Mažiõniai, k. (1) (Lygumų apyl.)	Mažionių km. (Pakruojo valsč.)
Meilioniai	Meiliõniai, k. (1) (Pašvitinio apyl.)	Meilionių km. (Pakruojo valsč.)
Miciūnai	Miciūnai, k. (1) (Pašvitinio apyl.)	Miciūnų km. (Pakruojo valsč.)
Mikniūnai (1)	Mikniūnai, k. (1) (Pašvitinio apyl.)	Mikniūnų km. (Pakruojo valsč.)
Mišeikiai	Mišeikiai, k. (2) (Pakruojo apyl.)	Mišeikių km. (Pakruojo valsč.)
	Naujāpamūšis, k. (1) (Lygumų apyl.)	Pamušio Naujojo km. (Pašvitinio valsč.)
Niūrai	Niūrai, k. (2)	Niurų pv. (Pakruojo valsč.)
Noršoniai	Noršõniai, k. (1)	Noršonių km. (Pakruojo valsč.)
Pamūšis	Pamūšis, k. (2) (Lygumų apyl.)	Pamušio dv. (Lygumų valsč.)
Pašvitinys	Pašvitinys, mstl. (3 ^{4b}) (Pašvitinio apyl.)	Pašvitinio miest. (Pakruojo valsč.)
Peleniškiei	Peleniškiei, k. (2) (Pašvitinio apyl.)	Pelaniškių km. (Pakruojo valsč.)
Peluodžiai	Peluodžiai, k. (2) (Pašvitinio apyl.)	Peluodžių km. (Pakruojo valsč.)
–	Petrikõniai, k. (1) (Pašvitinio apyl.)	Petrikonių km. (Pašvitinio valsč.)
Petroniškiei	Petroniškiei, k. (2) (Pašvitinio apyl.)	Petroniškių km. (Pakruojo valsč.)
Pociūnai	Pociūnai, k. (1) (Pakruojo apyl.)	Pociūnų km. (Pakruojo valsč.)
–		Puslovio km. (Pašvitinio valsč.)
Rimdžiūnai	Rimdžiūnai, k. (1) (Pašvitinio apyl.)	Rimdžiūnų km. (Pakruojo valsč.)
Rimšoniai	Rimšõniai, k. (1) (Pašvitinio apyl.)	Rimšonių km. (Pakruojo valsč.)
Satkūnai	Satkūnai, k. (1) (Pašvitinio apyl.)	Satkūnų dv. (Pakruojo valsč.)
–	Sodėliškiei, k. (1) (Pašvitinio apyl.)	Sodeliškių dv. (Pašvitinio valsč.) Sodeliškių km. (Pašvitinio valsč.)
–	Sõsdvaris, k. (1) (Pakruojo apyl.)	Sosdvario km. (Pašvitinio valsč..)
–	Stārkoniai, k. (1) (Pašvitinio apyl.)	Starkonių km. (Pašvitinio valsč.)
–	Sūkuriai, k. (3 ^b) (Pakruojo apyl.)	–
Šiaudiniai	Šiaudiniai, k. (2) (Pašvitinio apyl.)	–
Titoniai	Titõniai, k. (1) (Pakruojo apyl.)	Tytonių km. (Pašvitinio valsč.)
Trakeliai	Trakėliai, k. (2) (Pašvitinio apyl.)	Trakelių vs. (Pakruojo valsč.)
–	Tremtiniai, k. (2) (Pašvitinio apyl.)	–
Trivalakiai	Trivalākiai, k. (2) (Pašvitinio apyl.)	–
–	Užusieniai, k. (1) (Pakruojo apyl.)	Užusienių km. (Pakruojo valsč.)
Vaidai	Vaidai, k. (4) (Pakruojo apyl.)	Vaidų km. (Pakruojo valsč.)
–	Vaidai, vs. (4) (Pakruojo apyl.)	–
Vainiūnai	Vainiūnai, k. (1) (Pašvitinio apyl.)	Vainiūnų dv. (Pakruojo valsč.)
Vaiškoniai	Vaiškoniai, k. (1) (Pašvitinio apyl.)	Vaiškonių km. (Pakruojo valsč.)
Voroniai	Võroniai, k. (1) (Pašvitinio apyl.)	Voronių km. (Pakruojo valsč.)
Žvirbliniai	Žvirbliniai, k. (1) (Pašvitinio apyl.)	Žvirblinių dv. (Pakruojo valsč.)

Rozalimo seniūnija		
Adampolis	Adampòlis, vs. (2) (Rozalimo apyl.)	
Akmenynė	Akmenŷnė, k. (2) (Rozalimo apyl.)	Akmenynės km. (Rozalimo valsč.)
Bališkiai	Bālišķiai, k. (1) (Rozalimo apyl.)	Bališkių km. (Rozalimo valsč.) Bališkių dv. (Rozalimo valsč.)
Bančiai	Bańčiai, k. (2) (Rozalimo apyl.)	–
Beržinė	Bėržinė, k. (1) (Rozalimo apyl.)	Beržynės pv. (Rozalimo valsč.)
Birjāgala (1)	Birjāgala, k. (1) (Rozalimo apyl.)	Biriagalės km. (Rozalimo valsč.)
Butnalaukis	Bùtnalauķis, k. (1) (Rozalimo apylinkė)	Butnalauķio (Simoniškių) km. (Rozalimo valsč.)
Čelkiai	Čelķiā, k. (4) (Rozalimo apyl.)	Čelkių km. (Rozalimo valsč.)
Dirveliai (3 ^a)	Derveliā, k. (3 ^a) (Rozalimo apyl.)	Dervelių km. (Rozalimo valsč.)
Dinaburkas	Dinaburķas, k. (1) (Rozalimo apyl.)	Dinaburgo vs. (Rozalimo valsč.)
Draumėnai	Draumėnai, k. (1) (Rozalimo apyl.)	Draumenių km. (Rozalimo valsč.)
Dulkiškiai	Dūlķišķiai, k. (1) (Rozalimo apyl.)	Dulkiškių km. (Rozalimo valsč.)
Eibutoniai	Eibutóniai, k. (1) (Linkuvos apyl.)	Eibutonių km. (Rozalimo valsč.)
Galeliai	Galėliai, k. (2) (Rozalimo apyl.)	Galelių vs. (Rozalimo valsč.)
Gikoniai	Gikóniai, k. (1) (Rozalimo apylinkė)	Gikonių km. (Rozalimo valsč.)
Jomantoniai	Jomantóniai, k. (1) (Rozalimo apylinkė)	Jamontonių dv. (Rozalimo valsč.)
Krumpiai	Kruŵpiāi, k. (2) (Rozalimo apyl.)	Krompių km. (Rozalimo valsč.)
Laičiai (2)	Laičiai, k. (2) (Rozalimo apyl.)	Laičių km. (Rozalimo valsč.)
Lineliai	Linėliai, k. (2) (Rozalimo apyl.)	–
Litkūnai	Litkūnai, k. (1) (Rozalimo apyl.)	Litkūnų km. (Rozalimo valsč.)
Maldžiūnai	Maldžiūnai, vs. (1) (Rozalimo apyl.)	Maldžiūnų km. (Rozalimo valsč.) Maldžiūnų dv. (Rozalimo valsč.)
Medinė	Mėdinė, vs. (1) (Rozalimo apyl.)	Medynės vs. (Rozalimo valsč.)
Mediniškiai	Mediniškiāi, k. (2) (Rozalimo apyl.)	Mediniškių km. (Rozalimo valsč.)
Meldiniai (2)	Meldiniai, k. (2) (Rozalimo apyl.)	Meldynių km. (Rozalimo valsč.)
Miškadvaris	Miškadvaris, k. (1) (Rozalimo apyl.)	Miškadvario pv. (Rozalimo valsč.)
Moniūnai	Moniūnai, k. (1) (Rozalimo apyl.)	Muniūnų km. (Rozalimo valsč.)
Padubysys (3 ^{4b})	Padubysŷs, k. (3 ^{4b}) (Rozalimo apyl.)	Padubysio dv. (Rozalimo valsč.)
Paežeriai (3 ^{4b})	Paežeriai, k. (3 ^{4b}) (Rozalimo apyl.)	Pažerių dv. (Rozalimo valsč.)
Plaučiškiai	Plaūčiškiāi, k. (1) (Rozalimo apyl.)	Plančiškių km. (Rozalimo valsč.)
Rokoniai	Rokóniai, k. (1) (Rozalimo apyl.)	–
Rozalimas	Rozalimas, mstl. (2) (Rozalimo apyl.)	Rozalimo mt. (Rozalimo valsč.)
Simaniškiai	Simaniškiāi, k. (1) (Rozalimo apyl.)	Simaniškių dv. (Rozalimo valsč.)
Stūriškiai	Stūriškiāi, vs. (1) (Rozalimo apyl.)	Sturiškių km. (Rozalimo valsč.)
Tarvydai	Tarvŷdai, k. (1) (Rozalimo apyl.)	Tarvydų km. (Rozalimo valsč.)
Tirkšlioniai	Tirkšlióniai, vs. (1) (Rozalimo apyl.)	Tirkšlionių km. (Rozalimo valsč.) Tirkšlionių dv. (Rozalimo valsč.)
Vaitkūnai	Vaitkūnai, k. (1) (Rozalimo apyl.)	Vaitkūnų km. (Rozalimo valsč.)
Vilkinė	Viķkinė, vs. (1) (Rozalimo apyl.)	Velkinių km. (Rozalimo valsč.)
Vismantai	Vismantaĩ, k. (3 ^b) (Staciūnų apyl.)	–
	Vismantėliai, k. (2) (Staciūnų apyl.)	Vismontelių km. (Staciūnų valsč.)
Zaitiškis	Zaitiškis, k. (1) (Rozalimo apyl.)	Zaitiškio vs. (Rozalimo valsč.)
Zigmantiškiai	Zigmantiškiāi, k. (2) (Rozalimo apyl.)	Zigmantiškių km. (Rozalimo valsč.)
Žvirbloniai	Žvirbloniai, k. (1) (Rozalimo apyl.)	Žvirblonių km. (Rozalimo valsč.)
Žeimelio seniūnija		
Akmenėliai	Akmenėliai, k. (2) (Žeimelio apyl.)	–

Akmeniškiai	Akmeniškiai, k. (2) (Žeimelio apyl.)	Akmeniškių vs. (Žeimelio valsč.)
Aleksejevka I	Aleksėjevka I, k. (1) (Lauksodžio apyl.)	Aleksėjevkos I km. (Žeimelio valsč.)
Aleksejevka II	Aleksėjevka II, k. (2) (Lauksodžio apyl.)	Aleksėjevkos II km. (Žeimelio valsč.)
Aukštadvaris	Aukštādvaris, k. (1) (Lauksodžio apyl.)	Aukštadvario km. (Pašvitinio valsč.)
Balanėliai	Balanėliai, k. (2) (Žeimelio apyl.)	–
Baliniai	Baliniai, k. (3 ^b) (Žeimelio apyl.)	Balinių vs. (Žeimelio valsč.)
Baltaūšiai (2)	Baltaūšiai, k. (2) (Žeimelio apyl.)	Baltausių km. (Žeimelio valsč.)
Bařdiškiai (1)	Bařdiškiai, k. (1) (Lauksodžio apyl.)	Bardiškių km. (Žeimelio valsč.)
Daugalioniai	Daūgalioniai, k. (1) (Lauksodžio apyl.)	–
–	Degiai, k. (4) (Žeimelio apyl.)	Degių vs. (Žeimelio valsč.)
–	Didysis Plonėnas, k. (1) (Žeimelio apyl.)	Plonenų-didž. dv. (Vaškų valsč.)
Diržiai (4)	Diržiai, k. (4) (Lauksodžio apyl.)	Diržių km. (Žeimelio valsč.)
–	Gaudėliai, k. (2) (Lauksodžio apyl.)	–
Gatautėliai	Gatautėliai (2) (Lauksodžio apyl.)	–
Gedeikoniai	Gedeikoniai, k. (1) (Žeimelio apyl.)	Gedeikonių km. (Žeimelio valsč.)
Geišai	Geišai, k. (4) (Lauksodžio apyl.)	Geišių km. (Žeimelio valsč.)
Gelčiai (4)	Gelčiai, k. (4) (Lauksodžio apyl.)	Gelčių km. (Žeimelio valsč.)
Geručiai (2)	Geručiai, k. (2) (Žeimelio apyl.)	–
Grikpėdžiai (1)	Grikpėdžiai, k. (1) (Lauksodžio apyl.)	Grikpėdžių km. (Pašvitinio valsč.)
Janoniai	Janoniai, k. (1) (Lauksodžio apyl.)	Jenonių km. (Pašvitinio valsč.)
Jovaišiai	Jovaišiai, k. (2) (Lauksodžio apyl.)	Jovaišių km. (Žeimelio valsč.) Jovaišių dv. (Žeimelio valsč.)
Kairėliai (2)	Kairėliai, k. (2) (Žeimelio apyl.)	Kairelių km. (Žeimelio valsč.)
–	Klausučiai, k. (2) (Lauksodžio apyl.)	–
Krasniškiai	Krasniškiai, k. (2) (Žeimelio apyl.)	–
–	Kreimbliai, k. (2) (Lauksodžio apyl.)	–
Kūkai	Kūkai, k. (4) (Lauksodžio apyl.)	Kukų km. (Žeimelio valsč.)
Kukariškiai	Kukariškiai, k. (1) (Žeimelio apyl.)	Kukariškių pv. (Žeimelio valsč.)
Laūksodis (1)	Laūksodis, k. (1) (Lauksodžio apyl.)	Lauksodžio dv. (Žeimelio valsč.)
–	Laūksodis, gelež. st. (1)	–
Laūmekiai (1)	Laūmekiai, k. (1) (Lauksodžio apyl.)	Laumekių km. (Žeimelio valsč.)
Liėšiai (2)	Liėšiai, k. (2) (Lauksodžio apyl.)	Liesų dv. (Žeimelio valsč.) Liesų Maž. vs. (Žeimelio valsč.)
Maišeliai	Maišeliai, k. (1) (Žeimelio apyl.)	Maišelių pv. (Žeimelio valsč.)
Margiai	Margiai, k. (1) (Lauksodžio apyl.)	–
Mažučiai (2)	Mažučiai, k. (2) (Lauksodžio apyl.)	Mažučių km. (Žeimelio valsč.)
Meldžiūnai	Meldžiūnai, k. (1) (Lauksodžio apyl.)	Meldžiūnų km. (Žeimelio valsč.) Meldžiūnų dv. (Žeimelio valsč.)
–	Mieliai, vs. (2) (Žeimelio apyl.)	–
Mikoliškis (1)	Mikoliškis, k. (1) (Lauksodžio apyl.)	Mikoliškių km. (Žeimelio valsč.)
Moniūnai	Moniūnai, k. (1) (Lauksodžio apyl.)	Moniūnų km. (Pašvitinio valsč.) Moniūnų vs. (Pašvitinio valsč.)
Moniūnėliai	Moniūnėliai, k. (2) (Lauksodžio apyl.)	–
Nakrošiūnai	Nakrošiūnai, k. (1) (Žeimelio apyl.)	Nakrašūnų km. (Žeimelio valsč.)
Nociūnai (1)	Nociūnai, k. (1) (Lauksodžio apyl.)	Nociūnų km. (Žeimelio valsč.)
Noreikiai	Noreikiai, k. (4) (Žeimelio apyl.)	Noreikių km. (Žeimelio valsč.)
Noriūnai	–	–

Noriūnėliai	Noriūnai, k. (1) (Lauksodžio apyl.)	–
–	Noriūnėliai, k. (2) (Lauksodžio apyl.)	Norunėlių km. (Žeimelio valsč.)
Pagiriai	Pagiriaĩ, k. (3 ^b) (Žeimelio apyl.)	–
Petronėliai	Petronėliai, k. (2) (Lauksodžio apyl.)	Petronėlių km. (Žeimelio valsč.)
Petroniai	Petróniai, k. (1) (Lauksodžio apyl.)	Petronių km. (Žeimelio valsč.)
Pikčiūnai	Pikčiūnai, k. (1) (Lauksodžio apyl.)	Pikčiūnų km. (Žeimelio valsč.)
Plonėnas	–	–
–	–	Plonenu–Baltųjų dv. (Vaškų valsč.) Plonenu–Baltųjų plitnyč. (Vaškų valsč.)
–	Putrėliai, k. (2) (Žeimelio apyl.)	–
Rozentalis	Rōzentalis, k. (1) (Žeimelio apyl.)	Rozentalių vs. (Žeimelio valsč.)
Ruoniai	Rúoniai, k. (1) (Žeimelio apyl.)	Ruonių vs. (Žeimelio valsč.)
Skarulėliai	Skarulėliai, k. (2) (Lauksodžio apyl.)	–
Skaruliai	Skarùliai, k. (2) (Lauksodžio apyl.)	Skarulių km. (Žeimelio valsč.)
–	Skikniaĩ, k. (4) (Lauksodžio apyl.)	–
Staškavičiai	Staškāviečiai, k. (1) (Lauksodžio apyl.)	Staškavičių km. (Vaškų valsč.)
Steigviliai	Steigviliai, k. (2) (Lauksodžio apyl.)	Steigvilių km. (Žeimelio valsč.)
Striukai	Striūkai, k. (2) (Lauksodžio apyl.)	Striukų km. (Pašvitinio valsč.)
Šulaičiai	Šuláičiai, k. (1) (Lauksodžio apyl.)	–
Šumyliai	Šumiliai, k. (2) (Žeimelio apyl.)	Šumilių vs. (Žeimelio valsč.)
–	Trumpakōjai, k. (2) (Žeimelio apyl.)	Trumpakojų km. (Žeimelio valsč.)
Vileišiai	Vileišiai, k. (2) (Žeimelio apyl.)	–
Višeikiai	Višeikiaĩ, k. (2) (Lauksodžio apyl.)	–
Vydziai	Vydziai, k. (2) (Žeimelio apyl.)	–
Zyliai	Zyliai, k. (2) (Žeimelio apyl.)	Zilių dv. (Žeimelio valsč.)
Žeimelis	Žeimėlis, mstl. (2) (Žeimelio apyl.)	Žeimelio mt. (Žeimelio valsč.) Žeimelio dv. (Žeimelio valsč.)
Žičiūnai	Žičiūnai, k. (1) (Žeimelio apyl.)	Žyčiūnų km. (Žeimelio valsč.)

Yra tokių vietovardžių, kuriais pavadintos gyvenvietės ir nefiksuojamos dokumentuose, ir realiai yra išnykusios. Be to, nesant jokių teisinių dokumentų, taip pat gyvenvietėms esant nepažymėtoms jokiuose žemėlapiuose, tampa neaišku, kuriai seniūnijai gyvenvietė priklausytų pagal dabartinį teritorinį skirstymą. Tokie atvejai yra pateikiami toliau. 2 priede nurodomas vietovardis ir kokiam administraciniam vienetui (valsčiui ar apylinkei) šaltiniuose jis yra priskirtas.

2 priedas. 1974 m. ir vėlesniuose šaltiniuose neužfiksuoti Pakruojo rajono vietovardžiai

Vietovardis	Administracinis vienetas
Aleniškių dv.	Stačiūnų valsč.
Aleniškių vs.	Stačiūnų valsč.
Augštakiškio vs.	Razalimo valsč.

Avietynės (Dovainiško) vs.	Pakruojo valsč.
Bernotiškio vs.	Lygumų valsč.
Blodniekių pv.	Žeimelio valsč.
Bluselių vs.	Lygumų valsč.
Bončių km.	Razalimo valsč.
Bruverių vs.	Žeimelio valsč.
Buletiškio dv.	Pašvitinio valsč.
Buliškių vs.	Žeimelio valsč.
Dabariškio vs.	Lygumų valsč.
Dagilynės vs.	Pakruojo valsč.
Dakčių km.	Lygumų valsč.
Dambių vs.	Žeimelio valsč.
Daunorių km.	Žeimelio valsč.
Demšiškių vs.	Razalimo valsč.
Dimaičių dv.	Staciūnų valsč.
Dirvoniškio vs.	Pakruojo valsč.
Dubinkos vs.	Lygumų valsč.
Eclaukio vs.	Lygumų valsč.
Emilijengofo (Valakėlių) vs.	Lygumų valsč.
Evglių vs.	Žeimelio valsč.
Gedžiūnų vs.	Lygumų valsč.
Girelos vs.	Razalimo valsč.
Gliebavos dv.	Žeimelio valsč.
Gojaus vs.	Vaškų valsč.
Grietiškių vs.	Linkuvos valsč.
Gudelių km.	Pašvitinio valsč.
Gudžiūnų pv.	Pašvitinio valsč.
Ilgosios Lovos vs.	Staciūnų valsč.
Ilgosios Lovos vs.	Staciūnų valsč.
Ilgosios Lovos vs.	Staciūnų valsč.
Ilgosios Lovos vs.	Staciūnų valsč.
Ilgosios Lovos vs.	Staciūnų valsč.
Ilgosios Lovos vs.	Staciūnų valsč.
Ilgosios Lovos vs.	Staciūnų valsč.
Ilgosios Lovos vs.	Staciūnų valsč.
Ilgosios Lovos vs.	Staciūnų valsč.
Ilgosios Lovos vs.	Staciūnų valsč.
Ilgosios Lovos vs.	Staciūnų valsč.

Ilgosios Lovos vs.	Stačiūnų valsč.
Ilgosios Lovos vs.	Stačiūnų valsč.
Ilgosios Lovos vs.	Stačiūnų valsč.
Ilgosios Lovos vs.	Stačiūnų valsč.
Ilgosios Lovos vs.	Stačiūnų valsč.
Ilgosios Lovos vs.	Stačiūnų valsč.
Ilgosios Lovos vs.	Stačiūnų valsč.
Ilgosios Lovos vs.	Stačiūnų valsč.
Ilgosios Lovos vs.	Stačiūnų valsč.
Ilgosios Lovos vs.	Stačiūnų valsč.
Ilgosios-lovos vs.	Lygumų valsč.
Jakimuvkos (Aleksejevkos) vs.	Vaškų valsč.
Jasonių vs.	Razalimo valsč.
Judiškių vs.	Linkuvos valsč.
Kalnelio (Šilojaus) vs.	Pakruojo valsč.
Kalnopamušio vs.	Klovainių valsč.
Kapaučiškio km.	Stačiūnų valsč.
Kapeliškių vs.	Linkuvos valsč.
Karklynės km.	Klovainių valsč.
Karsakiškio vs.	Stačiūnų valsč.
Kivilių km.	Pašvitinio valsč.
Kizerių dv.	Linkuvos valsč.
Kiziarių vs.	Klovainių valsč.
Klausučių km.	Žeimelio valsč.
Klusiškio vs.	Lygumų valsč.
Kostantų dv.	Žeimelio valsč.
Kozebrodkos vs.	Klovainių valsč.
Kratošino dv.	Žeimelio valsč.
Kremblių dv.	Pašvitinio valsč.
Krupišškio km.	Razalimo valsč.
Kudrenišškio vs.	Linkuvos valsč.
Kuolingių km.	Klovainių valsč.
Kuolynės (Telešonių) vs.	Pakruojo valsč.
Lapinio vs.	Stačiūnų valsč.
Latveliškių vs.	Žeimelio valsč.
Latvelių vs.	Linkuvos valsč.

Liberiškių vs.	Linkuvos valsč.
Lipiškių vs.	Žeimelio valsč.
Liutkūnų km.	Stačiūnų valsč.
Mariampolės vs.	Klovainių valsč.
Medvalakio vs.	Stačiūnų valsč.
Mergelių vs.	Stačiūnų valsč.
Mielių vs.	Žeimelio valsč.
Miškinių dv.	Pakruojo valsč.
Montaičių pv.	Lygumų valsč.
Murališchio vs.	Lygumų valsč.
Narušaičių km.	Stačiūnų valsč.
Naujadvario dv.	Pakruojo valsč.
Naujadvarių km.	Žeimelio valsč.
Navatiškių km.	Klovainių valsč.
Norkūniškio vs.	Pakruojo valsč.
Ožalynės vs.	Klovainių valsč.
Paberžynių vs.	Klovainių valsč.
Paduobių vs.	Linkuvos valsč.
Pagimikų pv.	Linkuvos valsč.
Pagrindinio vs.	Lygumų valsč.
Pakalniškio km.	Linkuvos valsč.
Pakruojo vs.	Stačiūnų valsč.
Palšių vs.	Žeimelio valsč.
Parudenio vs.	Pakruojo valsč.
Pažeriškio vs.	Razalimo valsč.
Peluodžių km.	Pašvitinio valsč.
Pepulynės vs.	Stačiūnų valsč.
Podiškių dv.	Klovainių valsč.
Požemelių dv.	Žeimelio valsč.
Požerių vs.	Klovainių valsč.
Pudžiūnų km.	Pašvitinio valsč.
Puknionių km.	Pakruojo valsč.
Punės vs.	Žeimelio valsč.
Puplaukio km.	Linkuvos valsč.
Pusėnavos vs.	Linkuvos valsč.
Pušindaržio vs.	Pakruojo valsč.

Rakalynės vs.	Razalimo valsč.
Rakickų dv.	Klovainių valsč.
Reibiniškio pv.	Lygumų valsč.
Rešgalių vs.	Klovainių valsč.
Rezenbergenės vs.	Linkuvos valsč.
Ročkių pv.	Pašvitinio valsč.
Rukonių km.	Razalimo valsč.
Ruočių vs.	Žeimelio valsč.
Ruplaukių km.	Staciūnų valsč.
Ruplaukių vs.	Staciūnų valsč.
Sakališkio vs.	Staciūnų valsč.
Sakališkių vs.	Lygumų valsč.
Sarapiniškio vs.	Linkuvos valsč.
Sereikių km.	Lygumų valsč.
Singailiškio vs.	Klovainių valsč.
Skečiūnų km.	Staciūnų valsč.
Skerelių km.	Linkuvos valsč.
Skikmų km.	Žeimelio valsč.
Skribytės vs.	Linkuvos valsč.
Slabadų vs.	Žeimelio valsč.
Slontiškių dv.	Žeimelio valsč.
Smilgelių vs.	Linkuvos valsč.
Smolenksos (Slabados) km.	Pašvitinio valsč.
Spraksių km.	Linkuvos valsč.
Stackūniškio dv.	Pakruojo valsč.
Stuplinės vs.	Pakruojo valsč.
Suknudžio pv.	Lygumų valsč.
Svecinavos vs.	Linkuvos valsč.
Šarkinės (Minelgių) vs.	Lygumų valsč.
Šiklių dv.	Pašvitinio valsč.
Šiklių km.	Pašvitinio valsč.
Šiladžio vs.	Lygumų valsč.
Šilingiškio pv.	Linkuvos valsč.
Šiliškio vs.	Lygumų valsč.
Šiulmiškio vs.	Lygumų valsč.
Šurniškio pv.	Klovainių valsč.

Šurnišio pv.	Klovainių valsč.
Švitingavos vs.	Žeimelio valsč.
Tautišio vs.	Staciūnų valsč.
Tautišio vs.	Staciūnų valsč.
Trako vs.	Pakruojo valsč.
Traukinės vs.	Linkuvos valsč.
Turcinų km.	Linkuvos valsč.
Uosupio vs.	Staciūnų valsč.
Urvynės vs.	Pakruojo valsč.
Užbalių km.	Pašvitinio valsč.
Užbalių vs.	Pašvitinio valsč.
Valakų dv.	Linkuvos valsč.
Vigadynės vs.	Klovainių valsč.
Viganio (Brilijantiškių) vs.	Lygumų valsč.
Vimbalos km.	Staciūnų valsč.
Vištinės km.	Pakruojo valsč.
Vyšėikių km.	Pašvitinio valsč.
Vorlaukio vs.	Linkuvos valsč.
Zgubos vs.	Lygumų valsč.
Zydmiškio pv.	Pašvitinio valsč.
Žiniūnų dv.	Linkuvos valsč.
Žydmiškio km.	Pakruojo valsč.

Dėl pasikeitusių rajonų ribų kai kurios Pakruojo rajonui priklausiusios gyvenvietės patenka į kito rajoną teritoriją. Tokių gyvenviečių pavadinimai pateikiami 3 priede. Joje šalia vietovardžio skliaustuose nurodoma, kam pagal buvusią administracinę skirstymą priklausė gyvenvietė ir kuriam rajonui gyvenvietė priklauso (ar priklausytų, jei išnykusi) dabar. Tokie vietovardžiai, pagal administracinę teritorinę skirstymą priklausantys nebe Pakruojo rajonui, darbe nėra nagrinėjami.

3 priedas. Kitiems rajonams priskirtų vietų pavadinimai, 1923 m. ir 1974 m. priklausę Pakruojo rajonui

Vietovardis	Dabartinis rajonas
Ziniūnai, k. (1) (Linkuvos apyl.)	Joniškio raj.
Vismantėliai, k. (2) (Staciūnų apyl.)	Šiaulių raj.

Pamáučiai, k. (1) (Žeimelio apyl.)	Pasvalio raj.
Paberžių km. (Linkuvos valsč.)	Pasvalio raj.
Daugalaičių km. (Lygumų valsč.)	Joniškio raj.
Jukiškių km. (Klovainių vals.)	Pasvalio raj.
Kapčiūnų Didž. km. (Klovainių valsč.)	Pasvalio raj.
Kapčiūnų Maž. km. (Klovainių valsč.)	Pasvalio raj.
Karpiškių dv. (Klovainių valsč.)	Joniškio raj.
Skaistigirio km. (Klovainių valsč.)	Joniškio raj.
Žvirgždžiūnų km. (Klovainių valsč.)	Pasvalio raj.
Bačgalių vs. (Pašvitinio valsč.)	Joniškio raj.
Bačgalių km. (Pašvitinio valsč.)	Joniškio raj.
Bučiūnų km. (Pašvitinio valsč.)	Joniškio raj.
Dargaičių km. (Pašvitinio valsč.)	Joniškio raj.
Daugalonių dv. (Pašvitinio valsč.)	Joniškio raj.
Daugalonių km. (Pašvitinio valsč.)	Joniškio raj.
Dragiškių pv. (Pašvitinio valsč.)	Joniškio raj.
Nociūnų km. (Pašvitinio valsč.)	Joniškio raj.
Pavirčiuvių km. (Pašvitinio valsč.)	Joniškio raj.
Treigių km. (Pašvitinio valsč.)	Joniškio raj.
Tubinių km. (Pašvitinio valsč.)	Joniškio raj.
Tubinių vs. (Pašvitinio valsč.)	Joniškio raj.
Vytarčių km. (Pašvitinio valsč.)	Joniškio raj.
Puziniškio dv. (Razalimo valsč.)	Panevėžio raj.
Sinkonių km. (Razalimo valsč.)	Pasvalio raj.
Mišeikių km. (Stačiūnų valsč.)	Joniškio raj.
Gatančių km. (Žeimelio valsč.)	Joniškio raj.
Lepšinės km. (Žeimelio valsč.)	Pasvalio raj.